

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.1 la
Decizia Consiliului raional Anenii Noi
nr.04/03 din 16.07.2025

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A RAIONULUI ANENII NOI 2025-2030

CUPRINS

LISTA ANEXELOR	4
LISTA FIGURILOR	5
LISTA TABELELOR	6
LISTA DE ABREVIERI	9
PREAMBUL	10
 I.PRINCIPALELE DIRECȚII DE DEZVOLTARE A RAIONULUI ANENII NOI	
CAPITOLUL I. DESCRIERE GENERALĂ	
1.1. Așezare geografică	13
1.2. Suprafața	13
1.3. Populația și evoluțiile demografice	14
1.4. Rețeaua de localități (structura administrativ-teritorială)	15
1.5. Condiții de mediu și resurse: climă, relief, hidrologie, resurse naturale: resurse de apă, biodiversitate, soluri și subsol	16
CAPITOLUL II. MEDIUL ECONOMIC	
2.1. Structura economiei la nivelul raionului Anenii Noi	19
2.2. Volumul și structura investițiilor în raionul Anenii Noi	20
2.3. Industria și IMM-urile	21
2.4. Evoluția principalilor indicatori economico-sociali: rata inflației, PIB, rata șomajului, câștig salarial mediu brut lunar, număr de salariați, număr șomeri înregistrați, piața muncii	25
CAPITOLUL III. AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ	
3.1. Caracteristici specifice zonei rurale din raionul Anenii Noi	36
3.2. Efectivele de animale și producția agricolă animală	38
3.3. Silvicultura raionului Anenii Noi	40
CAPITOLUL IV. TURISMUL	
CAPITOLUL V. AMENAJAREA TERITORIULUI ȘI URBANISM	
CAPITOLUL VI. INFRASTRUCTURA	
6.1. Transport	52
6.2. Telecomunicații	54
6.3. Echiparea hidro-edilitară a localităților	55
6.4. Detaliere energetică (termoficare, echiparea energetică, alimentarea cu gaze naturale)	56
6.5. Gestionarea deșeurilor	57
CAPITOLUL VII. SĂNĂTATE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ	
7.1. Sistemul sanitar	60
7.2. Asistență socială	65
CAPITOLUL VIII. EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT	
8.1. Sistemul de învățământ general	74
8.2. Indicatori generali pentru învățământul preșcolar	75

Consiliul raional Anenii Noi

8.3. Indicatori generali pentru învățământul primar și secundar general	77
CAPITOLUL IX. CULTURĂ ȘI TRADIȚII	
9.1. Cultură	82
9.2. Tradiții și meșteșugărit	85
9.3. Sport	87
9.4. Tineret	87
CAPITOLUL X. MEDIU ȘI PROTECȚIA MEDIULUI	91
CAPITOLUL XI. CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ	
11.1. Administrație publică	97
11.2. Grupurile de acțiune locală	99
11.3. Dimensiunea de gen/politica gender	100
CAPITOLUL XII. COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ	102
II. ANALIZA SWOT PE PRINCIPALELE DOMENII DE DEZVOLTARE	104
III. PLANIFICARE STRATEGICĂ ÎN PERIOADA 2025-2030	
III.1. Stabilirea viziunii asupra dezvoltării strategice a raionului Anenii Noi	114
III.2. Stabilirea obiectivelor strategice de dezvoltare și obiectivele specific	115
III.3. Plan de acțiuni	118
III.4. Coerența cu politicile naționale și regionale	138
IV. EVALUAREA ȘI MONITORIZAREA STRATEGIEI	139
ANEXE	140

Consiliul raional Anenii Noi

LISTA ANEXELOR

Anexa 1. Fișa cadastrală centralizatoare la data de 01 ianuarie 2023 în hotarele administrativ-teritoriale ale raionului Anenii Noi

Anexa 2. Numărul populației cu reședință obișnuită, pe sexe, la nivel de unitate administrativ teritorială de nivelul întâi (sat/comună, oraș/municipiu), la începutul anului 2014-2023

Anexa 3. Numărul populației prezente, la nivel de unitate administrativ teritorială de nivelul întâi (sat/comună, oraș/municipiu), la începutul anului 2014-2023

Anexa 4. Rețeaua de localități (structura administrativ-teritorială) a raionului Anenii Noi

Anexa 5. Procentajul de zile cu t° peste 35 grade Celsius în raionul Anenii Noi

Anexa 6. Rețeaua hidrografică în raionul Anenii Noi

Anexa 7. Suprafața însămânțată, roada medie și producția globală pe culturi agricole, 2021-2022

Anexa 8. Efectivul animalelor în gospodăriile populației

Anexa 9. Consumul de gaze naturale în raionul Anenii Noi pe anii 2020-2022, sector rezidențial

Anexa 10. Rețeaua de gazoduct pentru raionul Anenii Noi, anii 2020-2022

Anexa 11. Consumul de gaze naturale în raionul Anenii Noi pentru anii 2020-2022, sector nerezidențial

Anexa 12. Zona de poluare și contaminare potențială a mediului de la punctul poluant – Gunoștea Țânțăreni, raionul Anenii Noi

Anexa 13. Rețeaua electrică de tensiune joasă și înaltă în raionul Anenii Noi

Anexa 14. Procentajul de acoperire forestieră în raionul Anenii Noi, anii 2020-2021

Anexa 15. Indicele severității secetei pe terenurile Agricole și pe câmpii în raionul Anenii Noi

Consiliul raional Anenii Noi

LISTA FIGURILOR

Figura nr.1.	Produsul intern brut regional în 2020-2021.....	26
Figura nr.2.	Ponderea populației 65+ ani în totalul populației apte de muncă.....	29
Figura nr.3.	Ratele de activitate în profil regional, %.....	30
Figura nr.4.	Ratele de șomaj în profil regional, %.....	30
Figura nr.5.	Dinamica lunară a numărului locurilor vacante disponibile în raionul Anenii Noi.....	33
Figura nr.6.	Structura locurilor vacante înregistrate la ANOFM în perioada 2020-2023 după profilul educațional cerut.....	33
Figura nr.7.	Evoluția numărului de șomeri înregistrați (stoc, axa din stânga) și raportului între locurile vacante și șomerii înregistrați (% , axa din dreapta).....	34
Figura nr.8.	Structura cererii și ofertei în perioada 2020-2023 după profilul educațional cerut	34
Figura nr.9.	Structura plantațiilor forestiere din r. Anenii Noi pe categorii de deținători.....	41
Figura nr.10.	Produsul intern brut regional, pe activitatea economică- informații și comunicații	55
Figura nr.11.	Distribuirea compensației pentru transport în Anenii Noi, 2022-2023.....	67
Figura nr.12.	Mecanismul de referire a cazurilor în Anenii Noi pentru anii 2022-2023.....	70
Figura nr.13.	Preferințe de angajare.....	89
Figura nr.14.	Repartizarea tinerilor conform nivelului de studii.....	90
Figura nr.15.	Viziunea și misiunea de dezvoltare strategică a raionului Anenii Noi.....	115

Consiliul raional Anenii Noi

LISTA TABELELOR

Tabelul nr.1. Categoriile de teren din raionul Anenii Noi la situația 01.01.2022.....	14
Tabelul nr.2. Structura mortalității populației după principalele cauze de deces în % pe raionul Anenii Noi anul 2023 - CS Anenii Noi.....	15
Tabelul nr.3. Principalii indicatori ai activității întreprinderilor din raionul Anenii Noi.....	19
Tabelul nr.4. Transportul rutier de mărfuri realizat cu autovehiculele din posesia persoanelor juridice și cele închiriate.....	19
Tabelul nr.5. Numărul de pasageri transportați și parcursul pasagerilor realizat cu autobuze și microbuze, în ianuarie-decembrie 2022-2023.....	20
Tabelul nr.6. Investiții în active imobilizate pe tipuri de imobilizări, în profil teritorial, 2021-2023.....	20
Tabelul nr.7. Investiții în active imobilizate pe surse de finanțare, în raionul Anenii Noi pentru anii 2022-2023, mil.lei.....	21
Tabelul nr.8. Valoarea producției industriale fabricate și livrate în r. Anenii Noi anii 2014-2023.....	21
Tabelul nr.9. Producția principalelor produse industriale pe Produse industriale în raionul Anenii Noi pentru anii 2021-2023.....	22
Tabelul nr.10. Activitatea și poziția financiară a agenților economici după mărime în raionul Anenii Noi pe Indicatori și mărimea întreprinderilor, 2021-2023.....	23
Tabelul nr.11. Activitatea întreprinderilor în raionul Anenii Noi, 2021-2023.....	24
Tabelul nr.12. Cifra de afaceri în comerțul cu amănuntul pe Raioane/Regiuni, Forme de proprietate și Ani.....	25
Tabelul nr.13. Câștigul salarial mediu lunar brut și numărul de salariați pe raionul Anenii Noi 2021-2023 pe forme de proprietate.....	28
Tabelul nr.14. Sumele brute calculate salariaților și câștigul salarial mediu lunar brut pe raionul Anenii Noi și țară 2021-2023.....	27
Tabelul nr.15. Numărul salariaților la 31.12.2021-2023 segregate pe gen, în r. Anenii Noi.....	35
Tabelul nr.16. Producția globală agricolă pe ramuri ale agriculturii, în raionul Anenii Noi, 2021-2023.....	36

Consiliul raional Anenii Noi

Tabelul nr.17. Suprafața însămânțată pe culturi agricole la întreprinderi agricole și gospodării țărănești (de fermier), în raionul Anenii Noi, 2021-2023.....	36
Tabelul nr.18. Suprafața totală, suprafața pe rod, roada medie a plantațiilor multianuale la întreprinderi agricole și gospodării țărănești (de fermier) în raionul Anenii Noi, 2022-2023.....	38
Tabelul nr.19. Efectivul de animale, la 1 ianuarie pe categorii de gospodării, în raionul Anenii Noi, 2022-2024.....	38
Tabelul nr.20. Producția animală la întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) pe Indicatori, Ani și Raioane/Regiuni.....	39
Tabelul nr.21. Volumul lucrărilor silvice și regenerarea pădurii în ocolul silvic Anenii Noi.....	40
Tabelul nr.22. Terenurile fondului forestier în raionul Anenii Noi.....	41
Tabelul nr.23. Lungimea drumurilor publice.....	52
Tabelul nr.24. Suma alocațiilor pentru reparația și întreținerea drumurilor publice locale (L) în anii 2020-2023.....	54
Tabelul nr.25. Structura populației pe anul 2023- 2022- 2021 CS Anenii Noi.....	61
Tabelul nr.26. Populația, evidența la medicii de familie pe anul 2023.....	61
Tabelul nr.27. Asistența medicală de ambulator.....	62
Tabelul nr.28. Total vizite ambulator+domiciliu anul 2023.....	62
Tabelul nr.29. Activitatea cabinetului diagnosticare funcțională pe anii 2023-2022.....	63
Tabelul nr.30. Activitatea laboratorului pe anii 2023-2022.....	63
Tabelul nr.31. Resurse umane, rata acoperirii Instituțiilor cu personal medical raionul Anenii Noi anul 2023.....	64
Tabelul nr.32. Numărul angajaților și volumul alocațiilor direcției pentru anii 2021-2023.....	66
Tabelul nr.33. Numărul și tipul instituțiilor de învățământ.....	74
Tabelul nr.34. Date statistice pentru 3 ani privitor la numărul de instituții și de copii.....	75
Tabelul nr.35. Situația privitor la numărul de copii și media per grupă în instituții pe anii 2023-2024.....	75
Tabelul nr.36. Date statistice privitor la numărul de angajați în instituțiile de educație timpurie.....	76
Tabelul nr.37. Calificarea cadrelor didactice din instituțiile preșcolare.....	77
Tabelul nr.38. Calificarea cadrelor manageriale din instituțiile preșcolare.....	77
Tabelul nr.39. Date privitor la numărul de copii/elevi școlarizați în raion.....	77
Tabelul nr.40. Date privitor la rata de promovare a examenelor de bacalaureat.....	78
Tabelul nr.41. Date privitor la rata de promovare a examenelor de absolvire a gimnaziului.....	78

Consiliul raional Anenii Noi

Tabelul nr.42. Date privitor la vârsta blocurilor de studii a instituțiilor de învățământ primar.....	79
Tabelul nr.43. Activități culturale a Direcției Cultură și Turism 2022-2023.....	82
Tabelul nr.44. Vizite, împrumuturi și utilizatori activi ai bibliotecilor la 10000 locuitori pentru raionul Anenii Noi.....	83
Tabelul nr.45. Muzee în raionul Anenii Noi.....	83
Tabelul nr.46. Colectivele artistice din raion, 2022-2023.....	85
Tabelul nr.47. Asociațiile Obștești din raionul Anenii Noi.....	88
Tabelul nr.48. Situația tinerilor în instituțiile de învățământ din raionul Anenii Noi, anii 2020-2022.....	89

Consiliul raional Anenii Noi

LISTA DE ABRIVIERI

APL	Administrația Publică Locală
ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
AEE	Agenția pentru Eficiență Energetică
BS	Bugetul de Stat
BL	Bugetul Local
BR	Buget Raional
CIS	Comisia pentru Implementare a Strategiei
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IDEP	Institutul de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor
EP	Echipa de planificare
GȚ	Gospodărie Țărănească
FEN	Fondul Ecologic Național
FEE	Fondul pentru Eficiență Energetică din Moldova
FISM	Fondul de Investiții Sociale din Moldova
FMF	Federația Moldovenească de Fotbal
FNDR	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
FRN	Fondul Rutier Național
ME	Ministerul Economiei
MS	Ministerul Sănătății
ONG	Organizații Non-Guvernamentale
PPP	Parteneriat Public Privat
PM	Punct Medical
CS	Centru de Sănătate
RDN	Regiunea de Dezvoltare Nord
RDC	Regiunea de Dezvoltare Centru
RDS	Regiunea de Dezvoltare Sud
SRL	Societate cu Răspundere Limitată
SA	Societate pe Acțiuni
UE	Uniunea Europeană
OMF	Oficiul Medicilor de Familie
CE	Consiliul Europei
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Cultură și Știință

Consiliul raional Anenii Noi

PREAMBUL

Strategia de Dezvoltare a raionului Anenii Noi pentru perioada 2025-2030 reprezintă principalul instrument participativ de planificare strategică, urmărind trasarea obiectivelor de dezvoltare a comunității locale în perioada 2025-2030, pornind de la nevoile, vulnerabilitățile și resursele existente la nivel raional.

Strategia de dezvoltare a fost realizată în colaborare cu administrațiile publice locale, precum și cu principalii actori locali (cetățeni, reprezentanți ai mediului economic, ONG-uri, investitori etc.). În acest context, pornind de la radiografierea situației actuale, viziunea de dezvoltare a raionului este menită să asigure soluționarea vulnerabilităților identificate la nivel local și să se subordoneze priorităților regionale și naționale de dezvoltare, astfel răspunzând la cerințele de performanță îmbinate cu flexibilitatea, eficiența și angajarea oferite de planurile orientate către rezultat.

Strategia de Dezvoltare a raionului Anenii Noi pentru perioada 2025-2030 reprezintă un document cu caracter strategic, astfel că, în structura Strategiei sunt cuprinse obiective strategice (generale și specifice), măsuri și acțiuni, resurse și termene, precum și elemente de avantaj competitiv ce decurg din capacitatea de cooperare a actorilor locali în stabilirea, implementarea, monitorizarea și evaluarea direcțiilor strategice. Propunerea direcțiilor strategice are la bază un proces amplu de radiografiere și analiză a contextului local, de identificare a nevoilor și percepțiilor comunității privind perspectivele de dezvoltare, de diagnosticare a mediului economic și social, având un puternic caracter participativ și incluziv.

Astfel, Strategia de Dezvoltare a raionului Anenii Noi pentru perioada 2025-2030 furnizează un model integrat de dezvoltare teritorială ce pune accent pe gestionarea principalelor provocări specifice dezvoltării durabile a raionului, respectiv: economice, sociale, demografice, climatice și de mediu. Deci:

a) Dezvoltarea economică - La nivel național, dezvoltarea economică este corelată cu Obiectivul de Politică European 1 (OP 1) - O Europă mai inteligentă și mai competitivă, ce își propune asigurarea creșterii economice prin garantarea dezvoltării durabile, utilizarea inteligentă a resurselor și stimularea antreprenoriatului și inovației.

La nivel raional, Strategia de Dezvoltare își propune menținerea și dezvoltarea poziției competitive deținută la nivel regional, concomitent cu valorificarea avantajelor competitive asociate resurselor umane, culturale, naturale etc.; obiectivele generale care vizează dezvoltarea economică a raionului Anenii Noi sunt stabilite în urma analizei principalilor indicatori economici și sociali, a

Consiliul raional Anenii Noi

documentării literaturii de specialitate și a diagnosticării cadrului economic local (prin identificarea punctelor forte și slabe, respectiv a oportunităților și a amenințărilor manifestate la nivel raional).

b) Dezvoltare socială - Dezvoltarea socială este asociată cu Obiectivului de Politică 4 (OP 4) - O Europă mai socială și mai incluzivă, aceasta propunându-și realizarea pilonului drepturilor sociale, precum și sprijinirea creării și menținerii locurilor de muncă, sprijinirea învățământului, competențelor, incluziunii sociale și accesului egal la sistemul de sănătate.

La nivel raional, prioritățile de dezvoltare în domeniul social, aflate într-o strânsă legătură cu cele de natură economică, vizează creșterea capacității serviciilor medicale și educaționale, precum și creșterea incluziunii sociale, liantul dintre sistemul medical, dezvoltarea economică și progres fiind esențial.

c) Evoluția demografică - Una dintre prioritățile strategiilor de dezvoltare este reprezentată de valorificarea și dezvoltarea capitalului uman, o precondiție în crearea unor politici de coeziune de succes.

La nivel național, evoluția demografică prezintă un trend descendent, fiind marcată de o scădere puternică a natalității și, de asemenea, fiind dublată de fenomenul migrației, capitalul uman migrând către țările mai dezvoltate.

Prin urmare, strategia prezentă cuprinde o analiză a caracteristicilor demografice în termeni de capital uman, utilizarea acestuia, productivitatea muncii, tendințele demografice, nivelul de specializare etc. în vederea propunerii unui set de măsuri care să asigure valorificarea la maximum a capitalului uman.

d) Adaptarea la schimbările climatice - Adaptarea la schimbările climatice reprezintă o provocare abordată în cadrul Obiectivului de Politică 2 (OP 2) - O Europă mai ecologică, care-și propune reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, accelerarea tranziției sectorului energetic în clădirile publice către surse de energie regenerabilă, gestionarea sustenabilă a apelor, consolidarea capacității de adaptare la schimbările climatice, respectarea principiilor economiei circulare, asigurarea sustenabilității mobilității urbane.

De asemenea, aderarea raionului Anenii Noi la Convenția Europeană a primarilor pentru energie și climă indică inițierea corelării politicii raionului cu documentele strategice europene în acest domeniu, care prevăd obiective atât pentru anul 2030, cât și pentru anul 2050.

e) Protecția mediului - La nivel național și, implicit raional, strategia de dezvoltare tratează aspecte, precum: calitatea apei, aerului și solului, gestionarea deșeurilor, eficiența energetică etc.

Consiliul raional Anenii Noi

Concluzionând, prin elaborarea Strategiei de Dezvoltare a raionului Anenii Noi, se asigură următoarele premise esențiale în dezvoltarea pe termen mediu și lung a comunității raionului, respectiv:

- stabilirea de măsuri și proiecte care să contribuie la sporirea capacității raionului Anenii Noi de a genera o dezvoltare economică durabilă și implicit de a menține și a atrage forță de muncă inovativă;
- propunerea de modalități de identificare a zonelor care necesită intervenții specifice pentru valorificarea sau protecția capitalului natural și construit;
- conturarea unor căi de asigurare a echilibrului între politicile economice, sociale, de mediu și culturale, în vederea planificării coerente a procesului de dezvoltare, precum și a conservării identității raionului Anenii Noi.

În acest context, Strategia de Dezvoltare a raionului Anenii Noi este corelată direct cu obiectivele de politică națională și regională, asigurând, pe baza analizei diagnostice a teritoriului, un set de obiective strategice și măsuri care să contribuie la creșterea competitivității raionului la nivel regional, concomitent cu valorificarea și dezvoltarea capitalului uman, precum și cu conservarea patrimoniului și a resurselor disponibile.

CAPITOLUL I. DESCRIERE GENERALĂ

1.1. Așezarea geografică

Raionul Anenii Noi a fost format în luna mai a anului 1941, în temeiul Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al RSS Moldovenești, cu denumirea inițială a fost Bulboaca, schimbată ulterior (în 1963) în Anenii Noi, având centrul de reședință în orașul Anenii Noi. În componența raionului au fost incluse 73 de localități.

Pe parcursul acestor ani, în virtutea prevederilor unor acte legislative și normative, au avut loc mai multe schimbări de ordin administrativ-teritorial (între anii 1999 și 2003, raionul a fost parte componentă a județului Chișinău), astfel că, în prezent, în baza Legii nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova (care a legiferat revenirea la raioane), raionul cuprinde 26 de primării, care administrează 45 de localități, inclusiv orașul Anenii Noi.

Raionul este amplasat în regiunea Câmpiei Moldovei de Sud, având un relief de câmpie deluroasă, intersectată de multiple vâlcele și râpi. Procesele erozionale și alunecările de teren au favorizat formarea hârtoapelor, care creează amfiteatre naturale unde sunt situate multe dintre localitățile rurale. Estul raionului se află în lunca râului Nistru și are un relief de câmpie mai puțin fragmentată.

Raionul Anenii Noi are o serie de avantaje care pot contribui semnificativ la dezvoltarea sa, dar, în același timp, se confruntă cu probleme ce reprezintă obstacole reale în calea evoluției economice, mai ales în condițiile agravării acestora.

Poziționat strategic din punct de vedere al reliefului, dar și al căilor de acces, raionul Anenii Noi beneficiază de o tradiție solidă și de un potențial economic deosebit. Centrul raionului se află la 35 km de capitala țării, municipiul Chișinău.

1.2. Suprafața

Conform cadastrului funciar raional, suprafața totală a raionului constituie 88.761,86 hectare, inclusiv terenuri agricole – 53.480,53 ha (60,25%), din care terenuri arabile 41.730,02 ha, pârlăoagă – 2.477,57 ha (2,79%), plantații multianuale 8.061,74 ha.

După tipul de proprietate, terenurile sunt divizate după cum urmează:

- Terenurile proprietate publică a statului – 15.849,39 ha (17,85%);
- Terenurile proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale – 18.305,93 ha (20,62%);
- Terenurile aflate în proprietate privată – 54.606,54 ha (61,53%).

Anual, suprafețele de terenuri cu destinație agricolă scad din cauza modificărilor hotarelor intravilanului localităților. Modificările se fac pentru dezvoltarea socio-economică a localităților.

Consiliul raional Anenii Noi

Terenurile satelor și orașelor destinate construcțiilor de locuit, clădirilor de menire social-culturală etc., constituie 7.524,45 ha, inclusiv în orașe 462,82 ha și în localitățile rurale – 7.061,63 ha.

Terenurile ocupate de microraionul Северный (43,26 ha) din s. Varnița de asemenea sunt atribuite la categoria terenurilor localităților urbane.

Suprafața terenurilor destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale constituie 2.535,2 ha, iar suprafața terenurilor destinate protecției naturii, ocrotirii sănătății, activității recreative, terenurile de valoare istorico-culturală constituie 37,26 ha.

Fondul silvic constituie 11.276,41 hectare, iar suprafața acestuia a rămas neschimbată.

Terenurile fondului apelor constituie 3266,48 hectare cu o mărire nesemnificativă față de anul trecut, de 15,56 ha, motiv fiind executarea lucrărilor cadastrale la nivel de teren cu constatarea de facto a suprafeței acoperite de ape și de fâșiile riverane.

Specificarea per categorie de destinație a terenurilor este apreciată în tabelul nr.1.

Tabelul nr.1. Categoriile de teren din raionul Anenii Noi la situația 01.01.2022

№	Denumirea categoriilor de teren	Suprafața totală	
		Anul 2022	Cotă procentuală
I	Terenuri cu destinației agricole	53480,53	60,25
II	Terenurile satelor, orașelor, destinate construcțiilor caselor de locuit, etc.	7524,45	8,48
III	Terenurile destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale.	2535,2	2,85
IV	Terenurile destinate protecției naturii, etc	-	-
V	Terenurile fondului silvic	11276,41	12,70
VI	Terenurile fondului apelor	3266,48	3,68
VII	Terenurile fondului de rezervă	10641,53	12,04
VIII	Total terenuri	88761,86	100%

Sursa: Cadastrul funciar raional pentru anul 2022

În context, în anexa nr.1 poate fi vizualizată fișa centralizatoare a cadastrului funciar pentru raionul Anenii Noi la situația 01.01.2023, fișă întocmită având la bază cadastrele funciare a localităților din raion.

1.3. Populația și evoluțiile demografice

Numărul populației **prezente** pe teritoriul raionului Anenii Noi constituie 79.638 persoane. Numărul preliminar al populației cu **reședința obișnuită** în raionul Anenii Noi la 1 ianuarie 2023 a fost de 60.348 persoane, în scădere cu 12.124 persoane față de 2014, și în 2024 – 57.718 persoane ceea ce confirmă o tendință clară de reducere a populației.

Migrația netă, adică diferența dintre imigranți și emigranți, rămâne negativă. Astfel, tendința de reducere a populației țării s-a păstrat, iar factorii care au influențat declinul populației sunt atât migrația internațională, cât și sporul natural negativ. Numărul populației cu reședința obișnuită în

Consiliul raional Anenii Noi

raionul Anenii Noi este prezentat în Anexa nr. 2, iar Anexa nr. 3 reflectă dinamica populației prezente în raion pentru anii 2014-2022.

Mișcarea naturală a populației în raionul Anenii Noi în 2022 a fost de 607 copii născuți-vii și 840 decedați, înregistrând un spor natural negativ de -233, unul dintre cele mai mari din regiunea Centru. Până în 2018, sporul natural negativ a fost nesemnificativ. Începând cu 2018, numărul deceselor a depășit pe cel al născuților-vii, iar diferența s-a majorat până în prezent, ajungând la 726 născuți-vii și 1.376 decedați în 2023.

Tabelul de mai jos reflectă structura mortalității pentru acest an.

Tabelul nr.2. Structura mortalității populației după principalele cauze de deces în % pe raionul Anenii Noi anul 2023 - CS Anenii Noi

Denumirea	Anul 2023 raionul Anenii Noi		Anul 2023 CS Anenii Noi	
Total decese	845	%	281	%
Bolile aparatului circulator	464	54,9%	165	58,7%
Tumori	153	18,1%	51	18,1%
Bolile aparatului digestiv	72	8,5%	22	7,8%
Traume și otrăviri	45	5,3%	15	5,3%
Bolile aparatului respirator	91	10,8%	20	7,1%

Sursa: Statistica Centrului de Sănătate Anenii Noi

Anul 2023 a fost marcat de o creștere majoră a numărului de decese, înregistrându-se 1.376 decedați, dintre care 752 din cauza bolilor aparatului circulator, 238 din cauza tumorilor, 116 din cauza bolilor aparatului digestiv și 51 din cauza intoxicațiilor, accidentelor și traumelor.

În acest an au fost înregistrate 684 căsătorii și 515 procese de divorț.

Problema demografică nu este sesizată doar la nivelul raionului Anenii Noi, ci și la nivel național. Populația teritoriilor periferice se reduce rapid atât ca urmare a sporului natural negativ, cât și a refluxului migrațional, din cauza migrației populației aflate la vârsta aptă de muncă.

Emigrația în masă a devenit un factor determinant pentru evoluția populației din raionul Anenii Noi, iar acest declin nu poate fi stopat. Însă, prin prisma unor politici orientate spre îmbunătățirea calității vieții, acest declin ar putea fi redus ca intensitate.

1.4. Rețeaua de localități (structura administrativ-teritorială)

Raionul Anenii Noi a fost format în luna mai a anului 1941, în temeiul Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al RSS Moldovenești, având inițial denumirea Bulboaca, schimbată ulterior (în 1963) în Anenii Noi, cu centrul de reședință în orașul Anenii Noi. În componența raionului au fost incluse 73 de localități.

Pe parcursul anilor, în baza unor acte legislative și normative, au avut loc mai multe schimbări administrativ-teritoriale. Între anii 1999 și 2003, raionul a făcut parte din județul Chișinău. În

Consiliul raional Anenii Noi

prezent, conform Legii nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, raionul are 26 de primării, care administrează 45 de localități, inclusiv orașul Anenii Noi (Anexa nr. 4).

Având o poziție strategică din punct de vedere al reliefului și al infrastructurii de transport, raionul Anenii Noi beneficiază de o tradiție și de un potențial economic deosebit. Centrul raionului se află la 33 km de capitala țării, municipiul Chișinău.

Raionul este situat în estul țării, în bazinul râului Nistru.

Raionul Anenii Noi are următorii vecini administrativi:

La nord: raionul Criuleni;

La vest: municipiul Chișinău și raionul Ialoveni;

La sud: raionul Căușeni;

La est: regiunea Transnistria.

1.5. Condiții de mediu și resurse: climă, relief, hidrologie, resurse naturale: resurse de apă, biodiversitate, soluri și subsol

a) Climă

Raionul Anenii Noi este amplasat în regiunea de dezvoltare Centru, astfel că caracteristicile climatice sunt specifice acestei zone. Caracterul moderat al climei este determinat de localizarea țării în regiunea de interferență a maselor de aer atlantice, temperat-continentale din estul Europei și al celor tropicale din sud.

În raionul Anenii Noi, clima este temperat-continentală, caracterizată prin veri calde și lungi (temperatura medie în iulie este de +20...+22 °C), cu cantități scăzute de precipitații, și ierni relativ blânde, cu o temperatură medie de -3,5 °C în ianuarie. Conform datelor acumulate pe parcursul a 114 ani (1887-1999), temperatura maximă absolută a aerului a atins +39,3 °C la 10 august 1922, iar temperatura minimă absolută a fost de -31,5 °C în iarna anului 1937.

Anexa nr. 5 reflectă procentajul de zile cu temperaturi peste 35 °C în perioada caldă a anului în raionul Anenii Noi.

b) Relief

Relieful raionului este predominant de câmpie și dealuri. Pădurile acoperă aproximativ 12% din suprafață, un procent mic, dar totuși peste media națională.

Partea centrală și nord-estică a raionului este dominată de dealuri și podișuri interfluviale joase, traversate de râurile Nistru și Bîc, cu versanți afectați de alunecări de teren, blocuri calcaroase și lunci inundabile. Partea de vest cuprinde culmi deluroase și platouri înalte, incluzând și luncile râului Nistru.

Consiliul raional Anenii Noi

c) Hidrologie

Raionul Anenii Noi este traversat de două râuri mari: râul Bîc, care străbate raionul de la Chişinău până la revărsarea sa în râul Nistru, şi râul Nistru, cel mai mare râu din ţară, care constituie graniţa administrativă dintre Republica Moldova şi Transnistria.

Existenţa apelor curgătoare oferă un potenţial agricol important, facilitând extinderea terenurilor irigate. Totuşi, calitatea apei râului Bîc depăşeşte cu mult normele permise, ceea ce face ca irigarea din acest râu să fie interzisă. Irigarea este posibilă doar din râul Nistru. Oraşul Anenii Noi, precum şi numeroase localităţi, sunt situate în valea râului Bîc. Raionul dispune şi de surse de ape subterane neexplorate.

Reţeaua hidrografică include, pe lângă cele două râuri mari, şi mai multe râuleţe, precum Calantări şi Larga, precum şi iazuri create prin lucrări hidroameliorative pentru prevenirea inundaţiilor şi stocarea apei necesare în perioadele secetoase.

Raionul Anenii Noi face parte din bazinul râului Nistru şi subbazinul râului Bîc. Bazinul Nistrului este cel mai mare din Moldova, acoperind 56,4% din suprafaţa ţării şi deţinând 54% din totalul resurselor de apă, în timp ce râul Bîc contribuie cu 6,2%. Acest bazin hidrografic deserveşte aproximativ 2,1 milioane de locuitori.

Apa de suprafaţă a râului Nistru este considerată potrivită pentru creşterea peştilor mici de apă dulce şi a crapilor, în scopuri recreative şi pentru irigaţii. Cu toate acestea, aproape toţi afluenţii săi, inclusiv porţiunea râului Bîc care trece prin raionul Anenii Noi, sunt clasificaţi drept „foarte poluaţi” (Clasa V). Aceasta înseamnă că apa lor ar trebui utilizată doar pentru producerea şi transportul de electricitate, cu excepţia cazului în care este tratată.

Râul Bîc are un debit mediu de aproximativ 3 m/s şi este folosit pentru irigaţii, deşi există numeroase plângeri privind calitatea apei.

Conform cadastrului funciar, în raion sunt înregistrate 54 de corpuri de apă de dimensiuni variate, cel mai mare fiind lacul Sălaş de la Gura Bîcului. Lacul Sălaş, al treilea lac natural ca mărime din Moldova, are o suprafaţă de 3,7 km². Reţeaua hidrografică este vizualizată în anexa nr. 6.

d) Resurse naturale: apă, biodiversitate, soluri şi subsol

O resursă naturală intens exploatată în raionul Anenii Noi o constituie zăcămintele de nisip, nisip-prundiş şi calcar. Raionul furnizează peste 75% din volumul total de nisip şi prundiş din ţară. Acest aspect este benefic pentru bugetul naţional, dar are un impact negativ semnificativ asupra mediului. În plus, exploatarea resurselor afectează infrastructura rutieră şi sectorul privat. În

Consiliul raional Anenii Noi

localitățile unde are loc exploatarea intensivă, multe fântâni au secat, iar straturile de sol au fost grav afectate, necesitând măsuri urgente de reabilitare.

Învelișul de sol din raion cuprinde aproximativ 310 tipuri de soluri. Cernoziomurile predomină, reprezentând 86% din suprafață, iar solurile aluviale constituie aproximativ 9%.

Datorită poziționării sale geografice, raionul Anenii Noi are un potențial considerabil pentru exploatarea resurselor subsolului, dar și pentru dezvoltarea energiei alternative, cum ar fi biomasa. În prezent, economia raionului se bazează pe comerț și transport.

Consiliul raional Anenii Noi

CAPITOLUL II. MEDIUL ECONOMIC

Dimensiunea economică reprezintă fundamentul dezvoltării sustenabile a raionului Anenii Noi, prin asigurarea unui cadru favorabil investițiilor și atragerii agenților economici în zonă, prin facilitarea accesului la fonduri nerambursabile și oportunități de dezvoltare, prin asigurarea unui nivel de trai ridicat și prin utilizarea eficientă a resurselor, precum și prin protecția mediului și altele.

Din punct de vedere al componenței, prezenta secțiune cuprinde, printre altele: structura economiei la nivelul raionului Anenii Noi, volumul și structura investițiilor străine, industria și IMM-urile, evoluția principalilor indicatori economico-sociali, investițiile și altele.

2.1. Structura economiei la nivelul raionului Anenii Noi

Structura economiei, din punct de vedere al principalelor activități economice desfășurate la nivelul raionului, este analizată în continuare, prin prisma unor indicatori, precum numărul de unități locale active, cifra de afaceri și numărul mediu de salariați.

Tabelul nr.3. Principalii indicatori ai activității întreprinderilor din raionul Anenii Noi

Indicatori	2021	2022	2023
Numărul de întreprinderi raportoare	862	926	985
Numărul mediu de salariați	7 368	7 647	8154
Venituri din vânzări, mil. lei	6 037,5	7 287,1	7103,7
Profit (+) / Pierdere (-) până la impozitare, mil. lei	492,9	621,3	698,9

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor băncii centrale de date statistice https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Statistica_teritoriala/Statistica_teritoriala_editia_2024.pdf

Notă: Situațiile financiare prezentate de entități (fără organizații necomerciale, bănci, companii de asigurare și asociații de economii și împrumut).

Informația în profil teritorial este elaborată conform amplasării sediului central al entității

Volumul mărfurilor transportate de către întreprinderile de transport rutier au constituit 5,0% din totalul volumului de mărfuri transportate de către întreprinderile de transport rutier din țară, parcursul mărfurilor fiind de 2,1%.

Tabelul nr.4 Transportul rutier de mărfuri realizat cu autovehiculele din posesia persoanelor juridice și cele închiriate

UAT	Mărfuri transportate, mii tone				Parcursul mărfurilor transportate, mil. tone-km				
	2021	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
Raionul Anenii Noi	1 194,7	1 852,4	1 953,9	1099,0	122,1	123,0	128,2	130,5	111,3

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor băncii centrale de date statistice https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Statistica_teritoriala/Statistica_teritoriala_editia_2024.pdf

Consiliul raional Anenii Noi

Numărul pasagerilor transportați cu autobuze și microbuze de folosință generală în ianuarie-decembrie 2022 a constituit 528,3 mii pasageri, comparativ cu ianuarie-decembrie 2021 micșorându-se cu 17,9 %.

Parcursul pasagerilor cu autobuze și microbuze de folosință generală a constituit 45087,1 mii pasageri-km, cu 33,4% mai mult față de perioada corespunzătoare a anului precedent.

Tabelul nr.5 Numărul de pasageri transportați și parcursul pasagerilor realizat cu autobuze și microbuze, 2022-2023

indicatori	2022	2023
Pasageri transportați – total, mii pasageri	744,9	843,2
Parcursul pasagerilor – total, mil pasageri-km	61,1	59,0

Sursa: Biroul Național de Statistică, Direcția statistică Anenii Noi

Transportul de pasageri și parcursul pasagerilor cu autobuze include volumul total al transporturilor efectuate cu autobuze și microbuze cu itinerar fix, precum și cu autobuze destinate curselor speciale.

În profil teritorial, acest gen de activitate a suferit schimbări esențiale în ultimii ani, scăzând de la 1,58 milioane de pasageri în 2018 la 744,9 mii în 2022. Cu toate acestea, parcursul pasagerilor a rămas aproape neschimbat, înregistrând 59,0 milioane pasageri-km în 2018 și 61,1 milioane pasageri-km în 2022.

Astfel, raportat la distanța parcursă în kilometri, numărul de pasageri este considerabil mai mic. Această situație se explică prin faptul că tot mai mulți oameni preferă să utilizeze transportul privat, în special pe distanțe scurte, sau alte tipuri de transport.

2.2. Volumul și structura investițiilor în raionul Anenii Noi

Dezvoltarea economică durabilă este concepută ca un proces de reconciliere între economie și mediul înconjurător, o simbioză a vieții umane cu viața non-umană, care susține și dezvoltă progresul uman, nu doar într-o enclavă pentru o perioadă limitată, ci pentru un viitor sustenabil.

În 2022, investițiile în imobilizări necorporale au înregistrat o creștere de 33% față de 2021. Investițiile în imobilizările corporale au însumat 466,3 milioane lei, fiind în creștere cu 20,44% față de anul precedent. Anul 2023 a fost marcat de o creștere totală cu 47,74% față de anul 2021.

Tabelul nr.6. Investiții în active imobilizate pe tipuri de imobilizări, în profil teritorial, 2021-2023

	2021	2022	2023
Investiții în active imobilizate, total	371,0	466,3	548,0
Imobilizări necorporale	0,9	0,6	0,3
Imobilizări corporale	370,2	465,7	
clădiri rezidențiale (de locuit)	27,6	8,6	8,1
clădiri nerezidențiale	66,5	73,5	87,8
construcții ingineresti	58,8	65,3	123,1

Consiliul raional Anenii Noi

mașini și utilaje	132,1	224,8	197,6
mijloace de transport	57,7	49,3	57,4
alte imobilizări corporale	27,4	44,1	73,6

Sursa: elaborat de autor în baza analizei datelor statistice/Biroul Național de Statistică

Notă: active deținute pentru a fi utilizate pe o perioadă mai mare de un an în activitatea entității sau pentru a fi transmise în folosință terților

Din totalul investițiilor realizate în 2023 cea mai mare pondere revine investițiilor în utilaje, mașini, instalații de transmisie care a constituit 36,1 %, în 2021 acestea având o pondere de 35,6%.

Investiții în active imobilizate pe surse de finanțare. Pentru realizarea procesului investițional în 2022 au fost utilizate preponderent mijloacele proprii ale investitorului, care au constituit 386,1 mil. lei, reprezentând 82,8 % din valoarea totală a mijloacelor utilizate pentru realizarea investițiilor, păstrând același curs și în 2023.

Tabelul nr.7. Investiții în active imobilizate pe surse de finanțare, în raionul Anenii Noi pentru anii 2022-2023, mil.lei

Indicatori	2022	2023
Surse de finanțare - total	466,3	548,0
Finanțate din contul bugetului de stat	38,1	89,0
Finanțate din contul bugetelor unităților administrativ-teritoriale	42,1	69,8
Mijloace proprii	314,8	305,6
Surse din străinătate	11,8	8,9
Alte surse	59,4	74,7

Sursa: elaborat de autor în baza analizei datelor statistice Biroului Național de Statistică

În anul 2022 volumul lucrărilor de construcții a constituit 286 684,7 mii lei sau cu 27,8% mai mult față de anul 2021.

Pe obiecte de construcții, în anul 2022 față de anul 2021, s-a înregistrat creșterea valorii de construcție (+23,1%) dar au scăzut investițiile în active corporale – clădiri rezidențiale (-68%) și clădiri nerezidențiale lucrărilor de construcții executate la clădirile rezidențiale (-23,0%), și mici creșteri pentru clădirile nerezidențiale (+9,5%) și construcțiile ingineresti (+10%).

2.3. Industria și IMM-urile

Evoluția volumului producției industriale fabricate și livrate de companii în raionul Anenii Noi în perioada 2014-2022 este redată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr.8. Valoarea producției industriale fabricate și livrate în raionul Anenii Noi pentru anii 2014-2023

Indicatori	2014	2022	2023
Valoarea producției industriale fabricate, milioane lei	1 089,8	2 505,2	2 673,3
În procente față de total	2,5 %	2,9 %	3,1
Valoarea producției livrate, milioane lei	1 027,7	2 364,5	2 554,1
Ponderea producției livrate pe piața externă, %	8,6	7,7	11,9

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică

Consiliul raional Anenii Noi

În tabelul nr.8 este evidentă o creștere a valorii producției industriale fabricate pentru anul 2022 cu 56,5% față de anul 2014. Practic aceeași indici de creștere au fost înregistrați și la volumul producției industrial livrate.

O analiză a tabelului nr.9 arată dinamica producției principalelor produse industriale pentru anii 2021-2023, după cum urmează:

- *Carne, inclusiv carne de pasăre*: A înregistrat o creștere în 2022 (+8,9%) față de 2021, dar a scăzut în 2023 (-6,1% față de 2022).
- *Mezeluri*: Creștere în 2022 (+26,1%) și o stagnare în 2023 (+2,1%).
- *Conserve de legume și fructe*: A scăzut drastic în 2022 (-56,2%) și a continuat tendința negativă în 2023 (-13,5%).
- *Fructe prelucrate și conservate*: Scădere masivă în 2022 (-69,8%) dar o ușoară revenire în 2023 (+124,1%).
- *Brânzeturi proaspete*: Scădere continuă (-21,9% în 2022, -59,2% în 2023).
- *Produse lactate fermentate (lapte prins, iaurt, chefir, smântână)*: Creștere constantă (+8,5% în 2022, +3% în 2023).
- *Nisip*: Scădere semnificativă în 2022 (-22,5%), dar o revenire puternică în 2023 (+103,7%).
- *Pietriș, prundiș, bolovani și silex*: Scădere drastică în 2022 (-65,4%), cu o ușoară recuperare în 2023 (+27,2%).
- *Făina*: Ușoară scădere în 2022 (-1%) și creștere puternică în 2023 (+27,6%).
- *Nutrețuri pentru animale*: Creștere în 2022 (+16,7%), urmată de o scădere în 2023 (-10,6%).
- *Pâine și produse de panificație*: Scădere în 2022 (-9,6%) și revenire în 2023 (+10,5%).
- *Produse de cofetărie*: Creștere semnificativă în 2022 (+75,8%) și continuare a trendului pozitiv în 2023 (+27,3%).
- *Vinuri naturale din struguri*: Creștere în 2022 (+2,5%), dar scădere puternică în 2023 (-39,2%).

Tabelul nr.9. Producția principalelor produse industriale pe Produse industriale în raionul Anenii Noi pentru anii 2021-2022

	2021	2022	2023
Produse de origine animalieră			
Carne, inclusiv carne de pasăre, tone	21 492,3	23 395,4	21 967,8
Mezeluri, tone	3 587,8	4 524,1	4620,9
Sucuri de legume și fructe, mii litri	-	-	-
Conserve de legume și fructe, tone	296,7	130,0	112,5
Fructe prelucrate și conservate, tone	9,6	2,9	6,5
Lapte și frișcă cu un conținut de grăsimi până la 6%, tone	-	23,7	-
Unt, tone	0,2	-	-

Consiliul raional Anenii Noi

Brânzeturi proaspete, tone	18,2	14,2	5,8
Cașcaval și brânza grasă, tone	-	-	-
Lapte prins, iaurt, chefir, smântâna și alte produse fermentate, tone	196,8	213,5	219,9
Resurse naturale			
Nisip, mii tone	375,1	290,6	591,9
Pietriș, prundiș, bolovani și silex, mii tone	164,9	57,0	72,5
Crupe și făinoase			
Făina, tone	663,2	656,5	837,8
Crupe, grișuri și aglomerate, tone	-	-	-
Nutrețuri gata pentru hrana animalelor, tone	144,2	168,3	150,5
Pâine și produse de panificație, tone	1 649,6	1 491,0	1 648,2
Produse de cofetărie, tone	244,8	430,5	548,3
Paste făinoase, tone	-	-	-
Băuturi alcoolice			
Divin, mii litri 100% alcool	-	40,8	-
Vodca, mii litri 100% alcool	-	-	-
Vin spumant, mii dal	-	-	-
Vinuri naturale din struguri, mii dal	363,4	372,3	226,2
Vinuri tari cu o concentrație de alcool peste 15%, mii dal	-	-	-

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică

Din punct de vedere al **numărului de unități locale active**, din totalul de 926 unități înregistrate în anul 2022 - 7 sunt întreprinderi mari, 12 mijlocii și 907 mici și micro-întreprinderi. Evoluția numărului de companii din raionul Anenii Noi în perioada 2021-2023 este redată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr.10. Activitatea și poziția financiară a agenților economici după mărime în raionul Anenii Noi pe Indicatori și mărimea întreprinderilor, 2021-2023

Întreprinderi/Indicatori economici		2021	2022	2023
Numărul de întreprinderi	Total	862	926	985
	Mari	7	7	6
	Mijlocii	16	12	14
	Mici	127	119	125
	Micro	712	788	840
Numărul mediu de personal	Total	7 368	7 647	8154
	Mari	2 189	2 124	2298
	Mijlocii	1 035	879	1145
	Mici	2 475	2 587	2654
	Micro	1 669	2 057	2057
Rezultatul financiar soldat până la impozitare Profit (+) Pierdere (-), milioane lei	Total	492,88	621,25	698,9
	Mari	176,64	218,31	292,62
	Mijlocii	83,20	21,33	90,76
	Mici	126,17	193,64	109,86
	Micro	106,86	187,98	205,65

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică, Ancheta Structurală Anuală, Raportul Financiar Anual

Conform datelor din tabelul de mai sus, mediul antreprenorial din raionul Anenii Noi se caracterizează prin următoarele:

- un trend ascendent al numărului total de unități locale active în perioada 2021-2023;

Consiliul raional Anenii Noi

- un trend pozitiv a fost înregistrat în cazul micro-întreprinderilor, de-a lungul întregii perioade analizate; micro-întreprinderile reprezintă singura categorie care a înregistrat creștere în perioada 2021-2023, întreprinderile mici și mijlocii, precum și întreprinderile mari înregistrând scăderi în perioada post - pandemică.

Din punct de vedere al situației companiilor după domeniul de activitate, tabelul prezentat în continuare reflectă care sunt cele mai atractive activități economice, respectiv cele mai puțin atractive.

Tabelul nr.11 Activitatea întreprinderilor în raionul Anenii Noi, 2021-2023

Activități	2021		2022		2023	
	Cifra de afaceri, mii lei	Numărul mediu anual salariați, persoane	Cifra de afaceri, mii lei	Numărul mediu anual salariați, persoane	Cifra de afaceri, mii lei	Numărul mediu anual salariați, persoane
B+C Industria extractivă și prelucrătoare	1 897 491,9	3 105	2 588 193,5	3 281	2575044,8	3372
D+E Energia electrică și termică, gaze și apă	96 348,5	390	103 037,9	432	96122,6	401
F -Construcții	206 890,6	310	286 684,7	439	402975,0	418
G -Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	2 396 008,8	1 573	4 420 894,6	1 915	2687315,2	1712
H -Transport și depozitare	220 756,1	899	430 224,6	929	349688,2	925
I -Activități de cazare și alimentație publică	21 782,8	124	56 623,8	202	45810,5	184
J - Informații și comunicații	111 402,7	165	83 797,8	127	119107,0	195
L -Tranzacții imobiliare	32 504,5	93	45 999,5	104	27820,5	81
M -Activități profesionale științifice și tehnice	46 752,2	139	103 818,8	199	93098,5	167
N -Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	23 041,0	86	38 719,5	92	36172,1	68
S - Alte activități de servicii	20 784,7	106	13 389,4	85	11409,7	64
Alte activități care nu fac obiectul cercetării	19 953,9	58	21 210,3	254	26531,2	76

Sursa: elaborate de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică, Ancheta Structurală Anuală, Raportul Financiar Anual

O analiză a tabelului de sus reprezintă că în industria extractivă și prelucrătoare (B+C), a scăzut cu **0,51%** între 2022 și 2023, în timp ce numărul salariaților a crescut cu 2,77%. Acest lucru sugerează o menținere a activității, dar cu o eficiență mai mare. Pentru sectorul construcții (F), cifra de afaceri a crescut cu 40,51% între 2022 și 2023, în timp ce numărul de salariați a scăzut cu 4,79%. Acesta ar putea indica o eficientizare a sectorului și o creștere a valorii adăugate în construcții.

A scăzut drastic cifra de afaceri în domeniul comerț (G) - 39,15% între 2022 și 2023, iar numărul salariaților a scăzut cu 10,61%. Aceasta poate reflecta o contracție a acestui sector în

Consiliul raional Anenii Noi

contextul economic actual, iar pentru domeniul informații și comunicații (J) nu înregistrat o creștere semnificativă a cifrei de afaceri (+42%) și a numărului de salariați (+53,54%), ceea ce sugerează o dezvoltare rapidă a tehnologiilor informaționale și comunicațiilor.

Creștere în sectorul tehnologic: Se observă o expansiune semnificativă în sectorul de informații și comunicații, atât în ceea ce privește cifra de afaceri, cât și numărul de salariați. Acest sector devine tot mai important în economia raionului.

Contracție în comerț și transport – au fost înregistrate scăderi semnificative ale cifrei de afaceri și ale numărului de salariați, ceea ce poate indica o reducere a activităților economice din aceste domenii.

Creștere economică în construcții – cu o performanță pozitivă, cu o creștere semnificativă a cifrei de afaceri, deși numărul de salariați a scăzut ușor. Acest lucru sugerează o eficientizare și o concentrarea pe proiecte mai mari sau mai profitabile.

Referitor la cifra de afaceri a companiilor, conform disponibilității datelor Biroului Național de Statistică, analiza este efectuată în tabelul de mai jos, pentru 2019-2020, conform disponibilității datelor.

Tabelul nr.12. Cifra de afaceri în comerțul cu amănuntul pe Raioane/Regiuni, Forme de proprietate și Ani

	2019	2020
Forme de proprietate -total	317 048,1	348 774,6
Publică	-	-
Privată	307 577,0	338 695,3
Mixt (public și privat)	-	-
A întreprinderilor mixte și străine	9 471,1	10 079,3

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică, Ancheta Structurală Anuală, Raportul Financiar Anual

Perioada 2019-2020 s-a caracterizat printr-o creștere a cifrei de afaceri a unităților locale active din raionul Anenii Noi, cea mai mare creștere fiind înregistrată pentru activitatea de comerț cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor (+45,8%), trend păstrat atât la nivel regional, cât și la nivel național. Doar pentru activitatea de comerț cu amănuntul a fost reflectată o creștere de +9,1% pentru anul 2020 față de 2019, dintre care 2,9% sunt produsul întreprinderilor cu capital mixt și străin, restul fiind deținute de proprietari private.

2.4. Evoluția principalilor indicatori economico-sociali: rata inflației, PIB, rata șomajului, câștig salarial mediu brut lunar, număr de salariați, număr șomeri înregistrați pe piața muncii

Analiza PIB-ului raionului Anenii Noi pentru perioada 2020-2021 indică un trend ascendent, BNS înregistrând un PIB regional de 36.389.568 mii lei. Ca pondere în totalul național, PIB-ul regiunii Centru reprezintă 15,03% în anul 2021. În raionul Anenii Noi, Produsul Intern Brut (PIB)

Consiliul raional Anenii Noi

conform datelor preliminare din anul 2022 a fost diminuat cu 3%, însumând 2 miliarde 896 milioane lei. Cea mai mare ramură a economiei raionului este sectorul agroindustrial, care reprezintă 53,3% din structura Produsului Intern Brut. Produsul Intern Brut (PIB) este un indicator macroeconomic care reprezintă suma valorii bunurilor și serviciilor destinate consumului final, produse în toate ramurile economiei din interiorul țării.

La nivel național, principalii indicatori economici pot fi analizați, vizualizând figura de mai jos:

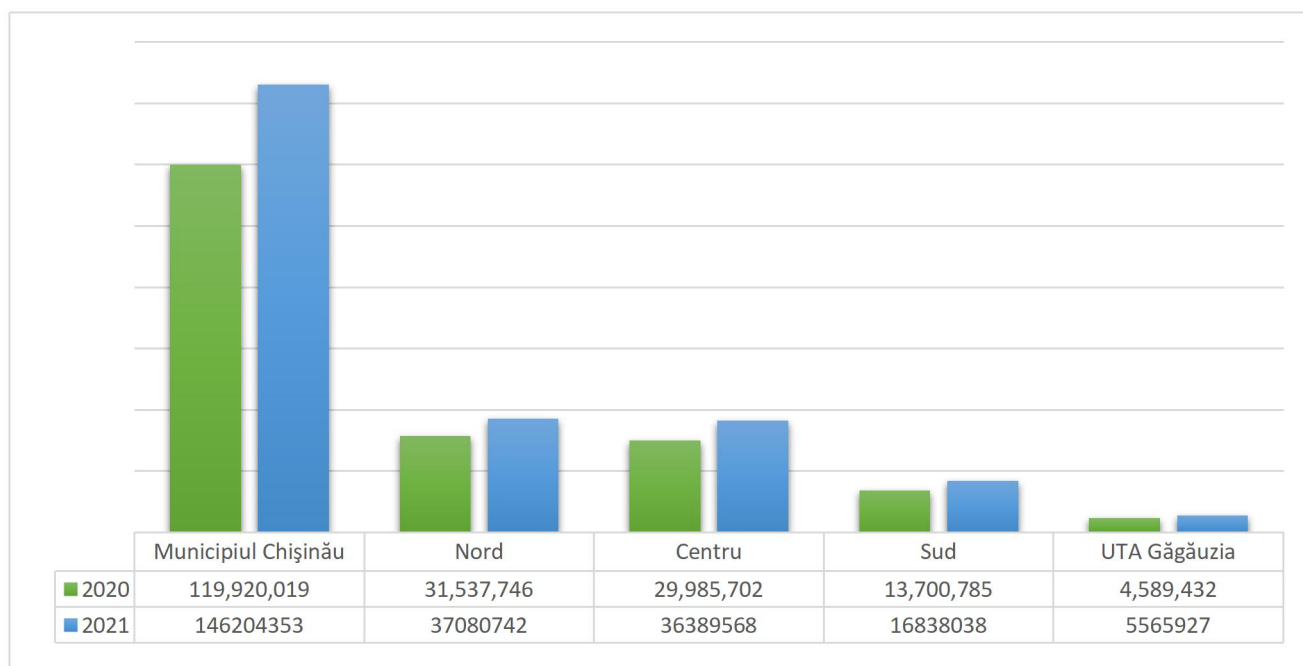

Figura nr.1. Produsul intern brut regional în 2020-2021

Sursa: elaborat de autor în baza analizei datelor statistice ale Biroului Național de Statistică

Numărul șomerilor oficial înregistrați, conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 octombrie 2022 a fost de 159 persoane, micșorându-se cu 7,0% comparativ cu 1 octombrie 2021. Numărul șomerilor aflați la evidență la 1 octombrie 2021 a fost de 125 persoane. **Analiza ratei șomajului** pentru perioada 2020-2023 reflectă următoarele:

- Un context favorabil dezvoltării forței de muncă în perioada 2020-2023, rata șomajului fiind într-o continuă scădere în această perioadă;

- Rata șomajului înregistrată în rândul persoanelor de sex feminin este superioară ratei șomajului înregistrată în rândul persoanelor de sex masculin, situație remarcată în perioada 2020-2021; Câștigul salarial mediu lunar nominal brut al unui angajat în anul 2022 a fost de 8.354,7 lei,

Consiliul raional Anenii Noi

sporind față de aceeași perioadă a anului precedent cu 18,3%, fiind mai mic decât media pe țară cu 23,6%.

Tabelul nr.13. Câștigul salarial mediu lunar brut și numărul de salariați pe raionul Anenii Noi, 2021-2023 pe forme de proprietate

Indicatori	2021		2022		2023	
	Proprietate publică	Alte forme de proprietate	Proprietate publică	Alte forme de proprietate	Proprietate publică	Alte forme de proprietate
Câștig salarial, lei	7 613,2	6 744,3	8 825,6	7 883,8	10 256,7	9 331,1
Număr salariați, pers.	5 088	7 568	5 073	7 122	5 040	7 786

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Cercetarea statistică M3-Anual „Câștigurile salariale și costul forței de muncă”

Tabelul de mai sus vizualizează sumele brute calculate și câștigul salarial mediu lunar brut pe raionul Anenii Noi pe diferite tipuri de activitate pentru anii 2021-2023 comparativ cu nivelul național.

Analiza numărului mediu de salariați reflectă următoarele aspecte:

- un trend ascendent în perioada 2021-2023, anul 2023 marcând o reducere a numărului mediu de salariați și atingând o valoare de peste 10 mii salariați, dintre aceștia, ponderea majoritară revine salariaților din domeniul industriei și construcții.

Din punct de vedere al activităților economice, defalcarea numărului de salariați la nivelul anului 2021-2022 este redată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr.14. Sumele brute calculate salariaților și câștigul salarial mediu lunar brut pe raionul Anenii Noi și țară 2022-2023

		2021		2022		2023	
		Sume brute calculate, milioane lei	Câștigul salarial mediu lunar brut, lei	Sume brute calculate, milioane lei	Câștigul salarial mediu lunar brut, lei	Sume brute calculate, milioane lei	Câștigul salarial mediu lunar brut, lei
Nivel național	Activități economice - total	67 095,4	8 979,8	78 179,5	10 447,3	91 754,6	12 209,2
	Agricultura, silvicultura și pescuit	2 354,3	5 691,1	2 723,2	6 700,7	3 147,3	7 952,0
	Industria și construcții	13 036,2	8 221,4	14 702,2	9 507,7	16 576,0	10 983,5
	Administrația publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	6 289,0	10 501,3	7 089,5	12 054,3	8 076,6	13 985,8
	Învățământ	8 349,0	7 462,3	9 316,1	8 445,5	11 045,5	10 073,5
	Alte activități	37 066,8	9 871,9	44 348,5	11 551,4	52 909,3	13 441,4

Consiliul raional Anenii Noi

Anenii Noi	Activități economice - total	905,4	7 119,7	1 043,8	8 292,6	1 269,1	9 772,8
	Agricultura, silvicultura și pescuit	95,4	7 725,7	109,5	8 883,3	134,3	9 309,5
	Industria și construcții	275,6	7 042,4	312,3	8 032,5	359,5	9 666,7
	Administrația publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	78,3	8 195,5	96,3	10 049,7	102,4	10 947,6
	Învățământ	146,6	7 032,6	164,1	7 831,3	193,3	9 342,3
	Alte activități	309,5	6 834,6	361,7	8 194,2	479,6	9 814,3

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Cercetarea statistică M3-Anual „Câștigurile salariale și costul forței de muncă”

Procesele demografice în raionul Anenii Noi sunt similare cu cele de la nivel național și regional. Numărul populației apte de muncă (15+ ani) este în continuă scădere în raion, diminuându-se în perioada 2014-2023 cu 15,7%. Dinamica demografică în r. Anenii Noi este mai slabă decât media națională (-12,6%) și a regiunii Nord (-13,4%), dar relativ mai bună decât în restul regiunilor Centru (-17,6%) și Sud (-17,6%). În pofida faptului că diminuarea cumulativă în r. Anenii Noi a fost mai puțin pronunțată decât în unele regiuni ale țării, ratele de contractare a populației apte de muncă rămân destul de înalte și nu dau semne de temperare. De exemplu, începând cu anul 2017, ratele anuale de contractare a populației apte de muncă au fost în jur de 2-2,5%, iar doar în câțiva ani s-au înregistrat rate sub 2% față de populația aptă de muncă.

În pofida diminuării numărului populației apte de muncă, ponderea acestui grup în totalul populației din raion a fost în creștere. De exemplu, la începutul anului 2023, ponderea populației apte de muncă în r. Anenii Noi a fost de 82,7% și era peste valoarea medie a regiunii Centru (81,0%) din care face parte, fiind comparabilă cu regiunea Sud (82,3%), dar mai joasă decât în Nord (83,6%).

Ponderea populației apte de muncă a fost în creștere în perioada după recensământ, când a fost înregistrată ponderea de 81,6%. Ponderea în creștere a populației apte de muncă calculată pentru populația aflată în scădere vorbește despre faptul că numărul total al populației s-a diminuat mai puternic decât populația aptă de muncă. În aceste condiții demografice, creșterea ponderii populației apte de muncă este un fenomen temporar, care se va schimba pe termen lung. Dinamica ratelor de inactivitate ale populației în profil regional și ponderea populației 65+ ani poate fi vizualizată în diagramele:

Consiliul raional Anenii Noi

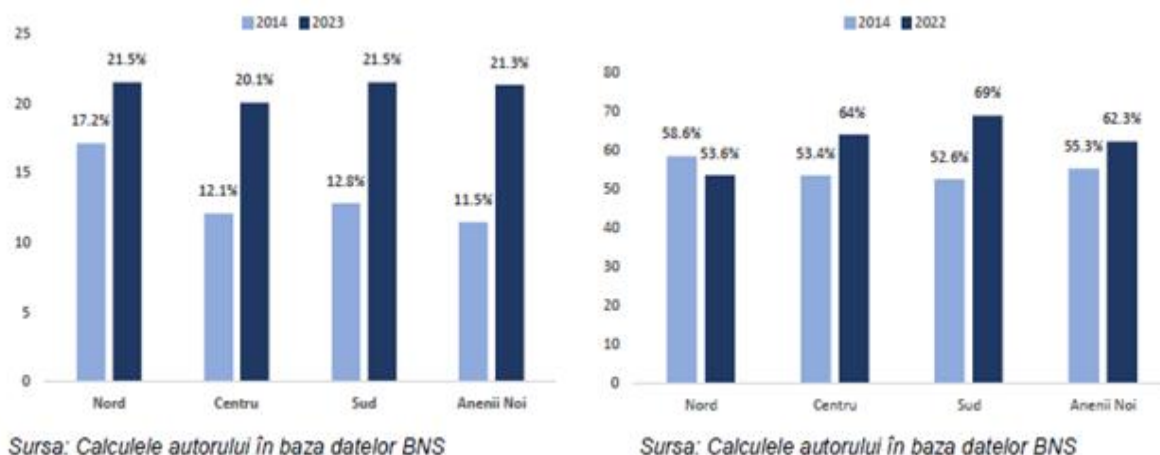

Figura nr.2 Ponderea populației 65+ ani în totalul populației apte de muncă, %

Sursa figurilor: raportul prezentat de AOFM Anenii Noi pentru anul 2023

Figura nr.2A Ratele de inactivitate ale populației în profil regional, %

Procesele de îmbătrânire a populației în r. Anenii Noi sunt mult mai pronunțate decât în alte regiuni, ceea ce poate influența negativ oferta potențială a forței de muncă. De exemplu, în anul recensământului din 2014, ponderea populației de 65+ ani în totalul populației apte de muncă în r. Anenii Noi era de 11,5%, iar această valoare era mai mică decât mediile tuturor regiunilor, fiind cu mult mai mică decât în regiunea Nord (17,2%). Către începutul anului 2023, ponderea populației de 65+ ani a crescut în r. Anenii Noi până la 21,3%, deci cu 9,9 puncte procentuale (p.p.), fiind un proces mult mai intens de îmbătrânire decât în toate mediile regionale. De exemplu, în regiunile Centru și Sud, ponderea populației de 65+ ani a crescut cu peste 8 p.p., iar în regiunea Nord cu 4,4 p.p. (Figura 1). Astfel, îmbătrânirea mai rapidă a populației în r. Anenii Noi reprezintă un factor adițional ce poate afecta negativ oferta forței de muncă pe termen mediu.

Ponderea populației economic inactivă în r. Anenii Noi este mai mică decât media regională, dar în ultimii ani s-a înregistrat o ușoară înrăutățire a situației. Datele privind populația inactivă la nivel de raion sunt disponibile doar pentru anul 2014, când a fost organizat Recensământul populației și al locuințelor. Conform datelor recensământului, în r. Anenii Noi 55,3% din populația aptă de muncă era inactivă în acel an (Figura 2). Această pondere era puțin mai mare decât mediile înregistrate pentru regiunile statistice Centru și Sud. Către anul 2022, ponderea estimativă a populației economic inactive s-a majorat la 62,3%, fiind cu 1,7 p.p. mai mică decât media pentru regiunea statistică Centru, din care face parte. Totodată, în ultimii trei ani, ponderea populației

Consiliul raional Anenii Noi

inactive s-a majorat ușor în raion, aproximativ cu 0,8 p.p., deci a fost o creștere a populației care a plecat de pe piața muncii.

Oferta forței de muncă

În ultimii trei ani, oferta forței de muncă în r. Anenii Noi a înregistrat o scădere atât în termeni relativi, cât și în termeni absoluți. Oferta forței de muncă, care este echivalentă cu populația economic activă, a înregistrat o scădere vizibilă în termeni absoluți, de la 20.086 persoane în 2020 la 18.808 persoane în 2022 (-6,4%). În termeni relativi, a fost înregistrată o diminuare similară. Rata estimată de activitate a populației s-a contractat de la 38,5% în 2020 la 37,7% în 2022.

Diminuarea ratei de activitate a populației poate fi explicată prin faptul că numărul total al populației apte de muncă (15+ ani) s-a contractat mai mult decât forța de muncă în perioada analizată. Spre deosebire de alte raioane, factorul de întoarcere pe piața muncii a celor care au devenit inactivi în perioada pandemiei COVID-19 nu a avut niciun impact asupra ofertei forței de muncă.

Populația din r. Anenii Noi are rate de activitate mai înalte decât majoritatea raioanelor din regiunea Centru, fiind mai activă decât valorile medii pentru regiune. În 2022, rata estimată de activitate în r. Anenii Noi a fost de 37,7%, fiind peste media pentru regiunea Centru de 36%, din care face parte acest raion (Figura 3).

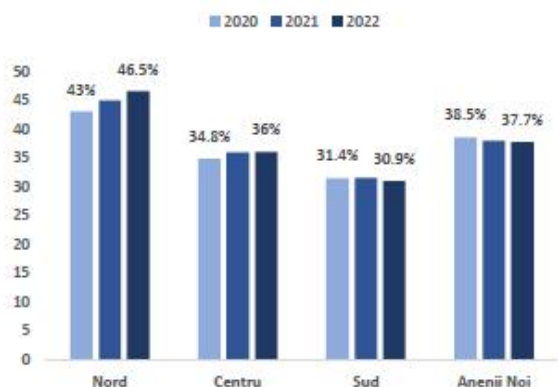
După nivelul de activitate a populației, raionul Anenii Noi se află printre raioanele cu cele mai înalte rate de activitate din regiunea Centru. Ratele de activitate în raion sunt vizibil mai înalte decât media pentru regiunea Sud, dar totuși mai semnificativ mai joase decât media pentru regiunea Nord.

Totodată, rata de activitate în r. Anenii Noi a înregistrat o diminuare în ultimii trei ani, în timp ce media regională a fost într-o ușoară creștere, dinamică evidențiată în figurile ce urmează:

Consiliul raional Anenii Noi

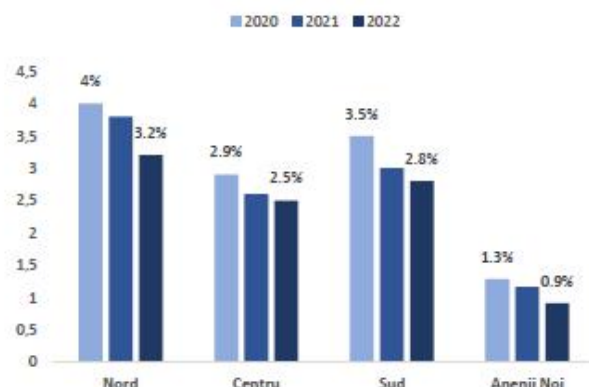
Figura 3. Ratele de activitate în profil regional, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor BNS și ANOFM

Sursa diagramelor: raportul prezentat de AOFM Anenii Noi pentru anul 2023

Figura 4. Ratele de șomaj în profil regional, %

Sursa: Calculele autorului în baza datelor BNS și ANOFM

Diminuarea ofertei de muncă în r. Anenii Noi a fost cauzată atât de diminuarea numărului populației ocupate, cât și a numărului șomerilor. Stocul mediu anual al șomerilor înregistrați în raionul Anenii Noi a fost în continuă scădere, de la 258 persoane în 2020 la 224 persoane în 2021, coborând la 171 persoane în 2022. Rata estimată de șomaj a fost și ea într-o ușoară diminuare, de la 1,3% la 0,9%. Nivelul șomajului în r. Anenii Noi este semnificativ sub media pentru regiunea Centru și restul regiunilor (Figura 4).

De asemenea, dinamica șomajului în r. Anenii Noi a fost foarte similară cu media pentru regiunea Centru, care s-a diminuat constant în ultimii trei ani. Este de notat că raionul are unele dintre cele mai mici rate de șomaj estimate, nu doar în regiunea Centru, dar și la nivel național. Astfel, șomajul în r. Anenii Noi este în continuu scădere, ceea ce poate fi explicat prin mai mulți factori, precum cel demografic și cel de migrație.

Pe piața muncii pot fi atrase și unele persoane inactive, care formează forța de muncă potențială. Forța de muncă potențială este formată din persoanele care sunt inactive, dar care ar fi gata să se implice pe piața muncii. Ponderea acestor persoane în numărul total al populației inactive este mică, oscilând în regiunea Centru între 0,8% în 2020 și 0,9% în 2021. Dacă extrapolăm această pondere la nivelul r. Anenii Noi, obținem numărul forței de muncă potențiale în jur de 280 persoane în 2022. Astfel, numărul forței de muncă potențiale este comparabil sau puțin mai mare decât stocul de șomeri înregistrați în raion. Totodată, atragerea acestor persoane pe piața muncii poate duce la o majorare a nivelului șomajului, care poate fi cuantificat prin rata compusă a șomajului și a forței de muncă potențiale. De exemplu, în 2022, rata compusă în r. Anenii Noi a

Consiliul raional Anenii Noi

fost de 2,4%, în timp ce rata simplă a fost de 0,9%. Astfel, activarea persoanelor inative din forța de muncă potențială ar duce la majorarea ratei șomajului cu 1,5 p.p.

Cererea forței de muncă

Numărul populației ocupate în raionul Anenii Noi a fost în continuă scădere în ultimii trei ani. În 2021, numărul populației ocupate în r. Anenii Noi s-a diminuat cu 3,9% față de anul precedent (f-a-p), în pofida recuperării post-pandemice, care ar fi putut stimula creșterea. Apoi, a urmat o diminuare și în 2022, de 2,2% față de anul precedent. Scăderea numărului populației ocupate în 2022 poate fi cauzată de criza economică din a doua jumătate a anului. Aceeași dinamică, dar mai amplificată, se observă și în cazul numărului salariaților.

De exemplu, numărul salariaților la finele anului s-a contractat de la 13.400 persoane în 2020 la 12.656 în 2021 (-5,6% f-a-p), coborând la 12.196 către finele anului 2022 (-3,6%). Astfel, angajarea salariaților a fost mai sensibilă la criza economică cauzată de combinația de șocuri economice, inclusiv de consecințele războiului din Ucraina.

Diminuarea mai rapidă a numărului salariaților în comparație cu toată populația ocupată poate avea drept consecință majorarea ocupării informale. Persoanele ocupate cu alt statut profesional decât cel de salariat sunt lucrătorii pe cont propriu, lucrătorii familiali neremunerați și patronii, care sunt preponderent ocupați informal. Creșterea ponderii acestor categorii de lucrători vorbește despre majorarea ocupării informale în ultima perioadă.

Estimativ, ponderea populației ocupate informal s-a majorat în perioada analizată în r. Anenii Noi de la 31,9% la 34,1%. Astfel, în condițiile înrăutățirii situației economice din 2022, diminuarea mai rapidă a numărului salariaților în raport cu toată populația ocupată a dus la majorarea ocupării informale. Este de notat că ponderea populației ocupate informal în r. Anenii Noi nu doar că a fost mai mare decât media națională de 22% în 2022, dar și aproape de două ori mai înaltă decât media pentru regiunea Centru de 18,7% în același an.

Dinamica numărului locurilor vacante disponibile (stocul) în r. Anenii Noi în ultimii trei ani a fost una sinuoasă, fiind influențată și de situația macroeconomică în țară. Numărul locurilor vacante disponibile a fost în creștere pe tot parcursul anului 2021, înregistrându-se o valoare medie de 286 locuri pe lună. La începutul lui 2022, a urmat o scădere bruscă până la 125 de locuri vacante disponibile în primul trimestru, apoi a urmat o recuperare pe parcursul anului, fără a fi atinse valorile maxime din anul precedent (Figura 5). O oarecare restabilire și stabilizare au avut loc și în prima jumătate a anului 2023, urmând însă o contractare în luna iulie. Această dinamică a

Consiliul raional Anenii Noi

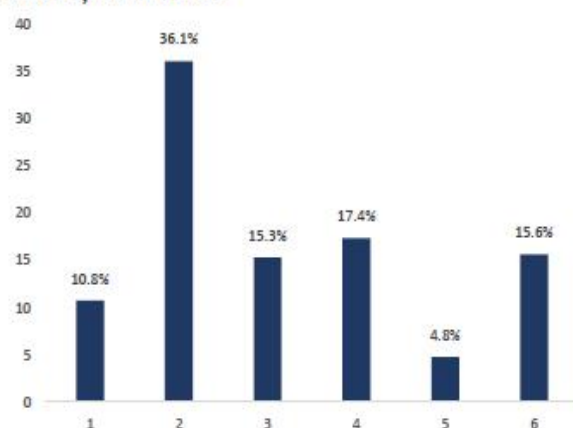
numărului locurilor vacante indică faptul că economia locală a fost disproporțional afectată de șocurile economice cauzate de războiul din Ucraina, inclusiv din cauza proximității raionului de hotarul de sud cu această țară. Această cauză poate să explice și relativa stagnare a numărului locurilor vacante din 2023, când numărul mediu de locuri vacante disponibile lunar nu a ajuns la nivelurile maxime atinse în 2021.

Figura 5. Dinamica lunară a numărului locurilor vacante disponibile în r. Anenii Noi

Sursa: Calculele autorului în baza datelor ANOFM

Figura 6. Structura locurilor vacante înregistrate la ANOFM în perioada 2020 – 2023 după profilul educațional cerut²

Sursa: Calculele autorului în baza datelor ANOFM

Sursa diagramelor: raportul prezentat de AOFM Anenii Noi pentru anul 2023

Majoritatea locurilor vacante înregistrate în r. Anenii Noi solicită studii cel mult la nivel de liceu. În perioada 2020 – 2023, în r. Anenii Noi au fost înregistrate 2.020 de locuri vacante. Ponderea cumulativă a locurilor de muncă ce solicită un nivel educațional de cel mult liceu (școală medie generală) a fost de 62% din totalul locurilor vacante înregistrate (Figura 6). Astfel, majoritatea locurilor vacante înregistrate sunt locuri de muncă ce necesită competențe scăzute. Totodată, se evidențiază și ponderea relativ înaltă a locurilor de muncă ce necesită studii superioare sau de colegiu. De exemplu, ponderea locurilor vacante ce necesită competențe înalte (studii superioare și de colegiu) a fost de 20,4%, ceea ce reprezintă o pondere destul de înaltă în comparație cu alte raioane.

Un factor explicativ al cererii față de forța de muncă cu calificări joase este structura economică locală. Aproximativ 34% din toate locurile vacante înregistrate sunt din activitatea economică „Comerț cu ridicata și amănuntul”, combinat cu „Alte activități de servicii”, urmată de sectorul public în sens larg (aici intră Administrația publică, Învățământul, Sănătatea și Asistența Socială), care a generat 22% din totalul locurilor vacante înregistrate. Tocmai domeniul bugetar

Consiliul raional Anenii Noi

generează preponderent locuri vacante ce necesită studii de colegiu și universitare. Următoarele ca importanță sectoare sunt „Industria prelucrătoare” cu 18% și „Agricultura, silvicultura și pescuitul” cu 14% din totalul locurilor vacante înregistrate.

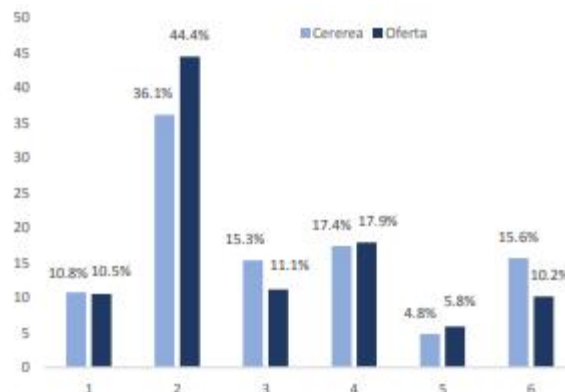
Coresponderea dintre cererea și oferta forței de muncă - În raionul Anenii Noi, cererea forței de muncă a fost în ultimii trei ani constant mai mare decât oferta. Stocul șomerilor aflați în evidență a fost pe un trend descendent până în prima jumătate a anului 2022, urmând apoi o creștere către finele anului și atingând, la începutul anului 2023, valori comparabile cu începutul anului precedent (Figura 7). De exemplu, stocul mediu lunar al șomerilor aflați în evidență a fost de 224 de persoane în 2021, coborând la 171 de persoane în 2022. În 2023, după ce au fost atinse valorile maxime de peste 200 de șomeri în primele două luni ale anului, a urmat însă o scădere vizibilă a numărului șomerilor înregistrați. Pentru primele șapte luni ale anului 2023, stocul mediu lunar al șomerilor înregistrați a atins valoarea de 164 de persoane, dar către iulie stocul de șomeri înregistrați a coborât la unele dintre cele mai mici valori din ultimii trei ani, de 122 de persoane.

Figura nr.7 Evoluția nr. de șomeri înregistrați (stoc, axa din stânga) și raportului dintre locuri vacante și șomerii înregistrați (% , axa din dreapta)

Sursa: Calculele autorului în baza datelor ANOFM

Figura nr.8 Structura cererii și ofertei în perioada 2020-2023 după profilul educațional cerut

În toată perioada analizată, stocul mediu de șomeri aflați în evidență a fost constant mai mic decât stocul de locuri vacante disponibile. În 2021, la un șomer înregistrat îi revenea 1,3 locuri vacante disponibile. Situația s-a înrăutățit puțin în 2022, când unui șomer îi revenea 1,1 locuri vacante disponibile (Figura 7). Evident, raportul șomeri/locuri vacante a variat trimestrial pe parcursul acestor ani, atingând valorile minime de 64% în trimestrul I, 2022, când economia locală a simțit primul șoc de la războiul din Ucraina. Totodată, se evidențiază faptul că, în perioadele de vară din 2021 și 2023, rata de acoperire a șomerilor cu locuri de muncă a fost peste 200%, adică fiecărui șomer înregistrat îi revenea mai mult de două locuri vacante disponibile. Astfel, se poate

Consiliul raional Anenii Noi

constata că în r. Anenii Noi cererea forței de muncă a fost constant mai mare decât oferta, și asta se datorează inclusiv scăderii activității economice ale populației, ce se reflectă și într-un număr mai mic de șomeri care caută de lucru.

În raionul Anenii Noi există unele dezechilibre între cererea și oferta forței de muncă din punct de vedere al nivelului educațional solicitat și oferit. Majoritatea locurilor vacante create în r. Anenii Noi în perioada 2020 – 2023 cereau un nivel educațional sub cel de liceu, deci exista o cerere pentru competențe joase. În această perioadă, aproximativ 62% din toate locurile vacante înregistrate erau pentru persoanele cu acest nivel educațional. Ca structură a ofertei forței de muncă, ponderea cumulativă a șomerilor înregistrați cu aceste nivele educaționale era similară, de 66% (Figura 8). La prima vedere pare să nu fie un dezechilibru la nivel cumulativ, dar există necorespondere pentru fiecare nivel educațional mai jos de cel liceal. O analiză mai profundă scoate în evidență că pentru nivelul de gimnaziu a fost o discrepanță între cerere și ofertă atât în termeni relativi, cât și absoluți. Astfel de dezechilibre, în special în termeni absoluți, se observă și în cazul nivelului de educație universitară sau de colegiu. De exemplu, în cazul nivelurilor educaționale de gimnaziu și colegiu, numărul șomerilor cu aceste studii era mai mare decât numărul locurilor vacante, în timp ce pentru nivelul educațional universitar, relația a fost inversă. În această perioadă au fost înregistrate mai multe locuri vacante ce cereau studii superioare (314 locuri) decât au fost înregistrați șomeri cu astfel de studii (277 de șomeri).

Pe piața muncii din raionul Anenii Noi se atestă o mică diferență a salariaților, segregată pe gen, pe anul 2022, de 0,02%, situație mult mai bună față de perioada anului 2014, când erau angajate 5.806 bărbați, cu 13,3% mai puțini decât femeile (6.684).

Tabelul nr.15. Numărul salariaților 2021-2023 segregate pe gen, în raionul Anenii Noi

2014			2021			2022			2023		
Ambele sexe	Femei	Bărbați	Ambele sexe	Femei	Bărbați	Ambele sexe	Femei	Bărbați	Ambele sexe	Femei	Bărbați
12 490	6 684	5 806	12 656	6 448	6 208	12 196	6 150	6 045	12 826	6 233	6 592

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică, Ancheta Structurală Anuală, Raportul Financiar Anual

O altă problemă privind dezechilibrele pe piața muncii în raionul Anenii Noi ține de incidența șomajului de lungă durată, care s-a îmbunătățit în ultima perioadă. Incidența șomajului de lungă durată (ponderea șomerilor aflați în șomaj mai mult de 12 luni din totalul șomerilor înregistrați) a fost în raionul Anenii Noi semnificativ mai mică decât media regională pe toată perioada 2021 - 2023. De exemplu, în 2021 și 2022, incidența șomajului de lungă durată în raionul Anenii Noi a

Consiliul raional Anenii Noi

fost în medie de 4 – 5%, iar la nivelul regiunii Centru a fost de aproximativ 11%. În 2023, ponderea șomerilor de lungă durată în raionul Anenii Noi s-a diminuat la doar 2% (primele șapte luni ale anului), în timp ce în regiunea Centru această valoare a scăzut la 8,5%. Astfel, raionul a avut o performanță mai bună decât media regională, de aceea problema cu șomajul de lungă durată nu este una acută în raion..

Consiliul raional Anenii Noi

CAPITOLUL III. AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ

Secțiunea curentă redă analiza sectorului agricol din raionul Anenii Noi, cuprinzând următoarele componente: caracteristici specifice zonei rurale din raionul Anenii Noi, efectivele de animale și producția animală, silvicultura raionului Anenii Noi, tradițiile și meșteșugăritul.

3.1. Caracteristici specifice zonei rurale din raionul Anenii Noi

Zona rurală din raionul Anenii Noi poate fi conturată prin prisma unor indicatori, precum: principalele culturi agricole și suprafața însămânțată, suprafețele plantațiilor multianuale, producția medie la hectar la principalele culturi etc.

Producția agricolă totală a înregistrat o descreștere în anul 2022 comparativ cu anul 2021, trendul fiind cauzat de reducerea producției vegetale cu 26,71%. Conform datelor colectate din Centru meteorologic de stat, producția vegetală, la nivelul anului 2022, a fost influențată de evenimente meteorologice neprevăzute, care au determinat calamitatea producției.

La nivelul anului 2022, producția agricolă totală era de 41024,6 milioane lei, din care producția vegetală reprezenta 67,6%, producția animală – 30,39% și serviciile agricole – 2,01%. Atât producția vegetală, cât și serviciile agricole au înregistrat descreșteri în perioada 2021-2022, creștere înregistrând doar producția animalieră.

Tabelul nr.16 Producția globală agricolă pe Ramuri ale agriculturii, în raionul Anenii Noi, 2021-2022

	2021		2022	
	Milioane lei	%, perioada corespunzătoare a anului precedent =100	Milioane lei	%, perioada corespunzătoare a anului precedent =100
Producția globală agricolă - total	48 433,5	157,9	41 024,6	70,8
Producția vegetală	37 838,0	185,5	27 733,7	64,1
Producția animalieră	9 682,8	96,4	12 466,9	96,8
Servicii	912,7	-	824,0	..

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică, Ancheta Structurală Anuală, Raportul Financiar Anual

Din punct de vedere al **suprafeței însămânțate pe culturi agricole la întreprinderi agricole și gospodării țărănești**, analiza la nivel raional reflectă o creștere cu 2,17% a suprafeței vegetale cultivate în anul 2022 comparativ cu anul 2021. Din punct de vedere al suprafeței ocupate, *raionul Anenii Noi ocupă poziția a-18-a în ceea ce privește suprafața vegetală cultivată la nivel regional*, cu 29 740 ha în anul 2022, primul fiind raionul Cahul cu 65 130 hectare, ultimul raionul Călărași cu 2038 hectare.

Tabelul nr.17 Suprafața însămânțată pe culturi agricole la întreprinderi agricole și gospodării țărănești (de fermier), în raionul Anenii Noi, 2021-2022

	2021	2022
Total	29 108	29 740
Culturi tehnice	10 784	11 447
Cartofi, legume și culturi bostanoase alimentare	331	306

Consiliul raional Anenii Noi

Culturi pentru nutreț	468	539
Ierburi anuale	-	33
Ierburi perene	131	198

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică, Ancheta Structurală Anuală, Raportul Financiar Anual

Notă: Întreprinderi agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) cu suprafața terenurilor agricole de 10 hectare și peste.

Datele sugerează o adaptare a strategiilor agricole în raionul Anenii Noi, cu o creștere în culturi tehnice și de nutreț, o scădere a suprafeței pentru legume și o diversificare în utilizarea ierburilor.

În ceea ce privește **producția agricolă vegetală, la principalele culturi**, evoluția în perioada 2021-2022 se regăsește în **Anexa 7**. Conform situației statistice, din punct de vedere al mediei tonelor de produse agricole vegetale colectate în cadrul fiecărei culturi în perioada 2021 -2022, principalele culturi existente la nivel raional sunt: **cerealele pentru boabe**, fiind produse în medie 264707,5 chintale de grâu, 46 198,5 chintale de porumb boabe, și alte cereale; legumele fiind și ele printre principalele culturi crescute la nivel de raion, mai ales în zona râului Nistru unde sunt înființate 6(șase) Asociații a Utilizatorilor de Apă care irigă terenurile sale din râu.

Seceta care persistă în urma schimbărilor climaterice afectează producția agricolă și, implicit, securitatea alimentară a țării. Irigația este principala măsură eficientă de optimizare a regimului de umiditate a solului în perioada de vegetație a plantelor.

În raion sunt înregistrate **6 AUI mari**, dintre care una încă nu activează și 2 mici, dintre care 1 nu activează și nu irigă din Nistru. Sunt înregistrate:

- AUI Aqua Grup Puhăceni
- AUI Dajida Prim Gura Bîcului
- AUI Varnița
- AUI AgroAquila Roșcani
- AUI AquaTerra Delacău
- AUI Balta Șerpeni

Pe lângă principalele culturi identificate, este important de menționat faptul că legumicultorii din raionul Anenii Noi cultivă, într -o mare măsură, **legume** precum: tomate, ceapă uscată, varză albă, cartofi, morcov, ardei, pepeni verzi și galbeni; **plante uleioase** precum: floarea soarelui, soia boabe, rapiță; **leguminoase pentru boabe** precum: mazăre și fasole.

În ceea ce privește producția medie de fructe la hectar este redată în Tabelul nr.18, putându-se observa faptul că fructele care înregistrează cele mai mari producții sunt: fructele sămânțoase și suprafețele de vii.

Consiliul raional Anenii Noi

Tabelul nr.18. Suprafața totală, suprafața pe rod, roada medie a plantațiilor multianuale la întreprinderi agricole și gospodării țărănești (de fermier) în raionul Anenii Noi, 2021-2022

INDICATORI	Total plantații pomicole		Fructe sămânțoase		Fructe sămburoase		Nucifere		Arbuști fructiferi		Vii total	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Suprafața totală, hectare	4 417	4 313	493	542	1 652	1 626	2 236	2 110	36	35	1 664	1 759
Suprafața pe rod, hectare	2 407	2 491	476	540	1 353	1 395	542	521	36	35	1 649	1 728
Roda medie la hectar, chintale	39,7	31,5	28,0	18,7	57,5	45,5	3,6	2,5	68,8	103,2	69,6	54,0

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică

Totodată, în anii 2021-2022 nu sunt schimbări esențiale la suprafețele cu plantații multianuale, înregistrându-se o scădere de 20,65% la roada medie la hectar, fapt influențat de înghețurile de primăvară și timp ploios care provoacă răspândirea bolilor și dăunătorilor culturilor.

CONSTATĂRI

- Dinamica generală a diverselor categorii de producție agricolă în perioada 1995-2020 a înregistrat evoluții destul de distorsionate, în marea sa majoritate negative.
- În ultimii 15 ani se constată o modificare a structurii culturilor agricole, constatându-se o creștere a ponderii culturilor cerealiere în detrimentul culturilor furajere și a legumelor.
- Productivitatea pentru culturile vegetale în ultimii 10 ani au o dinamică moderată cu o tendință generală de creștere.

3.2. Efectivele de animale și producția agricolă animală

În perioada pentru care sunt disponibile date comparabile (1993-2020), sectorul zootehnic din Republica Moldova a degradat substanțial prin reducerea considerabilă a efectivului de vite și păsări.

Astfel, în perioada de referință numărul total de bovine, porcine, ovine, caprine și cabaline s-a redus de cca 3.7 ori, în condițiile unei reduceri mai accentuate a bovinelor (de 8.9 ori, dintre care vacile de 5.7 ori) și porcinele (de 4.4 ori).

Efectivul de animale înregistrate anual pe categorii de gospodării și animale, în raionul Anenii Noi, pentru anii 2021-2023 este reflectat în tabelul ce urmează:

Tabelul nr.19. Efectivul de animale, la 1 ianuarie pe categorii de gospodării, în raionul Anenii Noi, 2021-2023

	2021		2022		2023	
	Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești, care au la balanță animale	Gospodăriile populației	Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești, care au la balanță animale	Gospodăriile populației	Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești, care au la balanță animale	Gospodăriile Populației
Bovine	504	3 061	625	2 639	985	2 436
Porcine	64 982	4 846	57 683	4 611	61 947	3 375

Consiliul raional Anenii Noi

Ovine si caprine	254	11 961	407	11 044	381	9 747
Cabaline	2	200	2	157	2	147
Iepuri	1 220	7 958	1 580	9 307	1 308	8 179
Familii albine-bucăți	26	1 953	26	2 503	26	2 387

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică

Tabelul de sus reflectă efectivul de animale crescute la întreprinderi agricole și gospodăriile private, astfel este evidentă diferența de animale mai mare în gospodăriile populației față de întreprinderi la toate categoriile, excepție făcând doar porcinele. Efectivul de porcine în gospodăriile populației este de 5,17% din total. Efectivul pe localități pentru anii 2022-2023 sunt specificate în anexa 8.

Tabelul nr.20 reflectă producția animală la întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești pentru anii 2021-2022.

Tabelul nr.20 Producția animală la întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) pe Indicatori, Ani și Raioane/Regiuni

Indicatori	2021	2022
Creșterea animalelor (în masă vie), chintale	359 285	362 333
Vânzarea pentru sacrificare a animalelor (în greutate vie), chintale	380 585	386 571
Lapte de vacă, chintale	20 914	28 439
Ouă de toate felurile, mii bucăți	22 201	27 754
Lâna (în masa fizică), chintale	7	6

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică

Principalii indicatori ai activității economice în întreprinderile agricole din raionul Anenii Noi sunt reflectați în tabelul de mai sus. Aici este înregistrată o creștere ușoară la toate capitolele, astfel, în 2022 creșterea animalelor (în masă vie) este înregistrată o creștere cu 0,85% față de 2021, +1,55% greutate vie a animalelor vândute pentru sacrificare, +26,46% producerea de lapte, +20% producerea ouălor de toate felurile și o scădere de -14,3% la producerea lânii.

CONSTATĂRI

- Producția animalieră are o tendință slabă de creștere, însă chiar și așa este departe de a asigura nivelul de autoaprovizionare.
- În ultimii 10 ani se constată o tendință vădită de concentrare a producției de carne în cadrul întreprinderilor agricole comparativ cu producția în gospodăriile populației.
- În cazul producției de lapte se constată o scădere accentuată a producției în cadrul gospodăriilor populației, în timp ce în cazul întreprinderilor agricole creșterea este insuficientă pentru a acoperi cererea pieței interne.

Consiliul raional Anenii Noi

3.3. Silvicultura

În anul 2022 în colaborare cu specialiștii Consiliului raional și ale primăriilor din raion au fost identificate aproximativ 2 000 ha de terenuri degradate cu posibilitatea împăduririi sau extinderii pădurilor existente.

Obiectivul general este creșterea nivelului de viață a cetățenilor prin crearea unui mediu sănătos, ecologic curat și verde prin împădurire, precum și în scopul protejării solului, refacerii echilibrului hidrologic și îmbunătățirii condițiilor de mediu.

Tabelul nr.21 Volumul lucrărilor silvice și regenerarea pădurii în ocolul silvic Anenii Noi

Nr. d/o	Denumirea indicilor	Unitatea de măsură	Volum 2021	Volum 2022	Volum 2023
1	Tăieri de îngrijire (Secundare)	ha	174,7	195,3	200
		m ³	2480,92	2970,08	2549,84
2	Tăieri de produse principale	ha	45,4	54,3	46,3
		m ³	5613,1	7364,2	4047,3
3	Crearea culturilor silvice Fond Forestier	ha	15,0	50,2	10,4
4	Ajutorarea regenerării naturale	ha	8,2	38,2	32,1
5	Crearea culturilor silvice - Extinderea	ha	12,0	23,0	57,54

Sursa: date prezentate de Ocolul Silvic Anenii Noi

În acest scop în mai multe primării din raion au fost începute lucrări de împădurire și anume în satul Mereni, com. Geamăna, com. Cobusca Veche și Hîrbovăț. Au fost plantați puieți de salcîm, puieți de sălcioară, puieți de gladiță, corcuduș unde toți puieții au fost apți pentru plantare.

De aici putem stabili că pe teritoriul primăriei sat.Hîrbovăț a fost plantată suprafața de 46,72 ha, pe teritoriul primăriei com.Geamăna – 189,03 ha, primăria com. Cobusca Veche - 37,02 ha, primăria sat. Mereni – 16,34 ha. În aceea ce privește structura orizontală a arboretelor se constată că, raportată la suprafață, participarea mai mare o are salcîmul – 26-29%, urmat de stejar – 21-25%, frasin – 13%, stejar pufos – 13-19%.

Vegetația forestieră în afară fondului forestier proprietatea statului, pădurile și alte categorii de vegetație forestieră din afara fondului forestier gestionat de Întreprinderea Silvică Chișinău situată pe teritoriul primăriilor, cât și în perimetrul localităților este administrată de deținătorii acesteia, care sunt obligați să le gospodărească conform prevederilor regimului silvic și reglementărilor privind protecția mediului înconjurător.

În structura plantațiilor forestiere din raionul Anenii Noi predomină plantațiile forestiere aflate în proprietatea publică a statului – 74%, în proprietatea publică a UTA se află 26 %, ponderea

Consiliul raional Anenii Noi

proprietății private fiind minoră – 0,3. Structura plantațiilor forestiere din r.Anenii Noi pe categorii de deținători este reflectată în figura de mai jos:

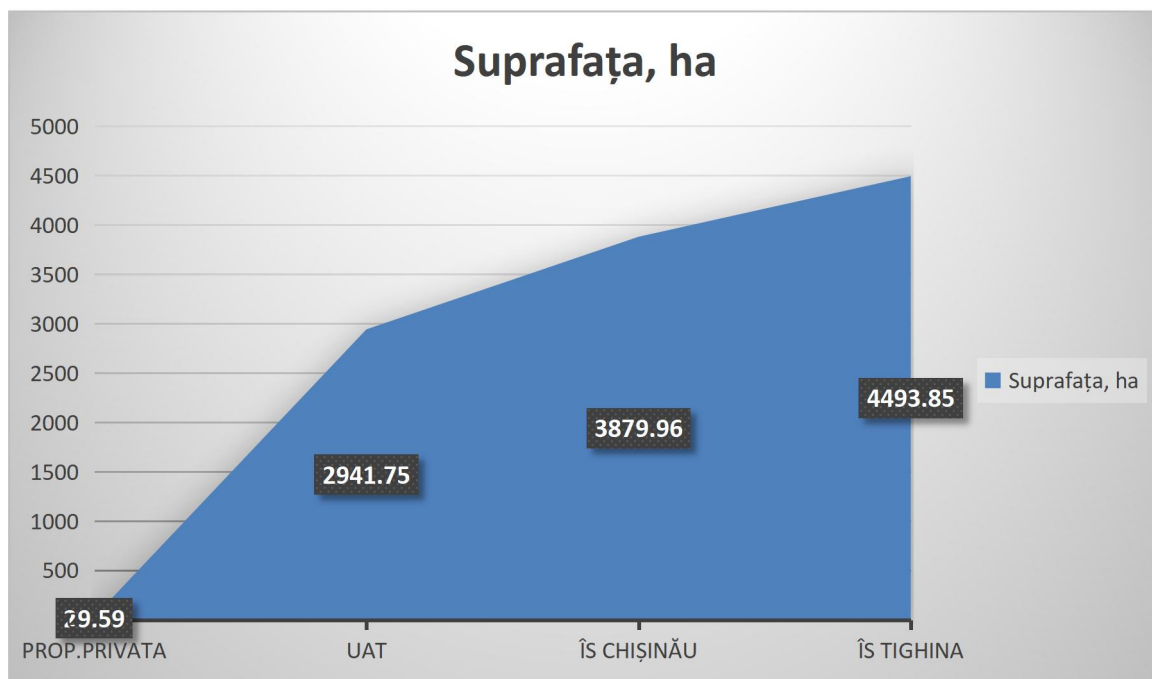

Figura nr.9 Structura plantațiilor forestiere din r.Anenii Noi pe categorii de deținători

Sursa: date prezentate de Ocolul Silvic

Suprafața terenurilor fondului silvic în raionul Anenii Noi la începutul anului 2024, constituie **11345,15** hectare. Gradul de împădurire a raionului este de 11,6% și nu diferă mult de media pe țară – 11,21%. Speciile forestiere ce predomină în pădurile din raion sunt stejarul și salcâmul, împreună cu speciile de carpen și plop. La nivel național și local se dorește mărirea zonei împădurite până la o medie de 15% din teritoriu și în ultimii câțiva ani s-au făcut pași semnificativi în această direcție. În cadrul plantațiilor forestiere sporește cota speciilor cu creștere și maturizare rapidă, cum sunt salcâmul.

Tabel nr.22 Terenurile fondului forestier în raionul Anenii Noi

N/O	Primăria	privată	UAT	ÎS„Chisinău”	ÎS„Tighina”	Total
1	Anenii Noi	-	99,61	63,63	1,46	164,7
2	Botnărești	-	118,64	-	-	118,64
3	Bulboaca	-	181,34	79,95	10,96	272,25
4	Calfa	-	19,91		442,87	462,78
5	Chetrosu	-	36,57	1688,06	-	1724,63
6	Chirca	-	41,46	-	-	41,46
7	Ciobanovca	-	140,63	397,34	-	537,97
8	Cobusca Nouă	-	197,95	-	-	197,95
9	Cobusca Veche	-	49,34	145,70	-	195,04
10	Delacău	-	3,99	-	-	3,99

Consiliul raional Anenii Noi

11	Floreni	-	30,14	-	-	30,14
12	Geamăna	-	461,4	74,07	-	535,47
13	Gura Bîcului	-	23,29	-	241,25	264,54
14	Hîrbovăț	-	208,41	-	3686,14	3894,55
15	Maximovca	-	5,35	-	-	5,35
16	Mereni	2,83	407,53	61,62	-	471,98
17	Merenii Noi	-	55,99	-	-	55,99
18	Ochiul Roș	17,94	81,56	72,64	-	172,14
19	Puhăceni	-	35,37	7,43	-	42,8
20	Roșcani	-	-	-	-	-
21	Speia	-	53,12	264,34	-	317,46
22	Șerpeni	-	-	910,01	-	910,01
23	Telița	-	70,29	64,33	-	134,62
24	Țințăreni	-	452,73	50,84	-	503,57
25	Varnița	-	18,55	-	74,09	92,64
26	Zolotievca	8,82	148,58	-	37,08	194,48
	Total	29,59	2941,75	3879,96	4493,85	11345,15

Pădurile sunt un element ecologic stabilizator important. Ele trebuie să fie bine gestionate, iar suprafața pădurilor trebuie să fie mărită, în ideea de a proteja biodiversitatea și de a stabiliza terenurile amenințate de eroziune și alunecări. Tăierea pădurilor poate fi făcută în scopuri de îngrijire, regenerare și rărit cu scop sanitar.

Consiliul raional Anenii Noi

CAPITOLUL IV. TURISMUL

Raionul Anenii Noi reprezintă o zonă cu un potențial turistic remarcabil, care combină peisajele naturale pitorești, tradițiile autentice și patrimoniul cultural deosebit. Deși aceste resurse oferă oportunități semnificative de dezvoltare, turismul în regiune se confruntă cu multiple provocări, ce împiedică valorificarea completă a acestui potențial.

Turismul rural rămâne o componentă esențială a economiei Republicii Moldova, având capacitatea de a promova dezvoltarea economică, socială și culturală. Acesta contribuie la păstrarea tradițiilor, revitalizarea comunităților rurale și crearea unor conexiuni internaționale. În strategiile naționale și regionale, dezvoltarea turismului ține cont de resursele umane, financiare și materiale disponibile, dar și de obiectivele economice și sociale pe termen scurt, mediu și lung.

În ciuda patrimoniului natural și cultural atractiv, turismul în raionul Anenii Noi este subdezvoltat din cauza unor probleme structurale și organizatorice:

Infrastructură turistică deficitară

1. Lipsa unităților hoteliere și a pensiunilor agroturistice pentru cazarea turiștilor;
2. Drumuri insuficient modernizate care limitează accesul către atracțiile turistice.

Promovarea insuficientă a obiectivelor turistice

1. Lipsa campaniilor de marketing și a platformelor digitale dedicate turismului local;
2. Absența hărților turistice interactive și a materialelor promoționale moderne (broșuri, aplicații mobile).

Lipsa cadrelor specializate în turism

1. Absența programelor de instruire profesională în domeniul turismului și a specialiștilor în promovarea patrimoniului local;
2. Necesitatea școlilor de formare pentru antreprenori și ghizi turistici.

Investițiile limitate

1. Investițiile publice și private în restaurarea obiectivelor istorice și dezvoltarea infrastructurii turistice sunt insuficiente;
2. Ofertele turistice existente sunt reduse ca diversitate și nu includ activități moderne de agrement.

Recomandări pentru dezvoltarea turismului în Anenii Noi

- Crearea și promovarea brandului turistic al raionului –

1. Dezvoltarea unui brand regional atractiv, precum „Anenii Noi: Tradiție, Natură și Vinuri de Poveste”, ce reflectă specificul local al Moldovei prin turismul vitivinicol, agroturism și valorificarea meșteșugurilor tradiționale;

Consiliul raional Anenii Noi

2. Crearea unei platforme digitale moderne, care să includă informații despre obiectivele turistice, trasee, cazare și evenimente culturale.

- Dezvoltarea infrastructurii turistice

1. Modernizarea drumurilor de acces către atracțiile turistice și crearea de piste pentru bicicliști pentru turismul active;

2. Încurajarea construirii de pensiuni agroturistice și extinderea capacităților de cazare prin programe de subvenționare a antreprenorilor locali.

- Restaurarea patrimoniului cultural și istoric

1. Restaurarea și conservarea obiectivelor istorice (biserici, conace vechi, cetăți) pentru includerea lor în circuite turistice;

2. Organizarea de evenimente culturale și festivaluri care să promoveze tradițiile locale, dansul, muzica și gastronomia moldovenească.

- Promovarea turismului vitivinicol

1. Raionul Anenii Noi, situat în regiunea Drumului Vinului, poate dezvolta trasee oenoturistice prin cramele locale, oferind turiștilor degustări de vinuri și experiențe autentice în podgorii;

2. Sprijinirea micilor producători locali pentru promovarea vinurilor și produselor tradiționale pe piețele internaționale.

- Instruirea și profesionalizarea cadrelor din turism

1. Organizarea de școli de vară și iarnă pentru formarea ghizilor turistici, specialiștilor în promovare și antreprenorilor din domeniul turismului;

2. Crearea unor cursuri de formare profesională în parteneriat cu instituțiile educaționale din țară și din străinătate.

- Diversificarea ofertei turistice

1. Dezvoltarea unor trasee ecoturistice și activități de recreere (plimbări cu barca pe râul Nistru, pescuit, drumeții);

2. Crearea unor parcuri tematice pentru copii și familii, care să promoveze natura și cultura locală;

3. Organizarea de tabere sezoniere pentru tineri, care să includă activități educative, sportive și culturale.

- Atragerea investițiilor publice și private

1. Identificarea oportunităților de finanțare europeană și atragerea investițiilor în modernizarea infrastructurii turistice;

Consiliul raional Anenii Noi

2. Stimularea parteneriatelor public-private pentru dezvoltarea unor proiecte turistice integrate.

- Extinderea cooperării turistice regionale și internaționale

1. Înfrățirea raionului Anenii Noi cu alte regiuni din Republica Moldova și țările vecine, în vederea organizării de evenimente comune și promovării reciproce a turismului;

2. Integrarea Anenii Noi în rețelele internaționale de turism rural și ecologic.

Raionul Anenii Noi dispune de un potențial turistic considerabil, ce reflectă specificul cultural al Republicii Moldova: tradițiile vitivinicole, patrimoniul rural autentic și frumusețea naturală a râului Nistru. Cu investiții în infrastructură, o strategie eficientă de promovare și implicarea comunităților locale, regiunea poate deveni o destinație de top atât pentru turiștii locali, cât și pentru cei internaționali. Dezvoltarea turismului sustenabil nu doar că va valorifica aceste resurse, ci va contribui la creșterea economică, păstrarea identității culturale și îmbunătățirea calității vieții în raionul Anenii Noi.

CAPITOLUL V. AMENAJAREA TERITORIULUI ȘI URBANISM

Dezvoltarea durabilă, creșterea economică, modernizarea infrastructurii unei localități presupune în primul rând implimentarea mecanismului care va satisface cerințele vitale ale locuitorilor prin asigurarea creșterii calității vieții, ocrotirii sănătății, educației și dezvoltării sociale. Documentația de Urbanism și Amenajare a Teritoriului prezintă complexul de acte, planuri și regulamente care etapizează acțiunile de dezvoltare echilibrată a teritoriului administrat în scopul eliminării disfuncționalităților.

Amenajarea teritoriului presupune perspectiva de creare a unor noi oportunități pentru afaceri, a construcțiilor și amenajărilor, spațiilor de recreere, de atragerea unor noi investitori și a mai bune coordonări a proiectelor de mediu și infrastructură. Reglementările privind Urbanism și Amenajarea Teritoriului (UAT) pentru raionul Anenii Noi, actualmente se bazează pe normele legale de domeniu, în special *Codul Urbanismului și Construcțiilor nr. 434/2023 (CUC)*, *Legea 163/200 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție*, *Legea 721/1996 privind calitatea în construcții*, *Legea 835/1996 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului*, Normative în construcții, amenajare și proiectări și Planuri Urbanistice Generale.

Actualmente pentru Raionul Anenii Noi nu există un Plan Urbanistic General Zonal (PUGZ) și un Plan de Amenajare a Teritoriului Zonal (PAT) actualizat, cât și pentru toate localitățile din teritoriu. Acest fapt aduce o defavorizare pentru cursul dezvoltărilor și reglementărilor în Arhitectură și Urbanism prin neglijarea aspectelor directorii a *Strategiei de dezvoltare a raionului*.

Planele Urbanistice Generale ale localităților nu au fost actualizate din perioada anilor 1971-1984, 1977-1990, pentru satele Telița, Geamăna, Chirca, Ciobanovca, Șerpeni, Delacău, Țînțăreni, Bulboaca, Maximovca, Todirești, Hîrbovăț, Botnărești, etc., iar pentru restul totalmente lipsesc, cele ce sunt pot fi găsite în cadrul arhivei “IP UrbanProiect”, mun. Chișinău. Documentația de Urbanism și Amenajarea Teritoriului a localităților, sus menționată nu este relevantă și autentică situației în teren și nu poate servi drept temei juridic în emiterea actelor emitente.

Activitatea de proiectare a obiectivelor din teritoriul administrat, devine din ce în ce mai dificilă din lipsa Documentației de Urbanism și Amenajarea Teritoriului, în detrimentul progresului tehnologic și cerințelor mediului modernizat. Elaborarea actelor emitente de către persoanele responsabile din cadrul APL I și APL II, devin neautentice situației prezente, creând situații incerte la momentul întocmirii actelor, cât și pentru direcțiile de dezvoltare a localității fără PUG și PAT. Normativele de proiectare în RM pe domeniul vizat *NCM B.01.05-2019 Urbanism, Sistematizarea și amenajarea localităților urbane și rurale.*, *NCM B.01.02-2016 Sistematizarea teritoriului, Avizarea și aprobarea documentației de urbanism și amenajarea teritoriului.*, *NCM C.01.08-2015*

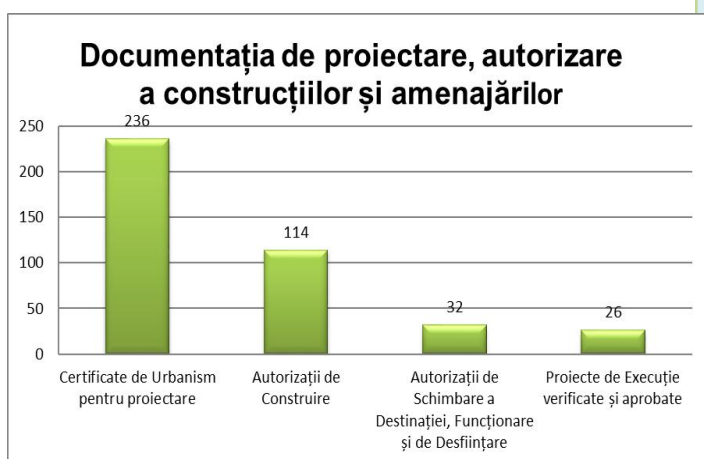

Consiliul raional Anenii Noi

Clădiri locative multifamiliare., NCM E.03.03-2018 Siguranța la incendii, Instalații de semnalizare și avertizare la incendiu., NCM D.02.01-2015 Proiectarea drumurilor publice., etc., prevăd stabilirea distanțelor de amplasare de la limita de teren (aliniament), regimul de înălțime, POT și CUT pentru un obiect în teren, regimul de pozare la nivel de subsol pentru rețelele edilitare, accesul la drum public local sau regional, distanțe de protecție împotriva incendiilor, etc.

În decursul activității din domeniul reglementat, bazată pe normele juridice speciale și a procedurilor stipulate mai sus, au fost întocmite și coordonate volumul de acte emitente în colaborare cu cele 26 de APL de nivel I.

Pentru anul 2020

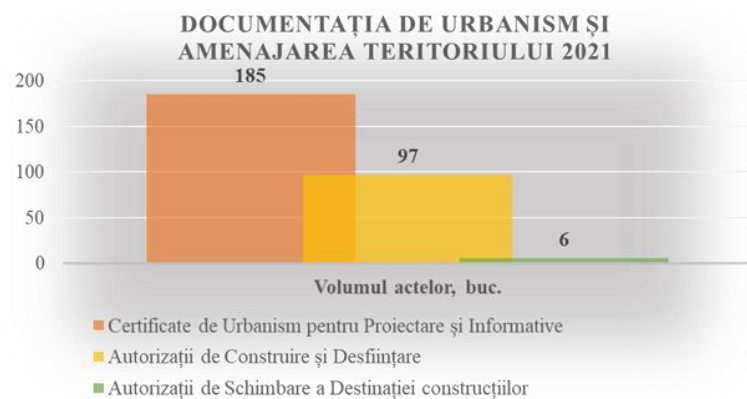

Documentația de Urbanism și Amenajarea Teritoriului 2023

Certificate de Urbanism pu Proiectare și Informative – 134
Autorizații de Construire și Schimbarea Destinației – 79
Aizarea/Coordonarea Schemelor/Schițelor de proiect - 29

Documentația de Urbanism și Amenajarea Teritoriului 2022

Certificate de Urbanism p/u Proiectare și Informative – 121
Autorizații de Construire și Schimbarea Destinației – 61
Aizarea/Coordonarea Schemelor/Schițelor de proiect - 29

Reglementările juridice și normative stabilite mai sus, servesc drept bază în activitatea zilnică a Arhitectului-Şef a raionului pentru emiterea/coordonarea Schemelor de amplasare în teren, Schițelor de proiect, actelor emitente pentru amplasare construcțiilor. Astfel concludem că, elaborarea PUG-le și a PAT a localităților din raion, prin caracterul său reglementator și director ar soluționa toate problemele administrative a teritoriului.

Prezența Documentației de Urbanism și Amenajare a Teritoriului, ar permite:

- sistematizarea tuturor domeniilor de activitate,
- administrarea creșterii competitivității teritoriului în cadrul economiei naționale,

Consiliul raional Anenii Noi

- stoparea declinului demografic, asigurarea unei creșteri a populației, asigurarea stabilității integrității structurilor economice locale;
- valorificarea superioară a potențialului natural, în special al celui puternic prezent pe teritoriul raionului și zonei transfrontaliere, la nivel regional, zonal și național;
- protejarea teritoriului agricol cu valoare economică ridicată, prin promovarea unor măsuri restrictive în procesul de eliminare a acestuia din circuitul agricol în favoarea zonelor construite ale localităților;
 - constatarea și inventarierea permanentă a fenomenelor de eroziune și alunecare a terenurilor, în vederea intervențiilor de ameliorare și îmbunătățire a calității fondului funciar;
 - ameliorarea unor dezechilibre constatate la nivel zonal în dezvoltarea economico-socială a teritoriului, determinate atât de condițiile geografice, cât și de particularitățile dezvoltării specifice care au condus la concentrări de populație și activități economice în principal în jurul municipiilor și orașelor importante;
 - corelarea în plan teritorial a echipării de bază a teritoriului cu organizarea rețelei generale de localități într-o concepție unitară, îmbinându-se necesitățile de perspectivă ale economiei naționale cu asigurarea unor condiții de viață cât mai bune în cadrul localităților;
 - racordarea raionului la traseele naționale de circulație, în paralel cu dezvoltarea rețelei de circulație locală.

În contextul presiunilor multiple provenind din schimbarea sistemului socio - economic, de planificare și implementare a dezvoltării, precum și a distorsiunilor și nevoilor variate atât în mediul urban, cât și în zonele rurale s-a decis să abordeze constituirea unui parteneriat între unitățile administrativ-teritoriale în zonă, și anume *Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI)*. Pornind de la necesitatea armonizării proceselor de dezvoltare și a consolidării avantajelor competitive a aglomerației urbane în zonă, alcătuită din factori de decizie și specialiști din administrația publică locală și centrală, servicii publice, mediul de afaceri, mediul academic, organizații neguvernamentale, alături de specialiști și consultanți ai Proiectului ADI, a făcut posibilă, prin instrumentarea unui angrenaj complex de parteneriate, inițierea unui pol de dezvoltare regională în domeniul Infrastructurii publice și a Urbanismului.

Dezvoltarea obiectivelor comune identificate în dezvoltarea domeniului Infrastructurii publice și a Urbanismului, în scopul construirii parteneriatelor adecvate pentru atingerea acestor scopuri, actul de constituire a ADI, ca organ legislativ al asociației din care vor face parte, primarii tuturor unităților administrativ-teritoriale asociate. Cadrul legal care va susține această abordare va fi alcătuită în baza prevederilor Legii nr. 837/1996 cu privire la Asociații Obștești, Legea 163/200

Consiliul raional Anenii Noi

privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, Legea 721/1996 privind calitatea în construcții, Legea 835/1996 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului și a Codului Urbanismului și Construcțiilor nr. 434/2023.

Obiectivele înființării *Asociației de Dezvoltare Intercomunitară (ADI)* se propun:

- eliminarea sau reducerea presiunilor și distorsiunilor în funcționarea localităților
- reducerea dezechilibrelor structurale ale comunităților și a distorsiunilor demografice
- reducerea presiunilor privind cererea și oferta de terenuri, piața imobiliară, de locuințe
- reducerea presiunilor privind dezvoltarea teritorială - infrastructuri și utilități publice
- reducerea problemelor de mediu
- reducerea sau ameliorarea presiunilor provenite din competiția între localități
- ameliorarea presiunilor create de impactul noilor tehnologii.

Dezvoltarea zonei regionale este fundamentată pe următoarele premise:

- favorizarea rolului internațional-transfrontalier, regional și de coordonare a zonei frontaliere
- recuperarea rolului regional și atragerea unor funcțiuni de importanță națională
- creșterea solidarității teritoriale la nivel regional, regional, raional și local
- anticiparea procesului de urbanizare și sprijinirea acestui proces în teritoriul local, periurban.

Viziunea de dezvoltare a domeniului de Urbanism și Amenajarea Teritoriului este strâns legată de conceptul de parteneriate și experiență locală prin *Constituirea și Administrarea Consiliului Arhitectural-Urbanistic Zonal (CAUZ)*.

CAUZ se instituie pentru examinarea colegială a soluțiilor arhitecturale, urbanistice, tehnice și economice vizând obiectivele arhitecturale de importanță locală. Acesta este instituit în cadrul structurilor specializate de arhitectură și urbanism din autoritățile administrației publice locale și își desfășoară activitatea în conformitate cu regulamentele acestora, aprobate de autoritatea administrației publice locale respective, cu atribuții de coordonare și monitorizare în:

- proiectarea obiectivelor speciale, verificarea și expertizarea
- execuția, reconstrucția, reparația capitală a construcțiilor; montarea, punerea în funcțiune, reutilizarea tehnică a instalațiilor tehnice/sistemelor tehnologice; conservarea, desființarea și postutilizarea construcțiilor;
- fabricarea materialelor și produselor certificate pentru construcții;
- exploatarea și utilizarea construcțiilor și a instalațiilor aferente acestora pe teritoriul zonal.

Direcțiile strategice care vor fi promovate de către CAUZ, susțin *viziunea de dezvoltare* a raionului Anenii Noi pe domeniul Arhitectural-Urbanistic:

Consiliul raional Anenii Noi

- dezvoltarea socială și economică echilibrată și durabilă a regiunilor și localităților, cu respectarea specificului acestora;

- îmbunătățirea calității vieții cetățenilor de toate vârstele și a comunităților, cu respectarea identității locale a populației;

- gestionarea rațională a resurselor naturale și managementul rațional al peisajului, realizate cu respectarea principiilor privind protecția mediului;

- utilizarea echilibrată și durabilă a teritoriului;

- gestionarea responsabilă și durabilă a resurselor naturale, asigurându-se echilibrul dintre dezvoltarea socială și economică și protejarea mediului, a biodiversității, a peisajului și a patrimoniului natural, cultural și construit;

- protejarea teritoriului;

- dezvoltarea durabilă, gestionarea responsabilă și protejarea monumentelor istorice și a siturilor arheologice;

- dezvoltarea policentrică a țării prin crearea unei rețele de localități urbane și sporirea cooperării între zonele urbane și cele rurale;

- asigurarea accesului la informație;

- asigurarea protecției tuturor construcțiilor civile în conformitate cu dreptul internațional umanitar.

și cu următoarele principii directoare:

- promovarea coeziunii teritoriale prin dezvoltarea socială și economică echilibrată și durabilă și prin îmbunătățirea competitivității;

- crearea, asigurarea și promovarea condițiilor de accesibilitate la infrastructura socială pentru persoanele cu dizabilități și persoanele cu mobilitate redusă;

- promovarea dezvoltării localităților generată de funcțiile urbanistice și de îmbunătățirea relațiilor dintre orașe și sate;

- facilitarea accesului la informație;

- reducerea nivelului de degradare a mediului;

- valorificarea rațională și protecția resurselor naturale și patrimoniului natural;

- protejarea și valorificarea monumentelor istorice și siturilor arheologice, ca factori de dezvoltare echilibrată și durabilă;

- dezvoltarea resurselor energetice și a eficienței acestora, cu menținerea securității energetice;

- promovarea turismului;

- prevenirea efectelor unor catastrofe naturale;

Consiliul raional Anenii Noi

- amenajarea operativă a teritoriului țării și pregătirea acestuia pentru asigurarea apărării naționale.

Dezvoltarea durabilă și modernizarea infrastructurii în raionul Anenii Noi depind în mod esențial de actualizarea și implementarea documentațiilor de Urbanism și Amenajare a Teritoriului.

Lipsa unor documente urbanistice actualizate și relevante afectează direcțiile de dezvoltare ale localităților, creează incertitudini administrative și împiedică atragerea investițiilor și implementarea proiectelor moderne de infrastructură.

Absența planurilor actualizate aduce dificultăți semnificative în emiterea actelor administrative, coordonarea lucrărilor de construcție și proiectarea infrastructurii.

Pentru a asigura o dezvoltare echilibrată și sustenabilă a raionului Anenii Noi, este imperios necesară:

- Actualizarea și elaborarea PUG și PAT pentru toate localitățile din raion.
- Respectarea normativelor moderne în proiectare, urbanism și construcții.
- Planificarea integrată a teritoriului, în conformitate cu cerințele actuale și strategiile de dezvoltare regională.
- Implementarea unui cadru clar și legal pentru emiterea actelor urbanistice și proiectarea infrastructurii.
- Crearea unor noi oportunități de investiții prin reglementări urbanistice moderne și sustenabile.

Adoptarea acestor măsuri va contribui la eliminarea disfuncționalităților, la facilitarea atragerii de investiții și la îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii raionului Anenii Noi, integrând standardele moderne de urbanism și dezvoltare teritorială.

CAPITOLUL VI. INFRASTRUCTURA

Capitolul prezent urmărește radiografierea infrastructurii raionului Anenii Noi, fiind analizate ca secțiuni principale: infrastructura de transport, infrastructura de telecomunicații, echiparea hidro-edilitară a localităților, termoficarea și alimentarea cu gaze naturale, sistemul de gestionare a deșeurilor.

6.1. Transport

Analiza infrastructurii de transport vizează analiza drumurilor naționale, raionale și locale, a situației vehiculelor înmatriculate, a rețelei de transport public etc.

Raionul Anenii Noi este traversat de mai multe drumuri naționale care fac legătura cu alte regiuni importante ale Republicii Moldova. Drumurile naționale sunt de obicei asfaltate și întreținute, oferind conexiuni directe și rapide către orașele principale și punctele de interes.

Infrastructura drumurilor este prezentată în tabelul de mai jos. Este specificat numărul de kilometri de drumuri naționale de 185,3 km, integral acoperite cu îmbrăcăminte rigidă. Din drumurile raionale cu lungimea totală de 101,0 km, doar 97,6 km sunt acoperiți cu îmbrăcăminte rigidă.

Tabelul nr.23 Lungimea drumurilor publice

Drumuri publice, total, km		Drumuri naționale km		Din acestea, cu îmbrăcăminte rigidă		Drumuri raionale, km		Din acestea, cu îmbrăcăminte rigidă, km	
2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
288,1	286,3	185,3	185,3	185,3	185,3	102,8	101,0	99,4	97,6

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor băncii centrale de date statistice

Astfel, raionul Anenii Noi este traversat de:

Drumurile naționale:

Expres - M5 Frontiera cu Ucraina – Criva – Bălți – Chișinău – Tiraspol – frontiera cu Ucraina (beton)

Regional - G109 Delacău – Bulboacă – R2

Regional - G108 M5 – Florești – Anenii Noi

Regional - G107 Delacău – Cimișeni – Mereni – G106

Republican - R2 Chișinău – Bender – Tiraspol – M5

Republican - R30 Anenii Noi – Căușeni – Ștefan Vodă – frontiera cu Ucraina

Drumuri raionale:

L471 G109 – drumul de acces spre s. Telița

L472 G109 – drumul de acces spre s. Speia

L473 G109 – drumul de acces spre s. Șerpeni

L474 G109 – drumul de acces spre s. Puhăceni

Consiliul raional Anenii Noi

- L475** Varnița – Gura Bîcului
- L476** R2 – drumul de acces spre s. Hîrbovăț
- L477** R2 – Calfa – Roșcani
- L478** Bulboaca – Chirca – Merenii Noi – Floreni
- L478.1** Drumul de acces prin s. Albinița
- L478.2** Botnăreștii Noi – Botnărești – Salcia
- L479** Beriozchi – Hîrbovățul Nou
- L480** Drumul de acces spre s. Humulești
- L481** R2 – drumul de acces spre s. Ruseni
- L482** R2 – drumul de acces spre or. Anenii Noi
- L483** Drumul de acces spre s. Crețoaia
- L484** Drumul de acces spre s. Picus
- L485** Ciobanovca – Geamăna
- L485.1** Drumul de acces spre s. Batic
- L486** R30 – drumul de acces spre s. Mirnoe
- L487** R30 – drumul de acces spre s. Balmaz
- L488** Zolotievca – Nicolaevca
- L489** Zolotievca – Larga
- L490** Drumul de acces spre monumentul „Capul de pod Șerpeni”
- L491** R2 – drumul de acces spre s. Varnița

Deasemenea, localitățile din raionul Anenii Noi au o rețea de drumuri locale formată din străzi și stradele, calitatea căreia a fost îmbunătățită din alocațiile fondului rutier.

Totuși, raionul Anenii Noi este locul de unde se extrag aproximativ 75% din nisip și nisip-prundiș în țară, iar acest fapt este o încărcătură extraordinar de mare asupra infrastructurii rutiere, iar drumurile traversate de camioanele de mare tonaj se distrug în termeni mai rapizi decât reușesc autoritățile să le repare. Cele mai afectate sunt drumurile R2, G109, M5, L473, L474, L478, L478.2. Drumul G109 pe partea dintre Bulboaca-Speia și Speia-Delacău/Puhăceni practic nu mai are acoperire rigidă, fiind într-o stare de uzură avansată.

Prin aprobarea Legii nr.24 din 10.03.2017 au fost aprobate modificări și completări la Legea privind Fondul Rutier nr.720/1996, astfel aprobându-se alocarea mijloacelor financiare din fond către autoritățile publice locale de nivelul întâi și doi. Despre volumul mijloacelor financiare alocate din fondul rutier în bugetul raional, este prezentată informația în tabelul de mai jos.

Consiliul raional Anenii Noi

Tabelul nr. 24 Suma alocațiilor pentru reparația și întreținerea drumurilor publice locale (L) în anii 2020-2023

Anul	Suma alocațiilor conform programului strategic de dezvoltare a drumurilor locale mii lei	Suma alocată mii lei	Lungimea drumurilor reparate km	Diferența (+/-) mii lei
2020	14807,10	14695,21	3,67	-111,89
2021	18396,90	13209,10	3,54	-5187,80
2022	24328,0	12787,40	1,49	-11540,60
2023	30000,0	12799,60	2,02	-17200,40

Sursa: elaborat de specialistul în domeniul construcții

Analiza cifrelor evidențiază o scădere constantă a surselor alocate de la bugetul de stat.

Tabelul nr. 24 oferă o imagine de ansamblu asupra alocațiilor financiare pentru reparația și întreținerea drumurilor publice locale în perioada 2020-2023. Analizând datele prezentate, se pot trasa următoarea concluzie: suma alocată efectiv pentru fiecare an a fost semnificativ mai mică decât suma prevăzută conform programului strategic.

Liniile de cale ferată în exploatare

Teritoriul Republicii Moldova este străbătut de coridorul multimodal IX: Helsinki – Sankt Petersburg – Moscova – Kiev – Chișinău – București – Dimitrovgrad – Alexandroupolis.

Sectorul Cuciurgan (Ucraina) – Novosavițcaia – Tighina – Chișinău – Ungheni – Cristești (România), coincide cu linia de cale ferată E 95 a părții moldave a Acordului european cu privire la cele mai importante linii feroviare magistrale internaționale. Lungimea căilor ferate în exploatare în 2022 a constituit 45,6 km, integral din linii normale, iar pe transomul Chișinău – Bender sunt amplasate 4 stații de tren (Mereni, Socoleni, Bulboaca și Bender-2). Cu începerea războiului în Ucraina din 24.02.2022 volumul total al mărfurilor transportate a crescut masiv, însă linia între zona transnistreană și Chișinău, transportul de mărfuri și de pasageri a scăzut dramatic. Trenurile de cursă lungă pentru pasageri nu mai circulă, iar rutele interurbane Chișinău-Bender circulă foarte rar (peste o zi, dimineața și seara). Transportul de mărfuri a scăzut, motiv fiind închiderea accesului prin partea dinspre Transnistria. La moment, transport de mărfuri de înregistrează doar la nodul feroviar Bulboaca (transport de cereale și îngrășăminte) și Socoleni (transport de carburanță și gaze lichefiate).

6.2. Telecomunicații

Viteza progresului tehnologic schimbă complet relațiile societale, generând noi oportunități de dezvoltare, dar, în același timp, tehnologiile informaționale se dezvoltă mai rapid decât capacitatea societății de a se adapta la acestea, creând un șir de provocări pe termen lung. În figura nr.10 poate

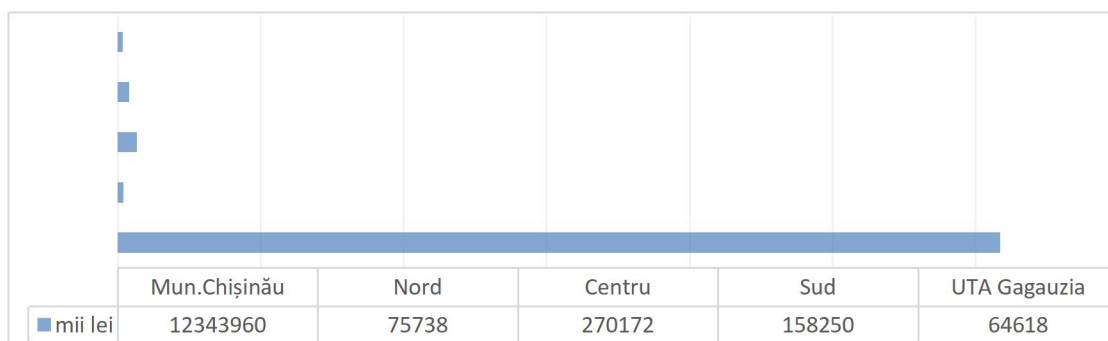

Consiliul raional Anenii Noi

fi analizată cota parte a activității economice – informații și comunicații în produsul intern brut regional.

Piața telecomunicațiilor din raionul Anenii Noi este o piață matură, reprezentată de marii furnizori naționali, aceștia asigurând toate categoriile de telecomunicații, respectiv: radio și televiziune, telefonie fixă și telefonie mobilă, Internet. Gradul de acoperire a rețelelor de comunicare, mass-media și a serviciilor de Internet este ridicat, numărul solicitărilor de racordare la astfel de servicii fiind într-o continuă creștere. Tabelul (în figura nr.10) ce urmează reflectă produsul intern brut regional pe activitatea economică – informații și comunicații în anul 2021, zona Centru fiind pe locul II, după municipiul Chișinău.

Figura nr.10 Produsul intern brut regional, pe activitatea economică - informații și comunicații, în 2021

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor băncii centrale de date statistice

De asemenea, la nivel raional, sectorul telecomunicațiilor se caracterizează și prin prezența unităților de poștă - 30 de oficii poștale. Cu toate că, practic fiecare localitate dispune de oficiu poștal, totuși lipsa resurselor umane calificate influențează negativ calitatea serviciilor prestate.

6.3. Echiparea hidro-edilitară a localităților

Monitorizarea calității apelor reprezintă activitatea de observații și măsurători standardizate și continue pe termen lung pentru cunoașterea și evaluarea parametrilor caracteristici ai apei în vederea gospodăririi acesteia și pentru a preconiza evoluția acesteia. Prin activitatea de monitoring a calității resurselor de apă se poate cunoaște permanent starea resurselor de apă, informații ce au o importanță deosebită. În orașul Anenii Noi există un sistem de alimentare cu apă de o lungime totală de 70 km de conducte, inclusiv 15 stații de pompare, 14 sonde arteziene, având o capacitate de 6000 m³/zi. Consumul specific mediu este de 88 l/p/zi, apa nefacturată în sistem fiind de cca. 40%. Consumul energetic specific este de cca. 1,1 kWh/m³.

Sistemul de canalizare existent în orașul Anenii Noi constă dintr-o rețea de canalizare de o lungime totală de 35,9 km, inclusiv 5 stații de pompare și o stație de epurare a apelor uzate. Această stație are o capacitate de 7500 m³/zi din care doar 4,2% sunt utilizate. Unele segmente din sistemul de canalizare, inclusiv stațiile de pompare, au fost recent renovate, pe când stația de epurare rămâne

Consiliul raional Anenii Noi

în condiție deplorabilă. Consumul energetic specific al sistemului de canalizare în or. Anenii Noi este de cca. 1,4 kWh/ m³. Localitățile rurale nu dispun de sisteme centralizate de canalizare.

La moment, serviciile de alimentare cu apă, canalizare și epurarea apelor uzate în or. Anenii Noi sunt prestate de Î.M. Apă-Canal Anenii Noi, pe când în localități rurale operarea și întreținerea sistemelor existente îi revine autorităților publice locale din localitățile respective și/sau asociațiilor de consumatori. Î.M. Apă-Canal Anenii Noi prezintă un potențial pentru extinderea serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare asupra altor localități din raionul Anenii Noi. Dezvoltarea infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare și stimularea cooperării intercomunitare. Sporirea capacității instituționale ale operatorului din or. Anenii Noi pentru extinderea treptată a serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare pentru localități vecine. Totodată, o mare provocare este stimularea consumatorilor prin politica tarifară, în scopul asigurării consumului minim de apă pentru menținerea serviciilor la un nivel sustenabil.

Astfel, în raionul Anenii Noi sunt 140 de sonde arteziene, dintre care 10 sunt neexploatate. Din cele 130 de sonde exploatare, 80 de sonde sunt destinate pentru aprovizionarea populației cu apă, 50 fiind destinate pentru consum propriu și pentru producere a agenților economici.

6.4. Detaliere energetică (termoficare, echiparea energetică, alimentarea cu gaze naturale)

Republica Moldova a aderat la Comunitatea Energetică și a actualizat Strategia Energetică Națională pentru 2030 cu obiective de asigurare a securității aprovizionării cu energie, dezvoltarea piețelor competitive și asigurarea durabilității. Consumul total per cap de locuitor al țării este de aproximativ jumătate din media europeană, la 1,5 tone echivalent petrol, 3 miliarde de metri cubi (bcm) de gaze naturale și 2,000 KWh de energie, consumând aproximativ 4590 GW total pe an.

În prezent autosuficiența energetică a Moldovei este printre cele mai scăzute din lume: aproximativ 20% din cererea sa de energie e acoperită de producția internă: Două centrale termice și electrice REGION în Chișinău și Bălți, împreună cu opt centrale CHP mici, și hidrocentrala din Costești. Până în noiembrie 2022, centrala electrică pe gaz din Transnistria a acoperit restul.

Sistemul electric al Moldovei activează sincron cu cel al Ucrainei, iar sistemele învecinate sunt interconectate prin 11 linii de 110 Kw și 7 linii de 330 kV, cu linii mai mici care deservește comunități și zone Rezidențiale. Anterior, sistemele dintre Moldova și România, nu erau operate în paralel, dar puteau funcționa împreună în "mod insular", cu 4 linii de 110 kV^{123,131}. Acest lucru se schimbă în prezent, întrucât Moldova lucrează la sincronizarea completă cu rețeaua Europeană a Operatorilor de Sisteme de Transport pentru Energie Electrică, cu o interconectare sincronă în martie 2022. Moldova urmărește să elimine gazele fluorurate până în 2050, și există discuții active privind ca Moldova să fie neutră din punct de vedere al emisiilor de carbon până în 2035. Acest

Consiliul raional Anenii Noi

lucru ar putea duce la schimbări semnificative în sectorul energetic, întrucât Moldova nu mai achiziționează gaz rusesc și a suferit întreruperi în liniile sale Internaționale de transport. Linia de transport de înaltă tensiune a Centralei Isaccea – Vulcănești-Moldova (Cuciurgan) a încetat pentru scurt timp să funcționeze în noiembrie 2022, cauzând pene de curent majore în Moldova, impactând și transportul public și comunicațiile mobile.

Hidrocentrala din Dubăsari este vulnerabilă la seceta prelungită: volumul posibil al lacului de acumulare a scăzut cu 63% din 1954. O reducere suplimentară ar putea afecta operabilitatea și producția de energie. Moldova are și stații din surse regenerabile de energie (SRE): o centrală eoliană de 1,1 MW lângă Brătușeni, Edineț; o centrală electrică de 320 kW la ferma de depozitare a deșeurilor solide municipale din Țîntăreni, Anenii Noi; și o centrală electrică de 2 MW care utilizează biogaz în Drochia, raionul Drochia.

Consumul de energie electrică în raionul Anenii Noi a crescut în mare măsură (Anexa nr.9) 76% dintre comunitățile raportate înregistrând o creștere a consumului de Kw din 2020 până în 2022. Aceste comunități sunt mai reprezentate în vestul raionului, Batîc în sud înregistrând o creștere de 117%, urmată de Mirnoe din apropiere cu o creștere de 73%. Calfa Nouă a înregistrat cea mai mare scădere la -36%. Deoarece temperaturile vor continua să crească, iar temperaturile mai ridicate pot reduce capacitatea termică a liniilor de transport, luarea în considerare a energiei fiabile și accesibile este o preocupare majoră.

Alimentarea cu gaze naturale a raionului Anenii Noi este asigurată de întreprinderea SA „MOLDOVAGAZ” fiind una dintre cele mai mari întreprinderi din sectorul energetic al Republicii Moldova și unul dintre cei mai mari contribuabili ai țării.

Din numărul total de localități în hotarele UAT Anenii Noi, doar 41 localități au acces la gazoduct, 4 dintre ele neavând acces și anume Ochiul Roș, Picus, Nicolaevca și Batîc.

Cantitatea totală a consumului de gaze naturale în raionul Anenii Noi, conform datelor întreprinderii SA „MOLDOVAGAZ” pe perioada anilor 2020-2022 sunt reprezentate în anexa 10. Astfel, la sistemul de alimentare cu gaze naturale sunt conectate 30749 gospodării casnice, 4917 apartamente și 665 agenți economici și instituții publice.

Din anexele 10 și 11 este evidentă o creștere nesemnificativă a numărului de consumatori, atât rezidențiali, cât și nerezidențiali, însă se atestă o scădere a consumului, fapt datorat creșterii prețurilor la resursele energetice.

6.5. Gestionarea deșeurilor

În Moldova există în jur de 1139 gropi de gunoi, care acoperă 1224 ha, dar mai puțin de 50 de haldări autorizate pentru neutralizarea deșeurilor menajere. Cantitatea de deșeuri menajere solide a

Consiliul raional Anenii Noi

crescut: de la 2172,8 mii m³ în 2008 la 3043,1 mii m³ în 2018. În raionul Anenii Noi, ca și aproape în toate localitățile rurale din țară există gunoiști neautorizate, numărul acestora este diminuat anual prin efortul autorităților publice locale, însă la capitolul educație a comunității încă este mult de muncit. O parte din localitățile raionului au gunoiști bine amenajate, însă neautorizate.

Conform Strategiei de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027 aprobată prin Hotărârea de Guvern nr.248/2013, este promovată dezvoltarea până în anul 2027 a unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor, eficient din punct de vedere economic și care să asigure protecția mediului înconjurător și a sănătății populației.

Obiectivele strategice aprobate la nivel național sunt:

1) dezvoltarea sistemelor integrate de management al deșeurilor menajere prin armonizarea cadrului legislativ, instituțional și normativ la standardele UE, bazate pe abordare regională și divizarea teritorială a țării în 8 regiuni de management al deșeurilor;

2) dezvoltarea infrastructurii regionale de eliminare a deșeurilor menajere solide și a stațiilor de transfer, în conformitate cu practicile statelor membre ale UE;

Astfel, raionul Anenii Noi este parte componentă a regiunii nr. 4, formată din Strășeni, Ialoveni, Hîncești, Criuleni, Cocieri.

În Raionul Anenii Noi în 2016 a fost o încercare de asociere a autorităților publice locale și crearea unei asociații intercomunitare, însă procedura nu a fost finalizată. La nivel de implementare a strategiei naționale, raionul, ca de altfel și toată Republica are o stagnare care nu este favorabilă nici pentru mediu nici pentru societate. Conform planului de acțiuni de implementare a Strategiei privind gestionarea deșeurilor, aprobat de Ministerul Mediului, în anul 2024 va fi elaborat studiul de fezabilitate pentru regiunea 4, din care face parte și Anenii Noi

Problema mare a raionului la capitolul deșeuri rămâne a fi totuși depozitul de la Țîntăreni.

Depozitul Țîntăreni este principalul depozit de deșeuri pentru Anenii Noi, Chișinău și zonele învecinate. A fost proiectat și construit între anii 1984 și 1991, în conformitate cu standardele sovietice, și a devenit operațional în 1991. Suprafața depozitului de deșeuri este de 24,7 hectare, este împrejmuită și are un singur punct de acces pentru vehicule și personal.

Peste 22 de milioane de m³ de deșeuri solide sunt îngropate la depozitul municipal, ceea ce reprezintă aproximativ jumătate din capacitatea depozitului de deșeuri și aproximativ 600-700 de tone de deșeuri sunt transportate zilnic din capitală. Durata de viață estimată a gropii de gunoi este până în decembrie 2032.

Consiliul raional Anenii Noi

Contractul de asigurare a depozitării gunoiului din municipiul Chișinău a fost reînnoit în decembrie 2021, prelungind utilizarea terenului pe trei ani. A fost închis pentru scurt timp din 2010 până în 2017, iar deșeurile din capitală au fost duse la o groapă de gunoi din Bubueci.

Depozitul este considerat a fi un poluator major în regiune, dar și un serviciu public esențial. Gazele cu efect de seră, cum ar fi CH₄, N₂O și CO₂, sunt produse din biodegradarea aerobă și anaerobă a deșeurilor solide municipale, cea mai mare sursă de gaze cu efect de seră fiind CH₄ din gropile de gunoi. S-a raportat barbotare pe suprafețele apei, sugerând producerea de gaze.

Niciun gaz a depozitului nu a fost colectat și tratat, dar există un sistem de colectare și utilizare a gazelor de depozitare pe o parte a șantierului, care a fost instalat și este operat de JSK BioGasInter din 2008. Acesta cuprinde 56 de puțuri de colectare a gazelor, dintre care 30 au fost raportate anterior ca extras gaze de depozit la trei substații, din care există o singură conductă care alimentează instalația de utilizare a gazelor de depozit pentru a genera energie electrică care este alimentată în rețea.

Contractul dintre Primăria Chișinău și BioGasInter și partenerii lor italieni (Unendo Energia EpA) pentru construirea și exploatarea centralei de colectare a gazelor de la depozitul de deșeuri a fost semnat în 2004 și a expirat în decembrie 2023, ceea ce reprezintă aproximativ 90 ani înainte de sfârșitul așteptat al duratei de viață a depozitului de deșeuri în 2032.

Există o stație de tratare a levigatului începând cu 2020: levigatul a fost colectat anterior și depozitat în șase rezervoare subterane cu o capacitate de 330 m³, apoi recirculat prin colectare din rezervoarele subterane în autocisterne cu conținutul golit în partea superioară a depozitului.

Depozitul este situat pe vechi formațiuni aluvionare ale dealurilor pe argile nisipoase, cu două pâraie mici care nu au un debit constant de apă și apă subterană care poate ajunge până la 11 m adâncime, dar nivelul mediu este la o adâncime de 8,5- 9,5 m. Această adâncime face ca riscul de poluare cauzat de activitățile pe amplasament să fie foarte mic, iar investigațiile nu au găsit o contaminare semnificativă în apele subterane. Există o căptușeală de argilă compactată cu permeabilitate scăzută, cu o grosime de 100 cm la baza depozitului de gunoi, care servește ca protecție împotriva potențialului levigat, deși se discută despre dezvoltarea unui strat de drenaj mai durabil sau mai eficient pentru levigatul din 2022.

Structura geologică de sub depozitul de gunoi este stabilă și, deși nu s-a observat leșierea, activitatea seismică din zonă ar putea altera peisajul și profilurile de risc. Depozitul îndeplinește un serviciu public important și esențial, dar reprezintă și o amenințare și un inconvenient pentru cei care locuiesc în apropiere. Locuitorii din satele din apropiere sesizează apă și soluri contaminate, miros neplăcut și probleme de sănătate despre care cred că sunt legate de groapa de gunoi.

Consiliul raional Anenii Noi

CAPITOLUL VII. SĂNĂTATE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

7.1. Sistemul sanitar

Conform Legii nr.411/1995 privind ocrotirea sănătății „Instituțiile de învățămînt medical de stat, instituțiile de cercetări științifice din sistemul de ocrotire a sănătății, precum și spitalele, dispensarele republicane și alte instituții republicane de asigurare a sănătății se află în subordinea Ministerului Sănătății. Celelalte instituții medico-sanitare se subordonează Ministerului Sănătății și autorităților administrației publice locale.”, astfel, Consiliul raional Anenii Noi a fost fondatorul IMSP Spitalul raional Anenii Noi și Medicina primară de familie. Prin aprobarea legii nr.368/2022 pentru modificarea Legii nr.411/1995, spitalele raionale au fost trecute în subordinea Ministerului Sănătății, iar la Consiliile raionale rămânând doar medicina primară de familie.

În raionul Anenii Noi Asistența Medicală Primară e prestată de 9 IMSP CS autonome și un Centrul de Sănătate privat.

1) Centrul de Sănătate Anenii Noi este format din:

Secție Medicină de Familie; Laborator, Farmacia bugetară, Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor (se ocupă cu măsurile de profilaxie, și prevenție primară pentru părinți, tineri cu accent pe grupele de adolescenți în stare de vulnerabilitate și de risc în special pentru tinerii din mediu rural), Centrul Comunitar de Sănătate Mintală (care oferă persoanelor cu probleme de sănătate mintală asistență medicală consultativă, de evaluare, prevenire și depistare precoce, reabilitare psihologică). Subdiviziunile CS-2, OMF-5 și OS-7:

2) Centrul de Sănătate Țințăreni;

3) Centrul de Sănătate Speia;

4) Centrul de Sănătate Hîrbovăț;

5) Centrul de Sănătate Mereni;

6) Centrul de Sănătate Floreni;

7) Centrul de Sănătate Roșcani;

8) Centrul de Sănătate Varnița;

9) Centrul de Sănătate Bulboaca;

Centrul de Sănătate Privat „Medeferend” - P Ruseni.

Situația demografică specifică domeniului sănătate primară de familie nu corespunde cu datele statistice, din considerentul că mulți cetățeni se deservesc la diferite instituții din afara raionului, alte persoane din afară se deservesc la medicii de familie din raionul Anenii Noi.

Consiliul raional Anenii Noi

Conform stării demografice la finele anului - 2023 la CS Anenii Noi a fost înregistrată populație în număr de - 30274, din ei maturi - 24745, inclusiv copii (0-17 ani) – 5529, mai multă populație în 2023 cu - 587 comparativ cu anul 2022.

Conform stării demografice la finele anului - 2022 la CS Anenii Noi a fost înregistrată populație în număr de – 29 687, din ei maturi – 24 154, inclusiv copii – (0-17 ani) – 5 533, mai multă populație în 2022 cu - 815 comparativ cu anul 2021.

Conform stării demografice la finele anului -2021 la CS Anenii Noi a fost înregistrată populație în număr de - 28 872, din ei maturi – 23 413, inclusiv copii - (0-17 ani)– 5 459 mai multă populație în 2021 cu - 1315 comparativ cu anul 2020.

Tabelul nr.25 Structura populației pe anul 2023- 2022- 2021 CS Anenii Noi

Indicii	Anul 2023		Anul 2022		Anul 2021	
Total populația	30274		29687		28872	
Femei	15694	51,84%	15384	52%	14885	52%
Bărbați	14580	48,16%	14292	48%	13987	48%
Copii 0-17 ani	5529	18,28%	5533	19%	5459	20%
Vârsta aptă de muncă	17957	59,3%	17671	60%	17172	60%
Vârsta pensionară	6788	22,42%	6483	22%	6241	22%
Total persoane asigurate	21895	72,32%	22490	76%	22140	77%

Sursa: elaborat în baza statisticii de medicină primară de familie

Pentru a concluziona informația reflectată în tabelul de mai sus putem adăuga că au fost 598 persoane nou înregistrate, o tendință de creștere minoră a populației de vârstă pensionară de 0,58% sau cu 305 persoane mai mult față de anul 2022. O descreștere cu 0,7% a populației apte de muncă și o descreștere a numărului persoanelor asigurate cu 3,68% față de anul 2022 și 4,68% față de 2021 (descreșterea este din contul persoanelor apte de muncă nou înregistrate).

Conform datelor instituțiilor medico-sanitare publice din raionul Anenii Noi, la finele anului 2023 a fost înregistrată populație în sumă de 97 417, dintre ele maturi 81 375, inclusiv copii de 0-17 ani – 16 042 (16,5%). O categorie foarte mare de beneficiari ai serviciilor medicale de familie sunt locuitorii din zona Transnistreană și anume la evidență la CS Anenii Noi sunt 3 837 cetățeni, CS Varnița 11 600 și CS Hîrbovăț 261 pacienți (majoritatea cu dizabilități severe).

Tabelul nr.26. Populația, evidența la medicii de familie anul 2023

IMSP	Total	Maturi	Copii 0-17 ani
CS Anenii Noi	30274	24745	5529
CS Varnița	16806	15976	830
CS Speia	11095	9092	2003
CS Țințăreni	7105	5553	1552
CS Bulboaca	6649	5341	1308
CS Hîrboveț	5514	4535	979
CS Roșcana	4293	3548	745
CS Floreni	4046	3160	886

Consiliul raional Anenii Noi

CS Mereni	11579	9368	2211
Medeferent Ruseni	960	821	139
TOTAL	98 321	82 139	16182

Sursa: elaborat în baza statisticii de medicină primară de familie

Un alt indicator important este prestarea asistenței medicale de ambulator, iar tabelul de mai jos reflectă cifrele pentru anii 2022-2023.

Tabelul nr.27. Asistența medicală de ambulator

Indicii	CS Anenii Noi			
	2023		2022	
Total vizite	108157		125406	
Persoane asigurate	102710	95%	120913	96,4%
-copii	30547	28.2%	35911	28,6%
Vizite cu scop profilactic	27885	25.7%	42193	33,6%
-copii	9667	8.9%	13448	31,9%
Vizite la domiciliu	599	-	984	-
-Persoane asigurate	590	98.4%	964	98,0 %
-copii inclusiv	163	27.2%	147	45,4%
Numărul de vizite la 1 locuitor	3.8	-	4,2	

Sursa: elaborat în baza statisticii de medicină primară de familie

Numărul de vizite la 1 locuitor pe raionul Anenii Noi constituie 3,8 astfel, tabelul ce urmează reflectă mai mulți indicatori:

Tabelul nr.28 Total vizite ambulator+domiciliu anul 2023

IMSP	Număr de vizite, total	Profilaxie TBC	Examen ginecologic/frotulul Babes-Papanicolau
CS Anenii Noi	108157	64	35
CS Varnița	36489	81.7	72
CS Speia	31249	85.6	69
CS Țințăreni	20858	78.5	45.8
CS Bulboaca	19637	80.3	63
CS Hîrbovăț	16403	37	30.6
CS Roșcana	16182	90.5	68.5
CS Floreni	12031	18.7	12.3
CS Mereni	33972	85	60.5
Medeferent Ruseni	1960	-	-
		Necesar 10017, efectuat 6697	Necesar 9681, efectuat 4948
TOTAL	296938	67%	51%

Sursa: elaborat în baza statisticii de medicină primară de familie

În raionul Anenii Noi pentru anul 2023 sunt luați la evidență bolnavi cu tuberculoză 46 persoane inclusiv un copil (cazuri noi + recidive). Din 34 de cazuri noi, contacti direcți -170 persoane, dintre ei copii care se afla sub supravegherea medicului de familie timp de 6 luni – 63 copii. Tratament ambulator a fost inițiat la 13 bolnavi inclusiv – 1 copil, în staționar s-au aflat 35 pacienți, dintre care - 8 cazuri TBC pulmonar faza distructivă și 14 cazuri – sputa pozitivă la BK.

Cu referire la activitatea cabinetului de diagnosticare funcțională pentru anii 2022-2023 au fost efectuate examinări și pentru beneficiarii asigurați și pentru cei neasigurați.

Consiliul raional Anenii Noi

Tabelul nr.29 Activitatea cabinetului diagnosticare funcțională pe anii 2023-2022

Denumirea	Anul 2023 CS Anenii Noi		Anul 2022 CS Anenii Noi	
	Număr persoane examinate	Inclusiv copii	Număr persoane examinate	Inclusiv copii
Total ECG	6068	467	5850	379
CS Anenii Noi-cabinet	5045	304	4886	298
CS Geamăna	517	92	455	84
OMF Cobusca Veche	186	73	170	37
OMF Gura Bicului	320	56	315	58
ECG cabinet et. 2	25	376	24	17
FGDS	415	33	405	2

Sursa: elaborat în baza statisticii de medicină primară de familie

Activitatea laboratorului pentru anii 2022-2023 este prezentată în tabelul ce urmează.

Tabelul nr.30 Activitatea laboratorului pe anii 2022-2023

Denumirea	Anul 2023 CS Anenii Noi		Anul 2022 CS Anenii Noi	
	Total analize	Din ei la persoane asigurate	Total analize	Din ei la persoane asigurate
Total analize	220982	179124	201947	170516
Clinice generale	42967	39855	43705	40299
hematologice	73529	57101	60002	52188
biochimice	94965	73539	85464	66845
imunologice	9521	8629	12776	11184
Din ele la glicemie	10621	?	9792	
-la RPR	1529	?	4431	

Sursa: elaborat în baza statisticii de medicină primară de familie

Eliberarea și prescrierea medicamentelor parțial/integral compensate și dispozitive medicale din FAOM anul ianuarie –decembrie 2023 raionul Anenii Noi;

Beneficiari unici – total **24076**

Preparate eliberate maladii cardiovasculare – numărul de beneficiari – **15820**

Preparate eliberate antidiabetice injectabile insuline - numărul de beneficiari - **810**

Preparate eliberate antidiabetice orale - numărul de beneficiari - **4499**

Preparate copii 0-18 ani st/zi - numărul de beneficiari - **5943**

Preparate adulți st/zi - numărul de beneficiari - **1483**

Preparate pentru tratament și profilaxie copii 0-18 ani profilaxie - numărul de beneficiari- **525**

Preparate pentru tratament COVID-19 maturi și copii- numărul de beneficiari – **32**

Urostome beneficiari - **8**

Colostome beneficiari – **60**

La capitolul imunizare, în raionul Anenii Noi sunt 38 IMSP cu cabinetele de vaccinare, numai 17 din ele (se află separat de cabinetul de proceduri) corespund cerințelor regulamentului sanitar aprobat de HG nr.663 din anul 2009, dar 21 cabinete de vaccini sunt comasate cu cabinetele de proceduri, și procedurile se efectuează de o persoană și în același echipament sanitar. Toate IMSP sunt dotate de frigidere pentru păstrarea vaccinurilor și genți frigorifice, momentan 31 cabinete de vaccinare au frigidere MK144 și 7 cabinete de vaccinare au frigidere de uz caznic.

Consiliul raional Anenii Noi

Copii cu vârsta cuprinsă (0 – 15 luni) sunt vaccinați conform Programului Național de Imunizare ce cuprinde în proporție de **96%**.

Revaccinarea la copiii de vârsta 7-13 ani – Papiloma-virus este în proporție de **54%**, copii cu vârsta 0 ani BCG – **87.14%**, copii cu vârsta cuprinsă (0-24 luni) conform Programului Național de Imunizare cuprinde revaccinare – **99.7%**, revaccinarea copiilor TD – 15 ani constituie – **88.3%**, iar **a adulților** cu Td constituie – **70 %**

Tabelul nr.31. Resurse umane, rata acoperirii instituțiilor cu personal medical raionul Anenii noi a.2022-2023

Instituția	2022		2023	
	Medici%	p.med.mediu	Medici%	p.med.mediu%
CS Anenii Noi	86	85.0	86	85.0
CS Bulboaca	80	69.2	80	69.2
CS Varnița	75	70.1	75	70.1
CS Țânțăreni	95.2	85.7	95.2	85.7
CS Roșcana	90.0	87.0	90.0	87.0
CS Hirbovăț	85.7	100	85.7	100
CS Speia	67.0	82	67.0	82
CS Mereni	94.0	87.7	94.0	87.7
CS Floreni	80.0	71.0	80.0	71.0
MEDIE	83.5	81.9	83.5	81.9

Sursa:elaborat în baza statisticii de medicină primară de familie

În anul 2023 rata medie de ocupare a statelor de medici este de 83,5% cu 2% mai puțin decât în 2022-85,7%, cea mai joasă rată este la CS Speia și constituie – 67%, CS Țânțăreni - 95,2%. În anul 2023 în AMP au fost repartizați doar 2 tineri specialiști, la CS Anenii Noi și CS Roșcani.

Centrul Comunitar de Sănătate Mintală subdiviziunea a IMSP CS Anenii Noi este un serviciu medico-social care oferă asistență medicală și reabilitare psihosocială, sprijin și mediere în relațiile cu familia și comunitatea. În CCSM Anenii Noi activează echipa din 5 specialiști: psihiatri - 2, psiholog - 1, nurse psihiatrice - 2. Pe parcursul anului 2023 s-au efectuat total – 8856 de vizite, dintre care copii - 976. Cu tulburări mintale și de comportament s-au adresat bolnavi – 1008, dintre care - 177 copii. Cazuri noi de adresări pe parcursul anului 2023 cu confirmarea diagnozei și tratament – 76 maturi, copii- 33.

Centrul de Sănătate Prietenos Tinerilor YK CALIPSO subdiviziunea a IMSP CS Anenii Noi oferă servicii medicale integrate cu asistența psiho-socială, orientate spre prevenirea, depistarea precoce, tratamentul, reabilitarea psiho-socială, cât și suținerea tinerilor aflați în dificultate. În CSPT Anenii Noi activează echipa din 5 specialiști: ginecolog -1, psiholog - 1, dermatolog - 2, moașă - 1. Oferă servicii adolescenților și tineri de la vârsta 10-25 ani. Total beneficiari pe anul 2023 – **2557**.

Concluzii:

- Sporul natural raportat negativ 3,1
- Mortalitatea generală și persoanelor în vârstă aptă de muncă au înregistrat o tendință de scădere

Consiliul raional Anenii Noi

- În structura mortalității generale pe locul I se află afecțiunile sistemului circulator, urmate de decesele în rezultatul tumorilor maligne
- În structura mortalității în vârstă aptă de muncă pe locul II se află afecțiunile sistemului respirator, urmate de decesele în rezultatul afecțiunilor agravate
- Raportul vizitelor în cadrul instituției în mediu la 1 persoană revin 3.5 vizite
- Examinările profilactice au fost realizate la majoritatea indicatorilor, necesită intensificarea acțiunilor în examinarea persoanelor eligibile cu PAP-test
- Rămâne înaltă incidența prin tumori maligne, inclusiv și a formelor avansate și vizibile.
- Programul Național de Imunizare a fost realizat 98%.

7.2. Asistență socială

Sectorul de asistență socială este analizat atât prin prisma activității, serviciilor și proiectelor derulate în cadrul Direcției de Asistență Socială și Protecția Familiei Anenii Noi, ca principal actor în domeniul asistenței sociale la nivel raional, cât și prin prisma furnizorilor acreditați la nivel raional.

La nivelul raionului Anenii Noi își desfășoară activitatea **Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei Anenii Noi**, fiind o subdiviziune de interes raional cu personalitate juridică, sub autoritatea Consiliului raional Anenii Noi. *Scopul instituției este reprezentat de asigurarea, la nivel raional, a aplicării politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități, precum și a oricăror persoane aflate în nevoie, conform legislației în vigoare.*

În principal, activitatea Direcției s-a axat primordial pe executarea următoarelor obiective:

1. Promovarea și implementarea politicii de protecție socială în domeniul asistenței sociale, protecției familiei și copilului și a altor categorii de persoane aflate în dificultate;
2. Crearea, menținerea și dezvoltarea serviciilor sociale primare, în funcție de nevoile sociale identificate, cu scopul prioritar de susținere a funcționalității sociale a persoanei în mediul propriu de viață, familial și comunitar;
3. Organizarea activităților de socializare, culturale și de mobilizare a comunității privind incluziunea socială a persoanelor în situație de risc;
4. Facilitatea depășirii situației de dificultate cu care se confruntă familia/persoana defavorizată;
5. Prevenirea excluziunii sociale și/sau instituționalizării membrilor familiei/persoanei defavorizate;

Consiliul raional Anenii Noi

6. Dezvoltarea profesională și formarea continuă a personalului angajat al Direcției Asistență Socială și Protecție a Familiei Anenii Noi;

7. Gestionarea crizei refugiaților

În anul 2023 bugetul DASPF a constituit 14,1% din bugetul Consiliului Raional, reprezentând o creștere de 44,5% față de cel din anul 2021.

Cea mai mare pondere în cheltuieli o dețin cheltuielile de personal, urmate de cheltuielile pentru prestații sociale, bunuri și servicii.

Datele privind volumul alocațiilor financiare pentru 3 ani și a dinamicii numărului de angajați poate fi vizualizat în tabelul de mai jos.

Tabelul nr.32 Numărul angajaților și volumul alocațiilor direcției pentru anii 2021-2023

Nr.angajaților DASPF			Bugetul DASPF		
Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023
294	330	301	22521,5	32533,6	42110,7

Sursa: elaborat de specialiștii DASPF

Este evidentă o creștere a numărului de angajați în anul 2022 cu 10,9% față de 2021 și o scădere în 2023 cu 8,79% față de 2022. Cu referire la bugetul direcției este o creștere constantă – 46,52% în 2023 față de 2021.

Anul 2023 a fost înregistrată o descreștere a numărului de vizite de evaluare și monitorizare la domiciliu cu 23,25% sau cu 2896 mai puțin decât în 2022.

Serviciile sociale prestate la nivelul raionului Anenii Noi:

Serviciul social „Suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate”

Pe parcursul anului 2023, Comisia pentru protecția persoanelor/familiilor aflate în situație de risc a desfășurat 6 ședințe în urma cărora a fost distribuit suport monetar din alocațiile Consiliului Raional persoanelor social - vulnerabile din 16 localități la **35 solicitanți** în sumă totală de **343 000 lei**.

Cuantumul mediu de acordare a unui ajutor material fiind de 9800 lei.

Primordial, suportul monetar a fost utilizat pentru procurarea masei lemnoase (lemne, cărbune, brichete), tratament medical, procurarea produselor igienice și alimentare, reparația caselor în urma incendiilor.

Ajutorul social și pentru perioada rece a anului

Pe perioada 01.01.2023– 31.12.2023 au fost prelucrate 6975 de dosare de acordare a AS/APRA, cu 1287 mai puțin decât în anul 2022 sau -15,58%.

La 1617 de cereri au fost facute anchete de evaluare la domiciliu, cu 37,08% mai puțin decât în 2022. În 2023 din totalul de anchete de evaluare, la 456 cereri a fost încetata plata.

Consiliul raional Anenii Noi

Ajutor social pe anul 2023 a constituit 13924,1 mii lei cu 2840,7 mii lei sau 20,40% mai mult ca în anul 2022, iar ajutorul social pentru perioada rece a anului 2023 a constituit 11925,9 mii lei cu 5242,3 mii lei sau 30,54% mai puțin decât în 2022.

Asigurarea cu articole protetico - ortopedice:

În total, la evidență pentru a fi asigurați cu articole protetico-ortopedice sunt 1010 persoane în etate și cu dizabilități.

Pe parcursul anului 2023 au fost asigurați cu articole protetico-ortopedice 265 persoane, aceștia fiind asigurați cu corsete, încălțăminte specială, cărucioare, premergătoare, bastoane.

Reabilitare sanatorială

Pe parcursul anului 2023 au depus cereri pentru primirea biletelor de reabilitare sanatorială 216 persoane, cu 59 persoane sau 21,46% mai puține decât în 2022, însă în anul 2022 au beneficiat de foi pentru sanatoriu 275 persoane, cu 39 mai multe decât în 2023-88 persoane.

Compensația pentru călătoria în transportul comun urban, suburban și interurban

Au fost alocate compensații pentru transport la 4039 de persoane cu dizabilități în sumă totală de 4598,5 mii lei inclusiv:

- persoanele cu dizabilitate severă 1161 persoane
- persoanele cu dizabilitate accentuată 2379 persoane
- persoanele cu dizabilitate medie 29 persoane
- copiilor cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani 470 persoane

Datele comparative sunt prezentate în figura ce urmează:

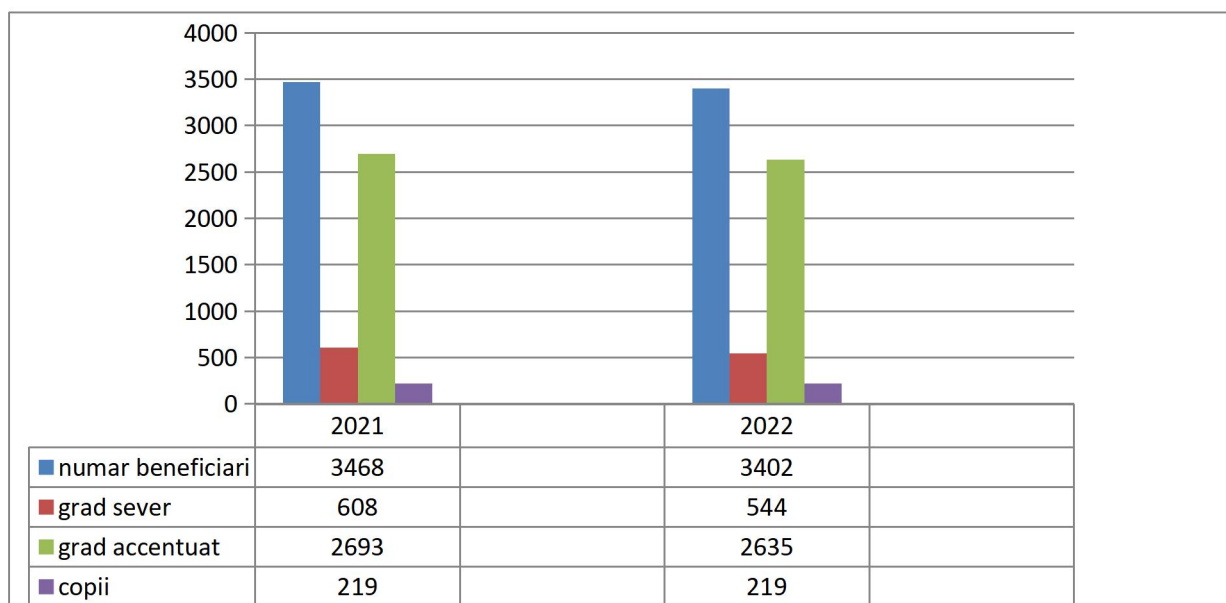

Figura nr.11 Distribuiea compensației pentru transport în Anenii Noi pentru anii 2022-2023

Sursa: elaborată de specialiștii DASPF

Consiliul raional Anenii Noi

Serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii

Serviciul este oferit familiilor cu copii pentru a preveni și/sau a depăși situațiile de risc în vederea asigurării creșterii și educației copilului în mediul familial și este prestat la nivel local în baza standardelor minime de calitate.

Pe parcursul anului 2023 au avut loc 8 ședințe ale Comisiei raionale pentru protecția copilului aflat în dificultate pentru acordarea ajutorului bănesc. În cadrul ședințelor au beneficiat de suport financiar 155 familii cu 452 copii, inclusiv 20 familii de refugiați în sumă de 1450,0 mii lei.

Totodată au fost alocate ajutoare de acest tip pentru familiile cu copii în situații de risc și din sursele externe, UNICEF ajutoarele au constituit 1198,0 mii lei, Fondului de intervenție a Guvernului 252,0 mii lei.

Servicii sociale existente în raion:

- Serviciul îngrijire socială la domiciliu
- Echipa mobilă
- Cantinele sociale din orașul Anenii Noi și comuna Calfa
- Casa comunitară Chirca
- Centrul multifuncțional de reabilitare Anenii Noi
- Serviciul asistență personală
- Serviciul asistență parentală profesionistă
- Azilul pentru persoane în etate și cu dizabilități
- Serviciul Asistență Socială Comunitară
- Centrul maternal și protecție a victimelor
- Serviciul Respiro
- Centrele de plasament temporar a refugiaților

Serviciul de îngrijire socială la domiciliu constă în prestarea unei game de servicii la domiciliu beneficiarilor pentru a spori gradul de independență a acestora și este cel mai răspândit serviciu acordat persoanelor în etate, solitary, și cetățenilor inapți de muncă.

Beneficiarii de aceste servicii sociale sunt 294 persoane și sunt deserviți la domiciliu de către 46 lucrători sociali.

Serviciul acordat de cantina socială - În raion funcționează două cantine sociale: în or. Anenii Noi și com. Calfa, care acordă servicii de alimentație 5 zile pe săptămână/un prânz cald zilnic și anume: pentru 20 persoane social-vulnerabile din or. Anenii Noi și 10 persoane din localitatea Calfa.

Consiliul raional Anenii Noi

În perioada de raportare au beneficiat de acest serviciu 240 persoane, au fost asigurate cu hrană caldă la domiciliu 25 persoane imobilizate la pat. Cheltuielile anuale pentru acordarea serviciului constituie 306 950 lei. Sursa de finanțare a serviciului este Fondul Local de Susținere Socială a Populației. Costul unui prânz constituie 35 lei.

Serviciul social „Asistență Personală” are ca scop de a oferi asistență și îngrijire copiilor și adulților cu dizabilități severe, în vederea favorizării independenței și integrării lor în societate (în domeniile: protecție socială, muncă, asistență medicală, instructiv-educativă, informațională, acces la infrastructură etc).

În registrul de evidență a sesizărilor în anul 2023 au fost înregistrate 58 cereri de solicitare a serviciului social asistență personală. În așteptare sunt 123 de persoane.

Pe parcursul anului au fost angajați 30 asistenți personali, luați în servicii noi au fost 31 de persoane.

Au fost realizate – 980 de vizite la domiciliul beneficiarilor cu completarea rapoartelor de monitorizare în scopul de a evalua obiectivitatea activității de muncă a asistenților personali cu privire la îngrijirea, susținerea și supravegherea beneficiarului.

Serviciul social „Echipa mobilă”

Scopul Serviciului este îmbunătățirea calității vieții beneficiarului prin servicii de consiliere, recuperare și reabilitare psihosocială în vederea creșterii gradului de autonomie personală, prevenire a instituționalizării și incluziune socială.

Pe parcursul anului au fost prestate servicii pentru 56 beneficiari din 18 localități ale raionului.

Beneficiarii Serviciului au vârsta cuprinsă între 2 - 35 ani, dintre care 24 sunt de genul feminin (43%) și 32 de genul masculin (57%). Din numărul total de beneficiari ai Serviciului (la momentul raportării), pe parcursul anului au fost realizate 1058 de intervenții inclusiv serviciile logopedului -296, psihologului -381, kineto-terapeutului -381.

Serviciul APP Asistență Parentală Profesionistă

Serviciul este un serviciu specializat.

Scopul Serviciului este de a oferi copilului îngrijire într-un mediu familial substitutiv pentru o perioadă determinată de timp.

Pe parcursul perioadei de raportare, în Serviciul de APP au fost plasați 14 copii, cu vârstele cuprinse între 0 - 18 ani, din care 4 fete și 10 băieți

Din numărul total de beneficiari ai Serviciului, 2 copii au dizabilitate severă (gradul I) și 2 copii prezintă dizabilitate accentuată (gradul II).

Asistența socială comunitară

Consiliul raional Anenii Noi

Activitatea Serviciului Comunitar de Asistență socială este foarte complex și a cuprins în anul 2023:

- Audiența cetățenilor de către asistenții sociali comunitari – 12 460 persoane
- Numărul de vizite în teritoriu - 520
- Dosare active, deschise în anul de raportare – 845
- Dosare de monitorizare – 350
- Dosare închise – 70
- Dosare referite către serviciile specializate – 25
- Dosare referite spre examinare către specialiștii DASPF- 745

Prestarea serviciilor sociale primare se realizează conform procedurii managementului de caz, prin intermediul căreia asistentul social comunitar, evaluează nevoile beneficiarului și ale familiei lui în colaborare cu ei, coordonează, monitorizează, evaluează și susține beneficiarul de servicii sociale, care să răspundă acestor nevoi. Managementul de caz este metoda principală de lucru a asistentului social. Pentru beneficiarii serviciilor sociale primare asistentul social este manager de caz.

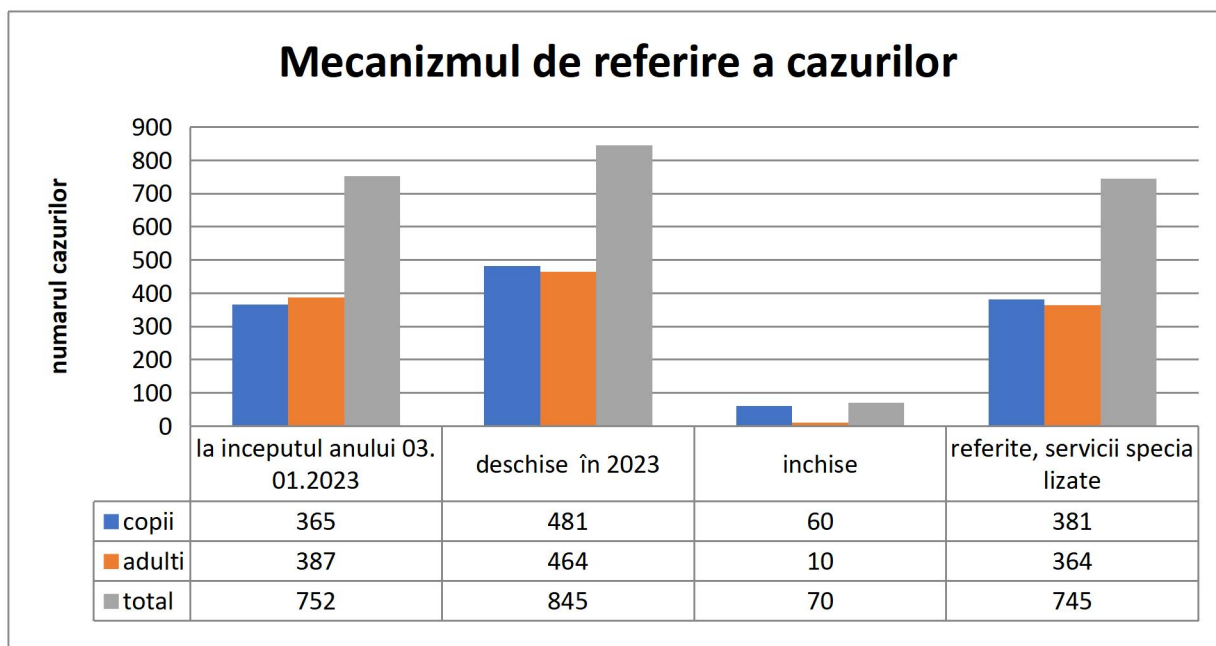

Figura nr.12 Mecanismul de referire a cazurilor în Anenii Noi pentru anii 2022-2023

Sursa: elaborată de specialiștii DASPF

Protecția familiei și copilului aflat în dificultate

Conform Codului Familiei al Republicii Moldova Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei exercită funcția autorității tutelare teritoriale. Cea mai reușită formă de protecție a copiilor rămași fără tutelă părintească este adopția și tutelă.

Consiliul raional Anenii Noi

Serviciul tutelă/curatelă

În Serviciul tutelă/curatelă pe parcursul anului 2023 au fost luați la evidență 18 copii, au fost scoși de la evidență în anul de gestiune 12 copii. La finele anului în Serviciul tutelă/curatelă și adopție se aflau 127 copii.

Suma alocată pe an pentru întreținerea copiilor a fost de 2 125,3 mii lei.

Indemnizația zilnică pentru copii

Pe parcursul anului 2023 au fost luați în evidență 25 de copii pentru a beneficia de indemnizație zilnică pentru copii, iar pentru 6 copii a fost sistată plata. În prezent de indemnizație beneficiază 61 copii.

Suma alocată pe an copiilor constituie 422,2 mii lei.

Activitatea Centrului de reabilitare și integrare socială Anenii Noi

Servicii speciale: de reabilitare psiho-socială pentru copiii aflați în situații de risc, incluziune socială pentru copii cu dizabilități, corecție logopedică, consultații speciale pentru familiile beneficiarilor, reabilitare psihosocială în scopul prevenirii abandonului la mame tinere, reabilitare multidisciplinară.

Întreținerea centrului a costat 4 306,2 mii lei

Servicii primare: plasament, asistență medicală, alimentație, aprovizionarea cu vestimentație, igienă personală, educație, școlarizare, petrecerea timpului

Pe parcursul anului 2023 au fost prestate servicii pentru

- Copii și tineri cu dizabilități - 106 copii
- Copii în situație de risc - 22 copii
- Copii în situație de risc cu dizabilități - 2 copii

Centrul maternal și protecția victimelor

Pe parcursul anului 2023 de serviciul plasament temporar au beneficiat 22 persoane. Pe parcursul acestei perioade au beneficiat de serviciu plasament temporar 8 cupluri mamă – copii - **39 beneficiari**

Cheltuielile suportate pentru acest serviciu au constituit 1235,7 mii lei.

Serviciul „Casă comunitară Chirca”

Scopul serviciului este îngrijirea permanentă, dezvoltarea aptitudinilor de autoservire și socializare a beneficiarilor în vederea asigurării acestora cu un mod de viață pe cât este posibil apropiat de cel obișnuit comunității pentru a facilita creșterea capacității lor de a se (re)integra în familie și societate.

Consiliul raional Anenii Noi

La moment în serviciu sunt plasați 6 persoane cu grad sever de dizabilitate, 4 băieți și 2 fete. Cheltuielile pentru întreținere au constituit 1172,9 mii lei.

Centrul de plasament pentru persoane în etate și persoane cu dizabilități

Prestează servicii pentru 30 de beneficiari având o capacitate de numai 25 persoane. În rândul de așteptare la DASPF se numără 6 persoane.

Beneficiarii sunt îngrijiți, personalul este profesionist.

La capitolul investiții în anul 2023 a fost finalizată implementarea Proiectului ”Îmbunătățirea calității serviciilor de plasament în cadrul azilului Puhăcenii în contextul pandemiei COVID -19” prin reparația capitală a clădirii, instruirea personalului, dotarea cu inventar - finanțat de Uniunea Europeană în cadrul Proiectului ”Servicii Sociale mai bune” printr-un parteneriat durabil dintre Asociația obștească GENESIS, cofinanțat și implementat de Fundația SOROS Moldova în parteneriat cu Asociația KEYSTONE Moldova, Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei și Alianța Organizațiilor pentru persoanele cu dizabilități. Suma finanțării este de 449,6 mii euro.

Un rezultat al proiectului e și reorganizarea azilului în Centru raional de plasament pentru persoane vârstnice și cu dizabilități. S-a aprobat un nou Regulament și s-a înaintat cererea de acreditare ca prestator de servicii.

Întreținerea Centrului din s. Puhăcenii a constituit 3618,3 mii lei.

Serviciul Respiro

Scopul Serviciului este acordarea asistenței specializate timp de 24 de ore persoanelor cu dizabilități severe pe o perioadă de maximum 30 de zile pe an, timp în care familiile, rudele sau persoanele care le îngrijesc beneficiază de o perioadă de repaus.

Au beneficiat de acest serviciu în a. 2023 - 10 familii.

Colaborări și parteneriate

Fiind conștienți de faptul că colaborarea intersectorială și parteneriatele cu organizațiile neguvernamentale naționale și internaționale au un rol important în realizarea activității și implementarea obiectivelor propuse, DASPF Anenii Noi a menținut relațiile de colaborare cu instituțiile partenere și a stabilit noi parteneriate.

Ca și în anii precedenți Direcția a conlucrat cu primăriile din cadrul raionului, subdiviziunile Consiliului Raional, cu alte instituții de stat, cu autoritățile tutelare din alte localități ale republicii, cu organizații neguvernamentale naționale și internaționale și anume:

- *Filiala Fundației CERI*

- *CCF Moldova*

Consiliul raional Anenii Noi

-Federația Familiilor pentru Unificare și Pace în Lume din Moldova

- AO Filiala din Moldova a asociațiilor

- HelpAge Internațional

- ONG Acted

- AO Mostenitorii

- Agenția ONU

De la **începutul războiului din Ucraina** pe teritoriul raionului Anenii Noi a fost înregistrat un flux de 356 refugiați.

La moment în raion sunt cazați în familii 284 refugiați, inclusiv 100 copii. Cel mai mare număr a fost înregistrat în localitățile Anenii Noi și Gura Bîcului.

Întru susținerea populației din Ucraina pe teritoriul raionului au fost deschise și funcționează 2 Centre de plasament temporar pentru refugiați.

1. Centrul Școala – Internat Bulboaca cu capacitatea de 30 locuri în care și-au găsit refugiu 92 persoane.

2. Centrul de plasament de la Liceul teoretic „Andrei Straistă” cu capacitatea de 30 locuri, a găzduit de la 01 ianuarie până în prezent 65 persoane. Pentru întreținerea centrelor, Comisia Excepțională a Republicii Moldova a alocat din Fondul de intervenție al Guvernului pentru anul 2023 - 1980,4 mii lei.

Alimentația refugiaților din centre este organizată în formă de catering de 3 ori pe zi și este finanțată de către AO filiala din Moldova a Organizației „Helpage Internațional”.

Cu titlu gratuit conform acordurilor de colaborare pentru refugiați au fost recepționate mărfuri de uz gospodăresc, pachete igienice în sumă de 78469,63 lei de la AO Keystone Moldova, AO Artmedia, CCF Moldova, depozitul MMPS.

Având în vedere Reforma RESTART, anunțată de Ministerul Muncii și Protecției Sociale încă în anul 2022, prin adoptarea legii nr.256 din 17.08.2023 pentru modificarea unor acte normative (reforma sistemului de asistență socială „Restart”), astfel prin modificarea unui șir de acte normative, domeniul Asistență socială a fost exclus din subordinea autorităților publice de nivelul II. În acest document este descrisă doar situația actuală fără a face o planificare per domeniu la capitolul Asistență socială. Totuși, având în vedere misiunea Consiliului raional de a crește calitatea vieții prin îmbunătățirea serviciilor publice, CR Anenii Noi este deschis cooperărilor cu instituțiile publice, mediul asociativ și privat pentru a crește calitatea serviciilor sociale.

CAPITOLUL VIII. EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

8.1. Sistemul de învățământ general

Structura sistemului de învățământ raional în ultimii 2 ani, 2022 și 2023 rămâne a fi constantă, astfel în raion activează 63 instituții de învățământ general, după cum urmează:

Tabelul nr.33 Numărul și tipul instituțiilor de învățământ

Tipul Anul	Instituții preșcolare	Școli primare	Școli primare-grădinițe	Gimnazii-grădiniță	Gimnazii	Licee	Instituții extrașcolare
2022	27	1	1	3	18	7	5
2023	27	1	1	3	19	6	5
2024	27	1	1	3	19	6	5

Sursa: elaborat de specialist în domeniul educație

Numărul instituțiilor de învățământ rămâne constant pe parcursul ultimilor doi ani.

În 2023, Liceul Teoretic Olimp din satul Puhăceni a fost reorganizat în gimnaziu din cauza lipsei treptei liceale de instruire. Școala Internat Auxiliară Bulboaca este în proces de reorganizare.

Resurse umane și gradul de calificare

Procesul educațional este realizat de 861 de cadre didactice: 238 de educatori și conducători muzicali în învățământul preșcolar, 544 de învățători și profesori în învățământul primar și secundar general și 79 de cadre didactice în învățământul extrașcolar.

În sistemul educațional sunt angajați 13 tineri specialiști, dintre care șapte activează de trei ani. În anul de studii 2023-2024 au fost angajați șase tineri specialiști, iar în 2024-2025 – 8 specialiști debutanți.

Calificarea cadrelor didactice și manageriale este următoarea:

- **anul 2022**, din numărul total de 861 de cadre didactice (861), 696 - deținători de grade didactice II, I și Superior, ceea ce reprezintă 80,83%. Din 63 de manageri, 30 - deținători de grade manageriale (47,61%).

- **anul 2023**, din numărul total de cadre didactice (861), 734 - deținători de grade didactice II, I și Superior, ceea ce reprezintă 85,24%. Din același număr de manageri, 37 - deținători de grade manageriale (58,73%).

- **anul 2024**, din numărul total de cadre didactice (861), 804 - deținători de grade didactice II, I și Superior, ceea ce reprezintă 93,0%. Din același număr de manageri, 42 - deținători de grade manageriale (67,0%).

Concluzie

În ceea ce privește calificarea didactică și managerială, se observă o creștere constantă pe parcursul a doi ani consecutivi, de aproximativ 12,17% în rândul cadrelor didactice și 19,39% în rândul cadrelor manageriale.

Consiliul raional Anenii Noi

8.2. Indicatori generali pentru învățământul preșcolar

Resurse umane - copii

Tabelul de mai jos reflectă evoluția numărului de instituții și al copiilor înscriși pe o perioadă de trei ani.

Tabelul nr.34 Date statistice pentru 3 ani privitor la numărul de instituții și de copii

Anul	Nr.total de instituții de educație timpurie	Din ele:				Nr.de grupe	Nr.de copii
		Creșe grădiniță	Grădiniță	Grupe în Gimnaziu-grădiniță	Școală primară grădiniță		
2021	31	19	8	3	1	151	2967
2022	31	19	8	3	1	150	3027
2023	31	13	14	3	1	148	2994
2024	31	13	14	3	1	145	2886

Sursa:elaborat de specialist în domeniul educație

Concluzii: Analizând situația pe parcursul a trei ani, se observă scăderea numărului de grupe din instituțiile de educație timpurie. Una dintre probleme este rata scăzută de școlarizare în unele instituții, cauzată de migrarea familiilor împreună cu copiii în afacerea țării. O altă cauză este scăderea continuă a efectivelor de copii înscriși, ca urmare a scăderii natalității în ultimii ani

Tabelul nr.35 Situația privitor la numărul de copii și media per grupă în instituții pe anii 2023-2024

Nr. d/o	Instituția	Nr.de copii	Nr.de grupe	Media copil/grupă
1	or. Anenii Noi, creșă-grădiniță <i>Andrieș</i>	281	12	23
2	or. Anenii Noi, creșă-grădiniță <i>Izvoraș</i>	220	10	22
3	s. Bulboaca, Creșa-grădiniță <i>Romanița</i>	90	4	22
4	s. Bulboaca, Creșa-grădiniță <i>Plopușor</i>	80	4	20
5	s. Botnarești, grădiniță	34	3	11
6	s. Calfa, Grădiniță <i>Peștișorul de Aur</i>	41	3	14
7	s.Cobusca Nouă, Grădiniță <i>Spicușor</i>	55	3	18
8	s. Cobusca Veche, Grădiniță <i>Clopoțel</i>	60	4	15
9	s. Chetrosu, Grădiniță <i>Prichindel</i>	78	4	20
10	s. Chirca, Grădiniță <i>Andrieș</i>	51	3	17
11	s. Ciobanovca, Grădiniță <i>Luminița</i>	24	2	12
12	s. Delacău, IP CE G-Gr. <i>Luceafărul</i>	49	3	16
13	s. Floreni, Grădiniță <i>Poiana picilor</i>	160	8	20
14	s.Geamăna, Grădiniță-creșă <i>Licurici</i>	162	10	16
15	s.Gura Bîcului, Grădiniță <i>Ghiocel</i>	98	5	20
16	s.Hîrbovăț, Grădiniță-creșă <i>Ghiocel</i>	193	10	19
17	s. Hîrbovățul Nou, <i>Creșă- grădiniță de copii</i>	33	2	16
18	s. Maximovca, Grădiniță <i>Alunelul</i>	76	4	19
19	s. Mereni, Grădiniță <i>Andrieș</i>	203	9	22
20	s. Mereni ȘPGGr.	51	2	25
21	s. Merenii Noi, IPG-Gr.	45	2	22
22	s. Puhăceni, Grădiniță <i>Andrieș</i>	99	5	20

Consiliul raional Anenii Noi

23	s. Roșcani Grădinița <i>Scufița Roșie</i>	95	5	19
24	s. Speia, Grădinița <i>Scufița Roșie</i>	81	4	20
25	s. Șerpeni, Grădinița <i>Scufița Roșie</i>	92	4	23
26	s. Telița, IPGGr.	36	2	18
27	s. Todirești, Grădinița <i>Romanița</i>	90	4	22
28	s. Troița Nouă, Grădinița	16	1	16
29	s. Țințăreni, Creșa-Grădinița <i>Andrieș</i>	156	6	26
30	s. Varnița, Creșa-grădinița <i>Romanița</i>	116	6	19
31	s. Zolotievca, Grădinița	21	1	21
	Total	2886	145	19

Sursa: elaborat de specialistul în domeniul educație

Concluzii: În grădinițe sunt școlarizați 2.886 de copii, repartizați în 31 de instituții, cu 145 de grupe funcționale în prezent, având o medie de 20 de copii pe grupă. Procesul de școlarizare a copiilor în instituțiile de educație timpurie se realizează conform actelor reglatorii, însă rata scăzută de școlarizare a copiilor în unele instituții este cauzată de migrația familiilor împreună cu copiii peste hotare sau de copii lăsați de cele mai multe ori cu bunici sau alte rude; copii care nu sunt vaccinați din motive religioase; familii social vulnerabile ale căror copii, din anumite motive de sănătate, nu frecventează grădinița în mod regulat.

Resurse umane - angajați

Tabelul de mai jos prezintă situația privind numărul de angajați în instituțiile de educație timpurie, precum și structurarea pe categorii.

Tabelul nr.36 Date statistice privitor la numărul de angajați în instituțiile de educație timpurie

Anul	Nr. total de instituții	Nr. total de angajați	Din ei:					
			manageri	metodiști	educatori	conducători muzicali	asistenți medicali	personal auxiliar
2021	31	642	27	8	213	15	17	362
2022	31	677	27	7	214	13	18	398
2023	31	673	27	8	212	18	13	394
2024	31	643	27	8	218	18	13	394

Sursa: elaborat de specialist în domeniul educație

Concluzii: Analizând datele prezentate în tabel, constatăm că, în ultimii doi ani, numărul angajaților s-a menținut aproximativ constant. Totuși, majoritatea instituțiilor preșcolare se confruntă cu un deficit de cadre, precum conducători muzicali și asistenți medicali. În ceea ce privește funcția de metodist, aceasta nu este prevăzută în structurile de personal ale instituțiilor, fiind instituită în funcție de numărul de grupe.

Următorul tabel prezintă situația referitoare la calificarea cadrelor didactice și manageriale

Consiliul raional Anenii Noi

Tabelul nr.37. Calificarea cadrelor didactice din instituțiile preșcolare

Anul	Nr.total de cadre didactice	Din ei dețin			
		GDSuperior	GD Unu	GD Doi	Fără grad didactic
2021	236	0	10	108	118
2022	234	0	16	109	109
2023	238	0	21	105	112
2024	236	0	40	137	59

Sursa: elaborat de specialist în domeniul educație

Concluzii: din datele prezentate, constatăm o creștere a numărului cadrelor didactice aspirante la grade didactice, astfel 53 la sută din numărul cadrelor didactice, dețin grade didactice.

Tabelul nr.38. Calificarea cadrelor manageriale din instituțiile preșcolare

Anul	Nr.total de cadre manageriale	Din ei dețin			
		GM Superior	GM Unu	GM Doi	Fără grad managerial
2021	27	0	0	1	26
2022	27	0	2	1	24
2023	27	0	2	4	21
2024	27	0	2	9	16

Sursa:elaborat de specialist în domeniul educație

Concluzii: analizând situația pe trei ani se constată o tendință de creștere a numărului de manageri deținători de grade manageriale, ceea ce confirmă sporirea calificării profesionale a cadrelor de conducere.

8.3. Indicatori generali pentru învățământul primar și secundar general

Resurse umane - elevi

Numărul total de elevi cuprinși în procesul educațional pentru o perioadă de 4 ani este prezentat mai jos:

Tabelul nr.39 Date privitor la numărul de copii/elevi școlarizați în raion

Anul	Numărul total de copii școlarizați	Din ei în instituții de învățământ preșcolar	Din ei în instituții de învățământ primar și secundar general
2020	10168	2733	7435
2021	10325	2967	7358
2022	10223	3027	7196
2023	10079	2925	7154
2024	10050	2886	7164

Sursa: elaborat de specialist în domeniul educație

Constatăm o micșorare ușoară a numărului de copii; în majoritatea cazurilor, copiii pleacă cu părinții peste hotare. Ca cauze secundare, mai menționăm schimbarea locului de trai în alte localități din republică sau înscrierea copiilor în instituțiile de învățământ din municipiul Chișinău.

O situație mai specifică o au instituțiile în care numărul de copii înregistrați este sub 91 sau este la limită, ceea ce are impact direct asupra situației financiare a acestora, și anume: IPG Botnărești, IPG Maximovca, IPG Zolotievca și IPG Vișegrad Calfa.

Consiliul raional Anenii Noi

În 5 instituții extrașcolare, respectiv 3 școli de arte, școala sportivă și centrul de creație, sunt încadrați în activitățile de cercuri și secții sportive aproximativ 40% din numărul total de elevi.

Resurse umane și gradul de calificare

Procesul educațional este realizat de 625 de cadre didactice: 546 învățători și profesori în învățământul primar și secundar general și 79 de cadre didactice în învățământul extrașcolar. Angajați în sistemul educațional avem 13 tineri specialiști, dintre care 7 activează al treilea an. În anul de studii 2024-2025 au fost angajați 8 tineri specialiști.

Din numărul total de cadre didactice, 499 dețin grade didactice, ceea ce reprezintă 80,09%.

Angajați în funcție de cadrele de conducere în instituțiile de învățământ primar, secundar general și extrașcolar sunt 96 de persoane, din care 27 dețin grade manageriale, ceea ce reprezintă 28,12%.

Concluzii: Calificarea didactică și managerială este în creștere pe parcursul a doi ani consecutivi, cu aproximativ 5% la cadrele didactice și 10% la cadrele manageriale.

Rezultatele sesiunilor de examene 2022 - 2024

Rezultatele examenelor de absolvire din sesiunile 2022 - 2024 au confirmat calificarea și competența profesională a cadrelor didactice în organizarea calitativă a procesului educațional. Astfel, la treapta liceală, rata promovabilității examenelor naționale de bacalaureat pentru ultimii doi ani este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr.40 Date privitor la rata de promovare a examenelor de bacalaureat

Anul	Rata promovabilității pe raion	Rata promovabilității pe țară
2022	89,86	91,87
2023	91,43	89,18
2024	94,83	76,74

Sursa: elaborat de specialistul în domeniul educație

La treapta gimnazială, rezultatele examenelor de absolvire a gimnaziului în sesiunile din ultimii 3 ani sunt următoarele:

Tabelul nr.41 Date privitor la rata de promovare a examenelor de absolvire a gimnaziului

Anul	Rata promovabilității pe raion	Rata promovabilității pe țară, media
2022	99,87	98,78
2023	99,85	98,65
2024	92,11	94,90

Sursa: elaborat de specialistul în domeniul educație

La treapta primară avem o rată de promovare a testării naționale de 100 % în ultimii 2 ani. Analizând datele prezentate în tabelele de mai sus, putem afirma cu certitudine că la capitolul evaluare finală la trepte de școlaritate, avem rezultate stabile cu tendință spre îmbunătățire.

Consiliul raional Anenii Noi

Organizarea alimentației în instituții pe parcursul anilor 2022 - 2024

Pe lângă elevii din învățământul primar, beneficiază de alimentație gratuită elevii din familii social-vulnerabile, din sursele alocate de APL I: Primăria Anenii Noi (2 instituții), Primăria Mereni, Primăria Puhăceni, Primăria Chetrosu (2 instituții), Primăria Ciobanovca, Primăria Delacău, Primăria Maximovca, Primăria Speia și Primăria Țințăreni. De asemenea, din contul părinților sunt alimentați elevii din clasele V-XII, din ÎILT Andrei Straistă Anenii Noi, IPLT Mihai Eminescu Anenii Noi, ÎILT Ion Creangă Hîrbovăț, ÎILT Emil Nicula Mereni, IPG Cobusca Nouă și IPG Anton Guzun, Bulboaca.

Transportarea elevilor

Către școlile de circumscripție: IPLT Mihai Eminescu or. Anenii Noi, IPLT Alexandr Pușkin or. Anenii Noi, ÎILT Emil Nicula Mereni, IPG Ciobanovca, IPG Zolotievca, IPG Cobusca Veche și IPLT Varnița, din localitățile arundate, au fost transportați 575 de elevi în 2022 și 624 de elevi în 2023. De asemenea, în perioada septembrie-decembrie 2023, spre IPG Maximovca au fost transportați 9 din 14 elevi din s. Dolinoe, raionul Criuleni, localitate în care gimnaziul a fost optimizat, iar părinții au solicitat înscrierea elevilor în IPG Maximovca.

Infrastructura instituțiilor de învățământ primar și secundar general din raion este în permanentă dezvoltare și consolidare. În anexa prezentei informații este prezentată situația privind anul construcției și vârsta blocurilor de studii ale instituțiilor de învățământ. Analizând informația, constatăm următoarea repartizare a vârstei blocurilor de studii:

Tabelul nr.42 Date privitor la vârsta blocurilor de studii a instituțiilor de învățământ primar și secundar general

20-30 ani	31-40 ani	41-50 ani	51-60 ani	Peste 60 ani	87 ani
2 instituții	8 instituții	7 instituții	7 instituții	5 instituții	1 instituție

Sursa: elaborat de specialistul în domeniul învățământ

Examinând datele de mai sus, vizitele în instituții, dar și solicitările managerilor privitor la necesitatea de reparații capitale a blocurilor de studii vorbesc de la sine despre faptul că instituțiile noastre la acest capitol se confruntă cu mari probleme, și că fără investiții financiare acestea nu pot fi soluționate.

În ultimii ani, în mai multe instituții s-au realizat lucrări de modernizare și consolidare a infrastructurii și bazei tehnice, dotare cu echipament didactic și TIC, dotare cu mobilierul necesar.

Probleme generale ale sistemului educațional raional:

- Deficit de cadre didactice și manageriale calificate și motivate, precum și scăderea interesului absolvenților de liceu pentru o carieră în educație.
- Dificultăți în implementarea politicii de incluziune școlară, cauzate de reticența persistentă a unor cadre didactice și părinți;

Consiliul raional Anenii Noi

- Lipsa de interes și implicare insuficientă din partea părinților, comunității și societății civile în activitatea instituțiilor educaționale;
- Tendințele demografice indică o scădere a populației școlare, având efecte directe asupra rețelei instituțiilor de învățământ;
- Migrarea populației duce la depopularea localităților rurale de persoane interesate de educație și cultură generală;
- Fenomenul de abandon și absenteism școlar persistă;
- Scăderea motivației de învățare la elevi, cauzată de lipsa sprijinului parental, rezultat din migrarea părinților.
- Imposibilitatea promovării profesiei didactice în rândul noii generații, cariera de pedagog fiind considerată neatractivă și nemotivantă.
- Probleme de infrastructură în instituțiile de învățământ, datorate vechimii clădirilor și lipsei reparațiilor capitale de mulți ani.

Probleme specifice pe diferite componente ale sistemului de învățământ la nivel local

Resurse umane	• Deficit semnificativ de cadre didactice în toate treptele de învățământ. • Lipsa unui cadru eficient pentru organizarea și desfășurarea concursurilor de selecție pentru funcția de director în grădinițele rurale. • Îmbătrânirea cadrelor didactice și interesul scăzut pentru dezvoltarea profesională continuă, ceea ce are un impact direct asupra calității educației. • Formarea insuficientă a tinerilor specialiști pentru a răspunde cerințelor educaționale moderne. • Dezinteresul părinților și al societății civile față de problemele din sistemul educațional. • Plecarea în masă a părinților la munci peste hotarele țării, ceea ce duce la un număr crescut de copii cu dezechilibre emoționale. • Implicare redusă a Autorităților Administrației Publice Locale în analiza și soluționarea problemelor din sistemul educațional.
Curriculum	• Dezinteresul unor elevi față de materiile de studiu, ceea ce influențează negativ performanțele academice. • Condiții diferite asigurate elevilor în clasă (școală), în special în mediul rural comparativ cu cel urban, pentru procesul de predare-învățare-evaluare. • Acces limitat la educația preșcolară în localitățile care nu dispun de grădinițe de copii, creând inegalități în dezvoltarea timpurie a celor mici. • Provocări în integrarea școlară a copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES), necesită îmbunătățirea sprijinului și adaptării. • Necesitatea eficientizării activității Centrelor de Resurse pentru Educație Incluzivă și sincronizarea activității cadrelor didactice de sprijin și a pedagogilor în susținerea copiilor cu CES. • Activitate insuficientă pentru promovarea și dezvoltarea copiilor dotați, atât în cadrul orelor de studiu, cât și în activitățile extracurriculare.

Consiliul raional Anenii Noi

Infrastructura și rețeaua instituțiilor de învățământ	• Dificultăți în implementarea reformei structurale în educație, determinate de influențele politice. • Reorganizarea rețelei școlare, ca urmare directă a problemelor demografice, devine extrem de dificilă. • Reticența atât a populației, cât și a cadrelor didactice, față de necesitatea reorganizării anumitor instituții școlare. • Imposibilitatea asigurării finanțării pentru crearea condițiilor speciale în instituțiile de circumscripție. • Condiții nesatisfăcătoare pentru integrarea copiilor cu cerințe educaționale speciale (CES) în instituțiile școlare. • Fonduri insuficiente pentru achiziții majore destinate dezvoltării și consolidării infrastructurii.
Relații cu comunitatea	• Dezinteresul comunității față de problemele sistemului educațional. • Implicare superficială a majorității părinților în activitatea instituțiilor de învățământ din localitățile rurale. • Reticență managerială în aplicarea unor concursuri care includ activități comune cu organizațiile neguvernamentale (ONG-uri). • Blocajul creat de valorile anterioare ale populației, referitor la necesitatea funcționării instituțiilor școlare, indiferent de capacitatea financiară de întreținere a școlii și de imposibilitatea asigurării accesului la educație de calitate. • Implicare insuficientă a părinților în activitatea Consiliului de administrație al instituțiilor educaționale, tratând superficial subiectele ce vizează comunitatea. • Perceperea eronată a rolului Asociațiilor de părinți școlari, care ar putea avea o implicare mult mai extinsă decât doar susținerea financiară a unor proiecte. • Implicare insuficientă a Autorităților Administrației Publice Locale în problemele instituțiilor educaționale.

Consiliul raional Anenii Noi

CAPITOLUL IX. CULTURĂ, SPORT ȘI TINERET

9.1. Cultură

Infrastructura culturală din Raionul Anenii Noi este promovată prin următoarele tipuri de instituții: 36 de biblioteci, 5 muzee, 3 școli de învățământ artistic și 29 de case și cămine de cultură. Toate instituțiile de cultură, precum și instituțiile direct subordonate Secției Cultură și Turism — Casa Raională de Cultură, Biblioteca Publică Raională și Organizația Concertistică Ansamblul de Căntece și Dansuri Populare „Strămoșeasca” — sunt metodologic subordonate Direcției Cultură și Turism a Consiliului Raional Anenii Noi și Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, iar administrativ se află în subordinea APL de nivelul I.

Programele de dezvoltare culturală în teritoriu includ organizarea de manifestări culturale și participarea formațiunilor artistice din diverse localități la concursuri și festivaluri raionale, naționale și internaționale.

Tabelul nr.43 Activități culturale a Direcției Cultură și Turism pe anii 2022-2023

Nr.	2022	2023
1	Festival concurs de folclor „La Nistru, La mărghioară”	Festival concurs de folclor „La Nistru, La mărghioară”
2	Festivalul cântecului pascal „Lumina Învierii lui Hristos”	Festivalul cântecului pascal „Lumina Învierii lui Hristos”
2.1.	Festivalul etniilor „Unitate prin diversitate”	Festivalul etniilor „Unitate prin diversitate”
2.2.	Festivalul tradițiilor și obiceiurilor de iarnă „Acasă de sărbători”	Festivalul tradițiilor și obiceiurilor de iarnă „Acasă de sărbători”
2.3.	„Gala Laureatilor în domeniul culturii,,	„Gala Laureatilor în domeniul culturii,,
2.4.	Concurs de inteligență și creativitate „Miss Smărăndiță”.	Concurs în cadrul bibliotecilor „Miss Smărăndiță”.
2.5.	Concurs de inteligență și creativitate „Mister Guguță”	Concurs în cadrul bibliotecilor „Mister Guguță”
2.6.	Concursul de povești „O poveste de un cot, scrisă de un piticot”	Concursul de povești „O poveste de un cot, scrisă de un piticot”
2.7.	Expoziție „Mărțișorul - Tradiție, semnificație și originalitate”	Expoziție „Mărțișorul - Tradiție, semnificație și originalitate”
2.8.	-----	Expoziție lucrări plastice „Eroi literari prin ochi de copil”

Sursa: elaborat de specialiștii Direcției Cultură și Turism

Direcția Cultură și Turism a Consiliului Raional Anenii Noi a stabilit relații de colaborare și parteneriate fructuoase cu Primăria comunei Erbiceni, jud. Iași (România); Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici”; Primăria Municipiului Vaslui; Centrul Județean de Conservare și Promovare

Consiliul raional Anenii Noi

a Culturii Tradiționale Vaslui; Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO; Comitetul Național Delfic; Conservatorul din orașul Harkov (Ucraina); Conservatorul Național din Republica Kîrgîstan; A.O. Consiliul Național al Șefilor Direcțiilor/Secțiilor Cultură și Oamenilor de Cultură din Republica Moldova; Uniunea Muzicienilor din RM; Asociația Moldo-Italiană de Cultură și Artă „AMICA” (Italia); „Olympic Dream Foundation”, or. San Francisco (SUA); Asociația Culturală „STAR” din județul Piatra Neamț (România); Secția Cultură Ialoveni.

În decursul a trei ani, Direcția Cultură și Turism a realizat activități culturale de nivel național și regional, înregistrând o creștere numerică. Obiectivul principal al acestor activități este de a antrena și cultiva societatea într-o manieră cultă, prin participarea în cadrul acestor evenimente culturale. Acest lucru denotă interesul populației de a crea produse artistice și de a transmite tradițiile și obiceiurile caracteristice zonei.

Având în vedere că raionul Anenii Noi se află într-o situație favorabilă la capitolul bibliotecii, este totuși evidentă o descreștere constantă a vizitelor la bibliotecă, comparativ cu anii trecuți, precum și o scădere a numărului de cărți și reviste împrumutate, conform tabelului nr.44.

Tabelul nr.44 Vizite, împrumuturi și utilizatori activi ai bibliotecilor la 10000 locuitori pentru raionul Anenii Noi

2010			2021			2022		
Numărul de vizite, mii	Numărul de cărți și reviste eliberate, mii	Numărul de utilizatori activi la 10000 locuitori	Numărul de vizite, mii	Numărul de cărți și reviste eliberate, mii	Numărul de utilizatori activi la 10000 locuitori	Numărul de vizite, mii	Numărul de cărți și reviste eliberate, mii	Numărul de utilizatori activi la 10000 locuitori
173,50	328,30	1 817,00	90,00	145,10	1 521,18	93,60	122,00	1 569,52

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor băncii centrale de date statistice

În raionul Anenii Noi sunt 5 muzee. Fondul muzeelor este în creștere continuă, însă numărul vizitatorilor este în scădere față de anii anti-pandemia COVID-19, dar în creștere față de 2021.

Tabelul nr.45 Muzee în raionul Anenii Noi

2014			2021			2022		
Nr.pieselor de muzeu din fondurile de baza, unitati	Nr. de vizite, persoane	Nr.lucratori lor, persoane	Nr.pieselor de muzeu din fondurile de baza, unitati	Nr. de vizite, persoane	Nr.lucratori lor, persoane	Nr.pieselor de muzeu din fondurile de baza, unitati	Nr. de vizite, persoane	Nr. lucratorilor, persoane
15 141	10 739	14	17 349	6 936	12	18 310	8 602	12

Sursa: elaborat de autor în urma analizei datelor băncii centrale de date statistice

Cele 29 de instituții de profil – casele și palatele de cultură din raionul Anenii Noi – dispun de aproximativ 7.700 de locuri în sălile lor, cu 14,5% mai puțin față de 2014. O parte dintre aceste clădiri sunt într-o stare satisfăcătoare, dar necesită reparații capitale și curente. Toate clădirile sunt proprietate publică locală a autorităților publice locale de nivelul I, iar în ultimii 5 ani, primăriile sunt în proces activ de identificare a oportunităților de finanțare pentru reabilitarea patrimoniului

Consiliul raional Anenii Noi

public, inclusiv infrastructura culturală, dar și desfășurarea activităților culturale de promovare a patrimoniului imaterial.

Principalele probleme: În urma analizei efectuate, au fost evidențiate următoarele probleme ce creează impedimente în dezvoltarea domeniului cultural. Cele mai importante dintre acestea sunt:

- Insuficiența personalului calificat și fluctuația mare a angajaților;
- Optimizări frecvente și nejustificate ale statelor de personal în domeniul culturii;
- Condiții neadecvate de muncă (încăperi neîncălzite în perioada rece a anului);
- Lipsa unui Program de asigurare cu locuințe sociale pentru specialiști;
- Lipsa unităților de transport pentru deplasarea și delegarea colectivelor artistice de amatori și exponatelor meșteșugarilor populari;
- Monitorizarea respectării legislației privind protejarea patrimoniului și activității instituțiilor de cultură din teritoriu;
- Lipsa unui sistem continuu de instruire a personalului la nivel național;
- Dotarea sub nivelul necesar a instituțiilor de cultură cu mobilier, echipament tehnic, instrumente muzicale și costume naționale;
- Finanțe insuficiente pentru achiziționarea de carte în bibliotecile publice;
- Lipsa literaturii de specialitate în instituțiile de învățământ artistic;
- Lipsa fondurilor pentru procurarea exponatelor în muzee;
- Lipsa unui fond local și național pentru întreținerea obiectelor din patrimoniul cultural;
- Lipsa literaturii metodice pentru casele de cultură din raion;
- Acțiuni ilegale și nejustificate de reorganizări întreprinse de factorii de decizie, fără consultări prealabile cu instituțiile de profil, specialiștii în domeniu și sindicatul de ramură;
- Nerespectarea Legii 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar de către administrațiile publice locale.

Problemele enumerate se răsfrâng negativ asupra dezvoltării domeniului cultural, iar acest lucru este un rezultat al lichidării organului ierarhic superior din componența Guvernului, Ministerul Culturii – instituție fundamentală care deținea oportunitățile gestionării eficiente a domeniului.

Dintre elementele majore ale atracțiilor turistice din raionul Anenii Noi, se numără evenimentele și activitățile culturale de amploare, care îmbină armonios creația populară, bucătăria tradițională și arta meșteșugăritului, precum: Festivalul Național de Folclor „La Nistru la Mărgioara”; Festivalul „Târgul cu bunătăți”; Festivalul transfrontalier „Răsună fanfare, fără hotare”;

Consiliul raional Anenii Noi

Festivalul tradițiilor și obiceiurilor de iarnă „Florile Dalbe”; Festivalul Etniilor „Unitate prin diversitate” și altele.

9.2. Tradiții și meșteșugărit

Pe parcursul întregului an de activitate, Direcția Cultură și Turism organizează și desfășoară pentru populația raionului Anenii Noi o gamă largă de manifestări culturale, artistice, festivaluri, concursuri și expoziții de artă. În anul de referință 2019, s-au realizat peste 581 de manifestări culturale, cu o frecvență de 105,9 mii spectatori. De-a lungul anilor, se organizează o serie de acțiuni cultural-artistice, susținute de instituțiile de cultură din raionul Anenii Noi, printre care:

- Festivitatea de premiere „Gala Laureatilor în domeniul culturii”, ediția a X-a;
- Festivalul Internațional de muzică „Mărțișor” (nivel raional);
- Festivalul-concurs al cântecului patriotic „Cântecele Credinței, Speranței și Iubirii”;
- Festivalul-concurs transfrontalier „Răsune fanfare, fără hotare”, ediția VII;
- Festivalul-Concurs Internațional de artă vocală „Cântă Inima”, ediția XXV;
- Festivalul Național de folclor „La Nistru, la mărghioară”, ediția XXV;
- Festivalul-concurs al cântecului pascal „Osanele Domnului”, ediția XIII;
- Concurs raional „Două inimi poetice”, ediția a III-a;
- Festivalul tradițiilor și obiceiurilor de iarnă „Florile Dalbe”, ediția XIII.

În anul 2023, după desfășurarea procesului de atestare a formațiunilor artistice din raion, Direcția Cultură și Turism a înregistrat o creștere a calității produsului artistic, constatând o dinamică pozitivă în creșterea numărului de colective atestate.

Tabelul nr.46. Colective artistice atestate din raion, 2022-2023

Nr.	Colective artistice	2022	2023
1.	Titlul Model	23	27
2.	Amatori	37	42
3.	Centre de meșteșugărit	2	2
4.	Atelier acreditat	1	1

Sursa: elaborat de specialiștii direcției, raportul Casei Raionale de Cultură

Cetățenii raionului Anenii Noi se implică activ în viața culturală, manifestându-și libera creație, participând la concursuri și festivaluri pentru artiștii amatori, expunând lucrările lor în cadrul expozițiilor de artă și meșteșuguri populare, precum și prin diverse manifestări de agrement.

Raionul Anenii Noi beneficiază de un real potențial în domeniul atragerii de investiții, extinderii pe piață a produselor meșteșugărești, susținerii creării și amenajării zonelor de interes turistic, precum și în promovarea și dezvoltarea industriilor culturale, prin organizarea de concerte, expoziții și festivaluri.

Consiliul raional Anenii Noi

Festivalul raional „Lumina Învierii lui Hristos” – ediția anului 2023, în parteneriat cu APL Anenii Noi.

Acest eveniment presupune participarea formațiunilor folclorice și a corurilor la colectarea, valorificarea și perpetuarea celor mai originale variante ale cântecului pascal, la renașterea muzicii populare divine, a tradițiilor și obiceiurilor de Paști, precum și îmbogățirea repertoriilor cu creații noi.

La data de 29 aprilie 2023, în orașul Anenii Noi, la festival au participat 44 de colective artistice, inclusiv:

- 8 ansambluri folclorice de copii, cu un număr de 138 membri;
- 23 ansambluri folclorice de maturi, cu 284 membri;
- 1 ansamblu vocal, cu 7 membri;
- 1 teatru popular, cu 13 membri;
- 3 coruri de copii, cu 54 membri;
- 8 coruri bisericești, în care au evoluat 85 persoane.

Totodată, în cadrul Festivalului menționat a fost organizată expoziția de Paști cu genericul „Pentru tine, Doamne!”, la care au participat meșteșugari populari, producători de articole hand-made, expoziții ale costumelor populare autentice din raion. La expoziție au participat 48 de persoane, cu lucrări expuse.

Festivalul-Concurs Național de Folclor „La Nistru, la mărgioară”

Acest eveniment cuprinde formațiile artistice, orchestrele de muzică populară și formațiile de dans popular din întreaga țară și are ca scop promovarea creației folclorice, promovarea turistică a raionului Anenii Noi, stimularea schimburilor culturale și a interesului publicului pentru receptarea creațiilor autentice, precum și revitalizarea și popularizarea valorilor spirituale și culturale. Organizat pe 3 iunie 2023, în lunca Nistrului, satul Puhăceni, festivalul a reunit 21 de formații artistice în concurs și 2 formații artistice în recital, inclusiv din raionul Anenii Noi și din raioanele Ialoveni, Drochia, Dubăsari, Leova, Criuleni, Căușeni și Grigoriopol. Festivalul a început în centrul localității gazdă, cu o paradă a portului popular, în cadrul căreia au fost prezentate valorile strămoșești prin costumele naționale. În centrul satului, participanții s-au prins într-o horă frumoasă a neamului. Pe scena din lunca Nistrului au evoluat colectivele artistice, cu accent pe păstrarea și promovarea folclorului și a costumului popular autentic.

Festivitatea „Gala Laureatilor în Domeniul Culturii” – ediția anului 2023, 19 mai 2023

Consiliul raional Anenii Noi

Evenimentul, care a avut loc în Casa Raională de Cultură Anenii Noi, a fost dedicat recunoașterii publice a performanțelor colaboratorilor din domeniul cultural, stimulând laureații atât ca creatori, cât și ca promotori ai valorilor culturale și artistice.

Au fost acordate diplome și trofee:

- 11 diplome din partea Parlamentului Republicii Moldova;
- 9 nominalizări din partea Consiliului Raional Anenii Noi;
- 11 diplome din partea Direcției Generale Educație, Cultură și Turism Anenii Noi.

Festivalul Raional al Etniilor „Unitate prin Diversitate”

Organizat în incinta Casei Raionale de Cultură, acest festival are ca scop consolidarea și armonizarea relațiilor interetnice prin păstrarea culturii, tradițiilor și obiceiurilor etniilor care locuiesc pe teritoriul raionului Anenii Noi. La festival au participat 10 colective artistice de diferite naționalități. Un aport deosebit l-au adus refugiații din Ucraina, care au evoluat cu un repertoriu frumos.

În cadrul festivalului a fost organizată expoziția „Casa Mare”, unde au fost expuse lucrări manuale autentice și bucate tradiționale.

Festivalul Raional al Obiceiurilor și Tradițiilor de Iarnă „Acasă de Sărbători”

Festivalul a fost găzduit în incinta Casei Raionale de Cultură, unde colectivele artistice și cetele de urători au prezentat programe artistice în scopul dezvoltării continue a creației populare, renașterii tradițiilor poporului băștinaș și răspândirii obiceiurilor de iarnă. Pe scena Casei Raionale de Cultură au evoluat 15 colective artistice, iar în programele lor au inclus Cântece de Stea, Colinde (laice, religioase), Urături tradiționale, Jocuri cu măști zoomorfe (Capra, Ursul).

9.3. Sport

Raionul Anenii Noi are un domeniu sportiv cu un potențial considerabil, dar care necesită atenție și resurse suplimentare pentru a se dezvolta în mod optim. Deși infrastructura sportivă există și există un interes activ în comunitate, provocările legate de finanțare și întreținere trebuie abordate pentru a valorifica pe deplin potențialul sportiv al regiunii. Investițiile în infrastructură, organizarea de evenimente și dezvoltarea programelor pentru tineret sunt esențiale pentru îmbunătățirea domeniului sportiv și pentru promovarea unui stil de viață activ și sănătos în Anenii Noi, consolidând astfel rolul sportului în viața comunității.

9.4. Tineret

În Republica Moldova, la nivel național, tinerii și structurile de tineret se regăsesc ca actori importanți în procesul de realizare a mai multor documente de politici privind dezvoltarea și

Consiliul raional Anenii Noi

participarea tinerilor, cum ar fi Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2030, aprobată în martie 2024, Legea cu privire la tineret nr. 215/2016, Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aliniindu-se totodată la politicile europene și internaționale, cum ar fi Agenda europeană privind lucrul cu tineretul, Obiectivele de tineret ale UE și Strategia de tineret a UE 2019-2027.

La nivelul politicilor raionale, sectorul de tineret se regăsește ca prioritate în cadrul Strategiei socio-economice de dezvoltare a raionului Anenii Noi. Cu toate acestea, componenta tineret nu este suficient reflectată în procesul bugetar, iar administrația publică locală nu dispune de suficiente resurse pentru a identifica corect și a aborda necesitățile tinerilor într-o manieră orientată către rezultate. În plus, tinerii, în special cei cu oportunități reduse, au încă un nivel scăzut de participare civică și socială.

În raionul Anenii Noi există un sector asociativ activ, care acoperă direct sau indirect sectorul de tineret:

Tabelul nr.47. Asociațiile Obștești din raionul Anenii Noi

N.o	Denumirea Asociațiilor obștești	Locația
1	AO „Șansa”	s. Varnița
2	AO „Pro Dezvoltare Hîrbovăț”	s.Hîrbovăț
3	AO „Din inimă pentru Hîrbovăț”	s.Hîrbovăț
4	AO „ACASĂ LA PUHĂCENI”	s.Puhăceni
5	AO „Puhoacea Nistoreană”	s.Puhăceni
6	AO „Generația G”	s.Geamăna
7	AO „Mugurașii de la Bîc”	s.Gura Bîcului
8	AO „Tineretul pentru dezvoltarea comunitară”	s.Cobusca veche

Sursa: elaborat de specialistul Direcției EDRAI

În cadrul etapei de analiză a situației, 69% dintre tineri afirmă că în localitatea lor există asociații obștești, în timp ce 22% nu cunosc dacă acestea există, fapt ce denotă că nu sunt implicați în activitățile acestora. La întrebarea dacă există organizații de tineret în localitate, 83% dintre tinerii intervievați au răspuns afirmativ.

Fiind întrebați care este principala lor sursă de venit, 73,5% dintre cei intervievați afirmă că aceasta este susținerea din partea părinților, 16,3% - salariul, iar ceilalți 10,2% primesc indemnizații sau au o afacere. Acest fapt explică ponderea de 12% a celor respondenți care sunt gata să plece la muncă în străinătate după finalizarea studiilor. Totuși, există și o previziune optimistă: aproximativ 70% dintre tineri își doresc să rămână în țară pentru a-și continua studiile sau pentru a-și găsi un loc de muncă, ținând cont de faptul că respondenții acestui studiu sunt, în proporție de 80%, tineri cu vârsta între 16 și 17 ani, fapt care explică tendințele de a-și continua studiile.

Consiliul raional Anenii Noi

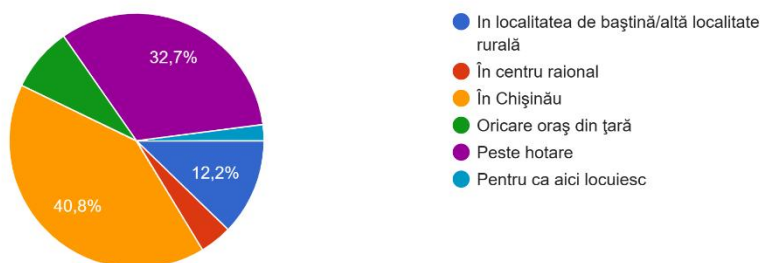
Dacă analizăm situația tinerilor pe piața muncii la nivel național, în prezent, din totalul persoanelor ocupate în câmpul muncii, una din trei persoane are vârsta de 15–29 de ani.

În anul 2022, rata șomajului în rândul persoanelor de 15-24 ani a fost de 10,3%, înregistrând disparități semnificative între sexe și medii (11,4% pentru bărbați față de 8,6% pentru femei și, respectiv, 10,9% în mediul rural față de 9,7% în mediul urban). În categoria de vârstă 15-29 ani, acest indicator a fost de 6,4% și a prezentat disparități semnificative între sexe (8,4% pentru bărbați și 3,3% pentru femei).

Este important de menționat că procesul de integrare pe piața muncii are un impact direct asupra calității vieții tinerilor, deoarece obstacolele și eșecurile în obținerea unui loc de muncă decent după terminarea studiilor pot avea consecințe grave și de durată asupra capacităților și abilităților profesionale ale tinerilor, dar și asupra veniturilor lor. Un debut pozitiv pe piața muncii determină succesul profesional și personal în etapele ulterioare ale carierei tinerilor.

Din următoarea diagramă observăm că există o tendință de migrație internă în comparație cu migrarea externă pentru un loc de muncă: 33% dintre tineri ar pleca în afacerea țării pentru a căuta un loc de muncă, iar doar 4% optează pentru un loc de muncă în centrul raional.

Figura nr.13. Preferințe de angajare

Sursa: Strategia sectorului de tineret r. Anenii Noi 2024-2026 aprobată prin Decizia Consiliului raional Anenii Noi nr.03/15 din data de 19.12.2023

Educația și nivelul de pregătire a tinerilor la debutul angajării are un rol foarte important și cu avantaje evidente pe măsura creșterii nivelului de studii. Conform datelor oferite de Direcția Educație Anenii Noi, în perioada ultimilor 3 ani situația tinerilor în gimnazii și licee este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr.48 Situația tinerilor în instituțiile de învățământ din raionul Anenii Noi, anii 2020-2022

Anul		Înmatriculați vs Absolvenți	
		Gimnaziu	Liceu
2020	Înmatriculați	930	208
	Absolvenți	677	253
2021	Înmatriculați	853	218

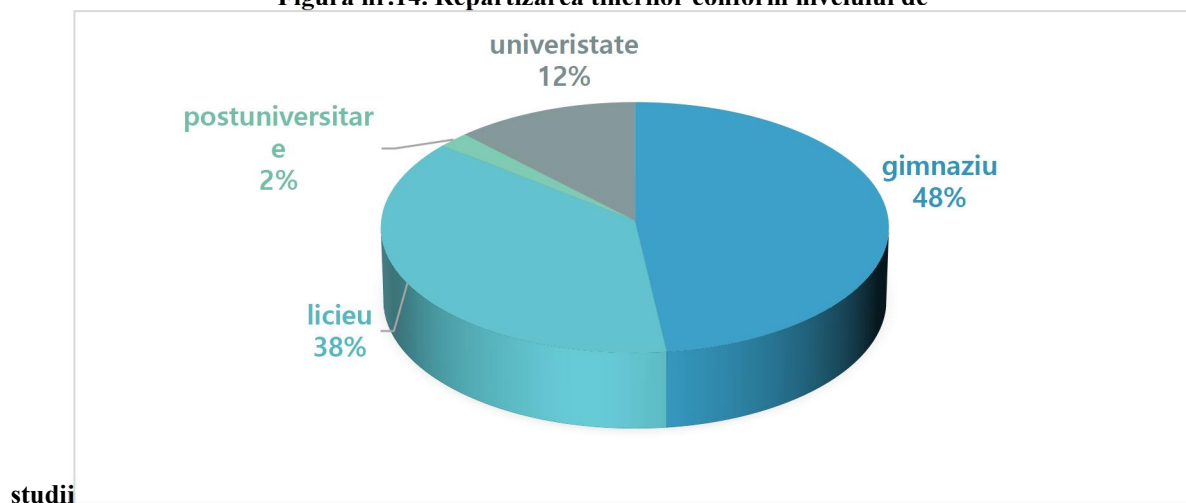
Consiliul raional Anenii Noi

	Absolvenți	654	199
2022	Înmatriculați	878	217
	Absolvenți	665	213

Sursa: Strategia sectorului de tineret r. Anenii Noi 2024-2026 aprobată prin Decizia Consiliului raional Anenii Noi nr.03/15 din data de 19.12.2023

Atât găsirea unui loc de muncă stabil și satisfăcător, cât și intervalul de timp necesar de la finisarea studiilor până la identificarea primului loc de muncă este un proces cu durată mai lungă sau mai scurtă pentru tineri în funcție de educația și nivelul de pregătire.

Figura nr.14. Repartizarea tinerilor conform nivelului de

Sursa: Strategia sectorului de tineret r. Anenii Noi 2024-2026 aprobată prin Decizia Consiliului raional Anenii Noi nr.03/15 din data de 19.12.2023

Tinerii consideră că un parteneriat viabil între autoritățile publice și ONG-uri ar impulsiona situația și ar contribui la un nivel mai înalt de participare a tinerilor. De asemenea, este de menționat că din cauza vârstei, tinerii nu au întotdeauna posibilitatea de a participa activ în diverse sfere sociale, de aceea opțiunea cea mai bună pentru ei este de a combina participarea în grupurile de interes, cercuri și ONG-uri, etc. Importanța centrelor de resurse pentru tineri și a consiliilor locale pentru tineri, care oferă oportunități de dezvoltare creativă, de a lucra în grup, de a obține experiență și de a adopta decizii, este una indiscutabilă. Totodată, participarea în diverse organizații reprezintă o oportunitate de a face noi prieteni și de a depăși unele bariere psihologice caracteristice perioadei de adolescență.

CAPITOLUL X. MEDIU ȘI PROTECȚIA MEDIULUI

Analiza situațiilor de risc

Potrivit Oficiului Națiunilor Unite pentru Reducerea Riscului de Dezastre (UNDRR), „riscul de dezastru” este definit ca „potențiala pierdere de vieți, răni sau bunuri distruse sau deteriorate care ar putea avea loc unui sistem, unei societăți sau unei comunități într-o anumită perioadă de timp, determinată probabil în funcție de pericol, expunere, vulnerabilitate și capacitate.”

Indicele mondial de risc, dezvoltat de Institutul pentru Mediu și Securitate Umană al Universității Națiunilor Unite (UNU-EHS) și Alliance Development Helps (Bündnis Entwicklung Hilft), calculează riscul de dezastru pe baza expunerii la principalele pericole naturale, precum și a vulnerabilității sociale în forma de susceptibilitate a populației și capacitatea acestora de a face față și de a se adapta.

Conform „Evaluării teritoriale a riscurilor în raionul Anenii Noi (ABRA Area Based Risk Assessment)” elaborată în anul 2023 în colaborare cu consorțiul de organizații neguvernamentale STRIVE, specialiștii Secției Situații de Urgență și Consiliul raional Anenii Noi, principalele riscuri naturale prezente la nivelul raionului sunt următoarele:

Incendiile de vegetație și incendiile urbane reprezintă un pericol major pentru mediu, populație și infrastructură în raionul Anenii Noi. Declanșate atât de activitățile naturale, cât și de cele antropice, acestea pot duce la mortalitate directă (de exemplu: arsuri grave, inhalare de fum) și indirectă și pot distruge zone mari de habitat natural și structuri artificiale (de exemplu: case, fabrici sau infrastructură de utilități). Pe măsură ce temperaturile cresc și riscurile de secetă se intensifică, există potențialul pentru mai multe incendii spontane care pun mediul și populația în pericol.

64% dintre incendiile presupuse de vegetație au avut loc pe terenurile de cultură, 25% pe pajiști și 9% pe acoperirea copacilor. Incendiile de terenuri agricole pot fi legate de arderea miriștilor, care este restricționată și se pedepsește prin lege: articolele 115 și 154 din Codul penal și articolul 62 din Legea privind protecția mediului. Cu toate acestea, această practică poate continua în orice caz. Incendiile de pădure distrug vegetația de suprafață și o anumită structură a rădăcinilor și scad umiditatea solului, crescând în general riscul de eroziune a solului vegetal.

Zonele cu păduri mari sunt Speia, Hîrbovăț, Chetrosu, Troița Nouă. Zonele cele mai expuse producerii incendiilor în fond forestier sunt lizierele pădurilor (care au în compoziție rășinoase), limitrofe terenurilor agricole și locuințelor, precum și cele frecventate de turiști. Perioadele din an în care există pericolul declanșării incendiilor de pădure sunt: primăvara în luna martie (când sunt arse resturile vegetale), toamna (după recoltare, în urma arderii resturilor vegetale) și pe parcursul

Consiliul raional Anenii Noi

anului, la sfârșit de săptămână și în zilele de sărbători religioase, când turiștii ies la liziera pădurilor pentru foc-grătar.

Inundațiile - Moldova se confruntă cu inundații semi-regulate și este clasificată drept un risc „înalt” pentru inundații urbane în conformitate cu instrumentul Think Hazard al GFDRR. Istoria inundațiilor din Nistru este documentată din 1146, începând cu cronică hipatiană, iar inundațiile severe au cunoscut o tendință ascendentă accentuată începând cu 1947. Inundațiile au crescut de la 1 în 16 ani în secolul al XII-lea la 1 în 10 ani, cu o probabilitate crescută de inundații catastrofale din 1980.

În urma unei secete severe din 2007, Moldova a cunoscut inundații semnificative în anul următor, care au afectat predominant râul Prut și Nistru. În Ucraina și Moldova, acest lucru a provocat daune de peste 120 milioane USD, a inundat 7.500 ha de teren agricol, a dus la 40 de morți și a strămutat 30.000 de oameni. O altă inundație puternică a avut loc în 2010, care a afectat peste 1.600 de familii. Ca medie anuală, precipitațiile au fost variabile în ultimii 120 de ani, cu o ușoară tendință de creștere în mediu pe 5 ani; aceasta ar putea crește riscul de inundații catastrofale și mortale.

Factorii cu cel mai mare risc de inundații în zona de interes sunt apropierea de râuri, precum râul Nistru la est și râul Bâc prin centrul raionului; zonele joase, precum Gura Bîcului. Pe măsură ce Bâcul se varsă în Nistru, comunitățile din sud și est din Anenii Noi sunt mai expuse riscului de inundații, în special cele sezoniere, cum ar fi după topirea zăpezii primăvara, deși toamna târzie poate vedea și debite mai mari decât media râului.

Raionul Anenii Noi are aproximativ 7,4% din teritoriul său vulnerabil la inundații regulate prin scurgere și același risc de inundații regulate din cauza revărsării râului. Zonele cele mai expuse riscului sunt bazinul râului Bâc și Gura Bîcului, deși modificarea tiparelor de precipitații poate modifica și profilurile de risc.

Inundațiile sezoniere sunt oarecum previzibile, dar inundațiile rapide sunt deosebit de periculoase, deoarece au debut rapid și curenți imprevizibili. Inundațiile pot transporta, de asemenea, ape uzate, pesticide și alți poluanți de scurgere, contaminând apele subterane și solurile. Acestea pot afecta apoi calitatea apei pentru uz casnic și industrial, inclusiv apa potabilă.

Alunecările de teren - alunecările de teren afectează suprafețe semnificative de teren, iar producerea acestora este favorizată de condițiile privind panta și energia reliefului, substratul geologic cu alternanțe de roci permeabile și impermeabile care dau nivele freatice și izvoare, de perioadele de ploi abundente, procentul relativ redus de acoperire cu vegetație forestieră, de fenomenele de ravenare și torențialitate, precum și de activitatea umană (defrișări, irigații,

Consiliul raional Anenii Noi

supraîncărcarea terenului cu construcții, neîntreținerea lucrărilor de combatere); cele mai întinse suprafețe de degradări accentuate de teren se întâlnesc pe versanții cu pante accentuate din lungul Coastei Bârnova - Voinești - Strunga, de pe abrupturile de la nord de Tg. Frumos - Cucuteni - Hârlău - Deleni și de pe versanții cu expoziție nordică și nord-vestică.

Riscul producerii de înzăpeziri – raionul Anenii Noi este supus riscului de înzăpezire, cu o frecvență de o dată la 3 ani. Cele mai afectate sunt drumurile și rețelele de energie electrică.

Defrișarea pădurii - deși este interzisă reducerea suprafeței terenurilor forestiere, din 2001 până în 2022, raionul Anenii Noi a pierdut în total 432 ha, ceea ce reprezintă o scădere cu 5,4% a acoperirii cu copaci din 2000. 6 ha de acoperire cu copaci au fost pierdute din cauza incendiilor, iar 426 ha au rezultat din toate celelalte cauze ale pierderii, inclusiv defrișările din cauza tăierilor forestiere și a uscării naturale. Anul cu cea mai mare pierdere a acoperirii cu copaci din cauza incendiilor în această perioadă a fost 2022, cu 2 ha pierdute din cauza incendiilor - 2,7% din totalul pierderii acoperirii cu copaci pentru acel an.

Cu toate acestea, din 2000 până în 2022, a existat și un câștig de 591 ha de acoperire cu copaci, realizând o schimbare netă de 427 ha.

Moldova este situată la intersecția a trei zone biogeografice: zona central-europeană, zona euroasiatică și zona mediteraneană, iar multe specii tipice pentru fiecare dintre aceste zone se află la limita ariei lor naturale în țară. Acest lucru face ca Moldova să fie deosebit de sensibilă la schimbarea acoperirii solului și a climei.

Majoritatea pădurilor moldovenești au fost defrișate parțial sau complet de trei ori în secolul al XX-lea, iar majoritatea arboretului actual a crescut din plantații, din cioturi sau muguri de rădăcină, rezultând în majoritatea arboretului de pădure matură lipsită de compoziția genetică și de specii a ecosistemelor forestiere sănătoase. Aproape 90% din habitatele naturale de stepă au fost afectate de expansiunea agriculturii.

Pădurile din bazinul Nistrului, care includ raionul Anenii Noi, sunt populate de 172 de specii de vertebrate terestre, care reprezintă 47,8 % din numărul total de specii distribuite în țară, și un număr de nevertebrate, a căror diversitate este încă puțin studiată. Printre speciile de arbori autohtoni importanți se numără *Quercus pubescens*, *Quercus robur*, *Carpinus betulus*, *Pinus sylvestris*, *Betula verrucosa*, *Fagus sylvatica*, *Tilia cordata*, *Fraxinus excelsior*, *Populus tremula* și altele. **Anexa nr.14** ilustrează procentul de acoperire forestieră în raionul Anenii Noi, cele mai mari concentrații existente în partea de sud a regiunii, inclusiv Pădurea Hîrbovăț.

Moldova are acum doar o treime din albinele care existau în anii 1980, posibil datorită schimbării climatului, bolilor, pesticidelor și reducerii florei spontane. Deoarece albinele sunt

Consiliul raional Anenii Noi

esențiale pentru polenizarea culturilor și plantelor, inclusiv aproximativ o treime din culturi, această scădere afectează atât producția de miere din Moldova, cât și agricultura. Cu toate acestea, sistemul Beeprotect.md a fost dezvoltat pentru a spori comunicarea între apicultorii înregistrați și fermieri, pentru a se coordona cu aplicarea pesticidelor și măsurile de protecție a albinelor. În Moldova sunt înregistrați în jur de 7.000 de apicultori.

Eroziunea solului - Relieful raionului Anenii Noi reprezintă o câmpie deluroasă, intersectată de multiple tranșee și râpe. Procesele de eroziune și alunecările de teren au condiționat formarea „hârtopurilor”, care au adâncituri în formă de amfiteatru în piatră moale, asemănătoare unei prăbușiri de teren. Estul raionului este situat în lunca râului Nistru și are un relief de câmpie mai puțin fragmentat, pe Câmpia de Sud a Moldovei. Râul Bîc străbate centrul raionului.

În perioada 1954–1960, majoritatea pantelor cu o înclinație $>10^\circ$ au fost cultivate, iar malurile și mlaștinile au fost drenate, fâșiile de pădure au fost plantate de-a lungul limitelor câmpurilor și drumurilor, dar acestea au fost defrișate în anii 1970 și înlocuite cu nuci.

Pe scară largă au fost utilizate și pesticidele: fiecare hectar ar fi folosit 5,2 kg de pesticide, iar până în 1990, Institutul de Meteorologie Experimentală a stabilit că 60% din suprafața arabilă a Moldovei era afectată de pesticide, care aveau o concentrație de 50 de ori mai mare decât cea permisă. Din 2004, peste 3.000 de tone de pesticide au fost evacuate de pe teritoriul Republicii Moldova cu sprijinul NATO și al altor instituții internaționale.

La sfârșitul anilor 1990, a fost implementat programul „Pământ”, în care fermierii au devenit proprietari de pământ, primind documente cu privire la cotele lor de teren. Dimensiunea medie a unei cote de teren a fost de 1,38 ha. Există aproximativ 1,2 milioane de cetățeni care dețin dreptul la alocarea unei cote de teren.

În prezent, există probleme variate în ceea ce privește fertilitatea solului, durabilitatea și producția agricolă: 62% sunt „ușor erodate”, 26% „moderat erodate” și 12% „în stare puternic erodate”. Aproximativ 2% din suprafața bazinului râului Bîc este compusă din alunecări de teren, iar aceste zone sunt mai vulnerabile la prăbușire în cazul ploilor abundente, care se pot acumula în peisaje neuniforme. Alunecările de teren pot afecta și calitatea apei, crescând turbiditatea și compozițiile chimice.

Pierderea solului vegetal poate cauza acidificarea solului, reducerea încărcăturilor de nutrienți disponibili și contaminarea surselor de apă.

Eroziunea solului poate ajunge până la 30 de tone ha⁻¹ pe an⁻¹ în toată țara, inclusiv în raionul Anenii Noi. Ecuația universală revizuită a pierderii solului (RUSLE) arată distribuția

Consiliul raional Anenii Noi

geografică a potențialului de eroziune a solului vegetal, cu cea mai mare pierdere potențială în partea de vest a regiunii și cea mai mică pierdere potențială în zonele cu acoperire forestieră, precum Pădurea Hîrbovăț în sud-est.

Principalii factori ai eroziunii în Anenii Noi sunt panta și acoperirea terenului: pantele mai mari și solul neprotejat sunt mult mai probabil să sufere eroziune. Ploile torențiale afectează aproximativ 80% din terenurile agricole și sunt îngrijorătoare în lunile calde, iar eroziunea solului poate fi afectată de seceta anterioară.

Majoritatea solului vegetal din raionul Anenii Noi este de tip cernoziom (74,51%), cu subtipuri luvic, calcic și haplic. Cernoziomurile sunt soluri bogate în nutrienți, care sunt bine consolidate în scopuri agricole, iar eroziunea la fiecare 100 de tone are ca rezultat pierderi de humus, cu azot, fosfor, mangan, bor, cupru, zinc, molibden și alte oligoelemente. În cernoziomurile erodate, pierderile acestor substanțe fac 25-75% din proporția lor inițială, iar în rezultat avem soluri degradate, care pot afecta randamentul culturilor și rezistența ecosistemului.

Poluarea aerului - Moldova în ansamblu are o calitate acceptabilă a aerului, cu niveluri mai scăzute de poluare a aerului decât vecinii săi. Țara are 17 stații de monitorizare pentru măsurarea calității aerului, iar cele mai mari concentrații de poluanți sunt în jurul capitalei, Chișinău, și în zonele cu centrale electrice, precum centrala Cuciurgan, care se află la sud.

În prezent, nu există surse sigure de date privind emisiile de carbon din clădirile publice, iar discuțiile sunt în curs de dezvoltare a unei strategii de măsurare și atenuare.

Poluarea aerului este generată atât de procese antropice, cât și naturale. Sursele includ gaze (de exemplu, amoniac, monoxid de carbon, dioxid de sulf, protoxid de azot, metan, CFC); particule și molecule biologice.

Poluarea aerului reprezintă o amenințare majoră pentru sănătate și climă, provocând anual aproximativ șapte milioane de decese premature, în principal din cauza accidentului vascular cerebral, a bolilor de inimă, a bolii pulmonare obstructive cronice, cancerului pulmonar și infecțiilor respiratorii acute.

Din iulie 2018, misiunea satelitului Agenției Spațiale Europene Sentinel-5P a colectat date atmosferice globale privind concentrațiile de monoxid de carbon (CO), dioxid de azot (NO₂), formaldehidă (HCHO), dioxid de sulf (SO₂) și aerosoli în coloana atmosferică. Datele de la Sentinel 5-P au fost mediate în zona de studiu din ianuarie până în decembrie 2022.

Viteza vântului a fost de asemenea evaluată, dar nu a prezentat un model spațial semnificativ în raionul Anenii Noi. Viteza medie a vântului a fost între 5,79 și 5,92 m/s, determinată prin medierea datelor din FLDAS: Rețeaua de Sisteme de avertizare timpurie a

Consiliul raional Anenii Noi

foametei (FEWS NET) Sistemul de asimilare a datelor privind terenurile din zona de studiu. Valori mai ridicate au fost observate în nord-vest, iar valori mai scăzute au fost observate în sud-est.

Monoxidul de carbon este un produs secundar al arderii incomplete a combustibililor, cum ar fi cărbunele, lemnul și gazul. Acest lucru poate proveni de la vehicule, încălzire, centrale electrice pe cărbune, eliminarea deșeurilor și arderea biomasei. Aproximativ 40% din CO provine din surse naturale, cum ar fi erupțiile vulcanice, emisiile de gaze naturale și incendiile forestiere, iar 60% provine din activitățile umane. Nivelurile de monoxid de carbon din raionul Anenii Noi sunt mai ridicate în nord-est, ceea ce poate fi parțial atribuit nivelurilor globale mai ridicate de monoxid de carbon din regiunea Transnistreană, în special industriei grele din Tiraspol.

Expunerea pe termen lung la niveluri mai mari de CO poate duce la probleme de memorie, simptome asemănătoare gripei, boli de inimă și probleme de respirație. CO poate contamina, de asemenea, solul, afecta straturile superioare de apă și producția de alge și poate reduce capacitatea oxidativă a atmosferei.

Riscul seismic - întregul raion Anenii Noi se află într-o zonă cu risc seismic mediu, cutremurele care pot atinge intensitatea VII la scara Medvedev–Sponheuer–Karnik (MSK64). MSK64 este o scară de intensitate macro-seismică utilizată pentru a evalua severitatea tremurării solului pe baza efectelor observate într-o zonă în care se produce un cutremur.

Intensitatea VII este „foarte puternică”: „majoritatea oamenilor se sperie și încearcă să alerge în aer liber. Mobilierul este deplasat și poate fi răsturnat. Obiectele cad de pe rafturi. Stropi de apă din recipiente. Avarii grave la clădirile mai vechi, coșurile de zidărie prăbușite. Mici alunecări de teren.”

Activitatea seismică este monitorizată prin 7 stații seismice din Moldova, situate în Chișinău, Cahul, Leova, Soroca, Giurgiulești, Mileștii Mici și Purcari. Stația din Chișinău este activă din 1949, iar cea mai nouă stație este Purcari, construită în 2013. Aceste stații funcționează în cooperare cu Sistemul Comun de Monitorizare Seismică România-Moldova.

Din 1790, pe teritoriul Moldovei au fost înregistrate 24 de cutremure mai puternice de 5,0 Mw (scara Richter), ceea ce este aproximativ echivalent cu MSK64 V până la MSK64 V. Cea mai mare magnitudine a fost de 8,0 Mw și a avut loc de până la 7 ori, ultima având loc în 1934. În medie, cutremure puternice cu magnitudinea $M \geq VI$ au loc de zece ori pe an în regiunile centrale și vestice.

De asemenea, se estimează că două cutremure de 5-6 puncte pe scara Richter ar putea duce la crăparea clădirilor și la daune structurale semnificative în regiunile centrale și vestice ale

Consiliul raional Anenii Noi

Moldovei.

CAPITOLUL XI. CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

Secțiunea prezintă realizează o radiografiere a cadrului instituțional din raionul Anenii Noi, analizând capacitatea administrativă și procesul de cooperare interinstituțională.

11.1. Administrație publică

Administrația publică reprezintă un pilon principal în procesul de guvernare, promovând și implementând politici care să permită crearea unui mediu de dezvoltare sustenabil.

De-a lungul timpului, administrația publică a suferit o serie de transformări atât la nivel central, cât și local.

Republica Moldova este organizată din punct de vedere administrativ în 896 unități administrativ-teritoriale (UAT) de nivel I (sate, comune, orașe și municipii) și 35 unități administrativ-teritoriale (UAT) de nivel II (32 raioane, mun. Chișinău și Bălți, unitatea teritorială autonomă Găgăuzia), pentru o populație mai mică de 3 milioane de locuitori (2,9 milioane conform recensământului din 2014). Populația Republicii Moldova este în continuă scădere!

Ceea ce caracterizează administrația publică locală de nivel I este fragmentarea și numărul foarte mare (aproape 90%) de UAT cu o populație redusă, sub 5000 de locuitori, dimensiuni care nu permit nici furnizarea eficientă a serviciilor, nici o capacitate fiscală și administrativă corespunzătoare. Numărul mediu de locuitori într-o unitate administrativ-teritorială este de 275.342. Pentru fiecare 100.000 de locuitori revin 36,3 UAT, o valoare mai mare decât în cele mai fragmentate țări europene.

Legea nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială prevede un număr minim de 1.500 locuitori pentru existența unei unități administrativ-teritoriale. Dintre UAT-urile existente, 318 (35%) au mai puțin de 1.500 locuitori, iar 811 (90%) dintre ele au mai puțin de 5.000 locuitori. Numărul mic al populației per UAT limitează resursele financiare și, prin urmare, capacitatea instituțională și administrativă a autorităților publice locale (APL) de a-și îndeplini responsabilitățile. Cadrul legal are prevederi clare privind numărul minim de locuitori, capacitatea administrativă necesară, precum și privind viabilitatea UAT-urilor. Totuși, este necesară examinarea și identificarea soluțiilor de eficientizare administrativă sau consolidare teritorială.

În raionul Anenii Noi, conform datelor statistice privind populația prezentă, în 2022 sunt 6 localități care au o populație de sub 1.500 de locuitori (Botnărești, Cobusca Nouă, Merenii Noi, Ochiul Roș, Telița și Zolotievca), cu 2 localități mai multe față de anul 2014, și 5 localități cu populația de peste 5.000 de locuitori (Anenii Noi, Bulboaca, Hîrbovăț, Mereni, Varnița), restul localităților având o populație de până la 5.000 de locuitori. Situația este prezentată în anexa nr. 3.

Deși au fost unele încercări de reformă administrativă între 1998 și 2003, acestea au fost realizate doar la nivelul II și nu au avut rezultatele planificate. Situația generală nu a suferit

Consiliul raional Anenii Noi

schimbări semnificative, iar acest fapt a mărit considerabil povara statului. În Republica Moldova, administrațiile publice se confruntă cu o serie de probleme legate, în special, de încrederea scăzută a cetățenilor în instituțiile publice. De asemenea, administrațiile se concentrează adesea mai mult pe formalități și acordă o importanță redusă efectelor pe care rezultatele înregistrate de acestea le au asupra societății civile.

Prin urmare, este necesar să se creeze administrații publice moderne care să asigure premisele dezvoltării socio-economice ale localităților și raionului, prin investiții care să garanteze servicii publice de calitate, esențiale pentru creșterea calității vieții.

Pentru crearea unor astfel de instituții este nevoie de resurse, dintre care cele mai importante sunt resursele umane. Pentru ca administrațiile să fie performante, este nevoie de oameni competenți care să susțină aceste eforturi. De asemenea, gestionarea cheltuielilor este crucială, iar transparența este vitală. Alte elemente importante includ simplificarea procedurilor și reglementarea clară a acestora.

O administrație de acest tip trebuie să aibă capacitatea de a oferi decidenților politici instrumentele necesare pentru fundamentarea și implementarea politicilor publice care să sprijine cetățenii.

În Republica Moldova au fost elaborate strategii pentru a crește performanțele administrației publice. În principal, obiectivele stabilite sunt legate de remedierea deficiențelor întâlnite în cadrul acestora, deficiențe care au un impact major asupra nivelului de satisfacție al cetățenilor, care este, în prezent, scăzut. Orice modificare administrativă, ca orice reformă, stârnește rezistență în sistem, ridicând un val de opinii „pro” și „contra”. Totuși, printr-o analiză minuțioasă a impactului de reglementare, mișcările legislative în acest domeniu pot aduce beneficii concrete cu un impact major asupra societății.

Crearea unei administrații publice eficiente, responsabile, credibile, transparente și deschise în relația cu beneficiarii serviciilor sale (cetățenii și mediul de afaceri) și, totodată, a unei administrații predictibile și stabile, capabilă să susțină dezvoltarea socio-economică echilibrată la nivel raional și local, ar contribui la atingerea Țintelor Strategiei Moldova Europeană 2030, realizând astfel obiectivele stabilite prin Acordul de Asociere UE-RM.

Comunicare și transparență

Imaginea publică a unei instituții reprezintă percepția pe care cetățeanul o are în legătură cu acea instituție. Construirea unei imagini este un proces complex, care trebuie să prezinte realitatea așa cum este ea. Imaginea nu se construiește însă numai prin comunicare externă, ci prin toate registrele comunicării instituționale, precum și prin cultura organizațională, identitatea vizuală a

Consiliul raional Anenii Noi

instituției, calitatea serviciilor și aportul social adus comunității. Comunicarea publică este „comunicarea formală, care tinde către schimbul și împărtășirea de informații de utilitate publică”.

În principal, scopul comunicării publice este acela de a oferi transparență proceselor decizionale și de a crea o coeziune între administrația publică și comunitatea locală, reușind astfel să trezească cu adevărat interesul cetățeanului și să îl facă să intervină în proiectele demarate.

11.2. Grupurile de Acțiune Locală

Grupurile de Acțiune Locală (GAL) reprezintă un parteneriat public-privat. GAL-urile sunt reglementate de legislația națională ca structuri de dezvoltare locală și au ca obiectiv principal dezvoltarea zonelor la nivelul cărora sunt implementate. Acestea sunt instituții non-guvernamentale care se bazează pe implicarea activă a actorilor locali, având rolul de a identifica direcția principală de dezvoltare a ariei teritoriale în care se află GAL-ul respectiv, implicând, totodată, toți locuitorii acelei zone.

GAL-urile din Republica Moldova acționează ca un motor al creșterii economice în zonele rurale și se bazează pe parteneriate publice-civice-antreprenoriale care își asumă dezvoltarea comunității pe termen lung și demonstrează respect pentru prioritățile locale prin valorificarea și aprecierea contribuției intersectoriale a fiecărui partener. În anul 2021, au fost create 26 de GAL-uri care au implementat proiecte de dezvoltare locală în perioada iunie 2021 – septembrie 2022, din sursele Proiectului „LEADER pentru Moldova Rurală”, aducând în discuție importanța și rolul mecanismului de finanțare directă a entităților, cu scopul de a crea un spațiu participativ pentru actorii locali și membrii comunității, care dețin expertiza, viziunea și abilitățile necesare pentru a asigura sustenabilitatea dezvoltării comunităților la nivel local.

Lansat în aprilie 2021, Fondul de Dezvoltare Rurală LEADER – UE 2.0 a asigurat co-finanțare în valoare de 20 de milioane de lei pentru 26 de GAL-uri din țară, sursele financiare fiind alocate prin intermediul măsurilor financiare de activizare și dezvoltare LEADER.

Fondul de Dezvoltare Rurală LEADER-UE 2.0 este implementat în cadrul proiectului „LEADER pentru Moldova Rurală”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Polone, în cadrul Programului de Cooperare pentru Dezvoltare – Asistența Poloniei. Proiectul este implementat de Solidarity Fund PL în Moldova, în parteneriat cu Rețeaua Națională LEADER și în strânsă cooperare cu Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare.

Abordarea LEADER este implementată în Republica Moldova începând cu anul 2016 și acoperă, în prezent, peste 50% din zonele rurale ale țării, generând oportunități de dezvoltare economică pentru mai mult de 1 milion de oameni.

Consiliul raional Anenii Noi

Delimitarea teritorială a GAL-urilor nu se limitează la hotarele unui raion, astfel în raionul Anenii Noi acționează 4 Grupuri:

- ***Serpentina Nistrului*** – 9 localități (Bulboaca, Calfa, Calfa Nouă, Gura Bîcului, Roșcani, Speia, Telița, Telița Nouă, Varnița)
- ***Drumul Vechi Moldovenesc*** – 13 localități (Balmaz, Batîc, Ciobanovca, Geamăna, Hîrbovăț, Hîrbovățul Nou, Larga, Picus, Mirnoe, Nicolaevca, Ochiul Roș, Troița Nouă, Zolotievca)
- ***Grădina Bunătăților*** – 3 localități (Delacău, Puhăceni, Șerpeni)
- ***Calea Târgului*** – 10 localități (Floreni, Chetrosu, Merenii Noi, Țințăreni, Crețoaia, Botnărești, Salcia, Chirca, Botnăreștii Noi, Todirești)

11.3. Dimensiunea de gen/politica de gen

Reprezentând sferele de guvernare cele mai apropiate de oameni, autoritățile locale constituie cele mai potrivite niveluri pentru a combate persistența și multiplicarea inegalităților, precum și pentru a promova o societate cu adevărat egalitară.

Prin intermediul competențelor sale și prin cooperare cu toată gama de actori locali, autoritățile locale pot întreprinde acțiuni concrete pentru a asigura egalitatea între femei și bărbați.

Democrația locală trebuie să admită cele mai potrivite alegeri în legătură cu aspectele concrete ale vieții de zi cu zi, cum ar fi locuința, securitatea, educația, activitatea profesională, sănătatea, serviciile sociale sau transportul public. Mai mult, implicarea deplină a femeilor în dezvoltarea și implementarea politicilor locale va permite luarea în considerare a experiențelor lor de viață și creativității acestora.

Egalitatea de gen este esența dezvoltării umane și subliniază faptul că dezvoltarea umană trebuie să țină cont de aspectul de gen.

În septembrie 2015, Republica Moldova, alături de alte 192 de state membre ale ONU, a adoptat Declarația Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă, prin care s-a angajat să pună în aplicare Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, ce se dezvoltă în armonie, pe toate dimensiunile societății. Cadrul dezvoltării umane se bazează pe fermă convingere că orice efort de dezvoltare poate avea un impact pozitiv și caracter durabil pentru toți membrii societății.

Abilitățile femeilor se valorifică odată cu eliminarea lacunelor legate de capacitățile bazate pe aspectele de gen. Cadrul dezvoltării umane pledează în favoarea oportunităților egale pentru femei în toate domeniile vieții – economic, social, cultural și politic.

Scopul politicii de gen este de a asigura oportunități egale femeilor și bărbaților de a-și exercita drepturile în egală măsură, de a folosi și de a deține controlul asupra beneficiilor de dezvoltare.

Consiliul raional Anenii Noi

Femeile și bărbații au aceeași putere (participare) în modelarea societății și a propriilor lor vieți.

Guvernarea sensibilă la gen se caracterizează prin:

- reprezentarea echilibrată a femeilor și bărbaților în funcții decizionale de toate nivelele;
- asigurarea unei abordări non-discriminatorii la toate etapele de angajare în câmpul muncii și de promovare;
- asigurarea politicilor și practicilor interne non-discriminatorii pe bază de gen, non-sexiste, fără hărțuire sexuală;
- tratament egal/necesități specifice de gen versus meritocrație;
- crearea unui climat „prietenos cu genul” în instituții;
- concilierea vieții de familie cu cea profesională;
- implicarea activă a femeilor și bărbaților în modelarea instituțiilor, proceselor și politicilor de guvernare;
- asigurarea echilibrului de gen al politicilor și deciziilor sale și al rezultatelor acestora pentru femei și bărbați, realizarea drepturilor lor și realizarea egalității de gen;
- menținerea în centrul atenției a egalității de gen și justiției sociale, recunoscând nevoile diferite ale femeilor și bărbaților, confruntând activ inegalitățile de gen în societate/comunitate, bazate pe instituții, procese și relații echitabile;
- examinarea obiectivelor și principiilor prin lentile de gen;
- analiza de gen a practicilor și impactului, identificarea problemelor și propunerea soluțiilor adecvate.

Analiza de gen este un instrument important pentru abordarea integrată a egalității de gen în reforma descentralizării și dezvoltarea locală, care poate asigura planificarea politicilor adaptabile la gen și alocarea resurselor, precum și accesul și furnizarea serviciilor. Diferite comunități și grupuri de bărbați și femei din Moldova au nevoi diverse (pe baza rolurilor și responsabilităților lor diferite în societate) și acces inegal la oportunități și resurse, inclusiv capacități și mijloace prin care pot sprijini financiar diverse servicii locale.

Egalitatea de gen este, prin urmare, evaluarea egală de către societate a asemănărilor și diferențelor dintre bărbați și femei, precum și rolurile pe care le joacă aceștia. Se bazează pe faptul că bărbații și femeile sunt parteneri deplinți în casă, comunitate și societate. Egalitatea nu înseamnă că femeile și bărbații vor deveni aceleași, ci că drepturile, responsabilitățile și oportunitățile femeilor și bărbaților nu vor depinde de faptul dacă sunt născuți bărbați sau femei.

Consiliul raional Anenii Noi

În raionul Anenii Noi, din 33 de consilieri raionali, 9 sunt femei și 24 sunt bărbați. Dintre angajații Consiliului raional Anenii Noi, din totalul de 48 de angajați, 27 sunt femei și 21 sunt bărbați. Din cei 26 de aleși locali, în raion sunt 7 primare și 19 primari.

Consiliul raional Anenii Noi

CAPITOLUL XII. COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ

La nivel general, cooperarea transfrontalieră poate fi definită ca fiind procesul de promovare a locurilor de muncă durabile și de calitate și sprijinirea mobilității profesionale prin integrarea piețelor de muncă transfrontaliere, promovarea incluziunii sociale și integrarea comunităților la nivel transfrontalier, dezvoltarea și implementarea unor programe comune ce vizează educația, formarea profesională și instruirea.

Consiliul raional Anenii Noi are stabilite mai multe parteneriate cu parteneri din România, Cehia, Ucraina, Belarusia și a inițiat un parteneriat cu regiunea Ruse din Bulgaria. În Cehia, Consiliul raional Anenii Noi a încheiat un acord de cooperare cu districtul Praga 9, autoritate regională din Praga, cu regiunea Bobruisk din Belarusia, Turcia. Totuși, cei mai activi parteneri sunt cei din România, și anume Consiliile județene Iași, Vrancea, Galați, Vaslui, Arad, Giurgiu, Neamț, iar cu Consiliul Județean Maramureș și Botoșani există doar intenții.

În cadrul parteneriatelor, Consiliul raional Anenii Noi, în perioada 2018-2023, a implementat mai multe proiecte investiționale:

Amenajarea accesului în Unitatea de Primiri Urgențe a Spitalului Raional din orașul Anenii Noi și dotarea cu ambulanță, proiect realizat prin accesarea finanțării nerambursabile din partea Consiliului Județean Vaslui, România, în anul 2018.

Obiectivul proiectului: „Creșterea accesibilității la Unitatea de Primiri Urgențe a Spitalului Raional Anenii Noi și dotarea cu ambulanță”. Suma proiectului: 22.500 Euro, din care 20.000 Euro din partea CJ Vaslui și 2.500 Euro cofinanțare din partea Consiliului raional Anenii Noi.

Reparația capitală a Secției Maternitate a Spitalului Raional Anenii Noi (sala de primire, sălile de naștere, sala de operații, cabinetele de proceduri și încăperile auxiliare), proiect realizat prin accesarea finanțării nerambursabile din partea Consiliului Județean Vaslui, România, în anul 2019.

Obiectivul proiectului: „Îmbunătățirea condițiilor de prestare a serviciilor medicale specializate pentru femei”. Suma proiectului: 115.105 Euro, dintre care 86,87%, adică 100.000 Euro din partea CJ Vaslui și 13,12%, adică 15.105 Euro din partea Consiliului raional Anenii Noi. Din economia obținută la procedura de achiziție a fost procurat un generator pentru instituție.

Reconstrucția acoperișului blocului nr. 1 al Centrului de Sănătate, Secția MF Anenii Noi, proiect realizat prin accesarea finanțării nerambursabile din partea Consiliului Județean Vaslui, România, în anul 2021.

Obiectivul proiectului: „Îmbunătățirea condițiilor de prestare a serviciilor medicale primare în cadrul Centrului Raional de Sănătate Anenii Noi”. Suma proiectului: 75.000 Euro, dintre care

Consiliul raional Anenii Noi

83,33%, adică 62.500 Euro din partea CJ Vaslui și 16,67%, adică 12.500 Euro din partea Consiliului raional Anenii Noi.

Reconstrucția fostei cazangerii cu schimbarea destinației ei în Sală Sportivă în raionul Anenii Noi, inclusiv asigurarea dotării cu echipamente sportive, orașul Anenii Noi, str. Tighina nr. 3A, proiect realizat prin accesarea finanțării nerambursabile din partea Consiliului Județean Giurgiu, România, în anul 2021.

Obiectivul proiectului: „Crearea unei infrastructuri sportive moderne în domeniul luptei și boxului și promovarea acestor sporturi în raionul Anenii Noi”. Suma proiectului: 166.458,98 Euro, integral din partea Consiliului Județean Giurgiu, România.

Achiziția și instalarea sistemului/aparatului de raze X la IMSP Centrul de Sănătate Anenii Noi, prin accesarea finanțării nerambursabile din partea Consiliului Județean Arad, România, în anul 2023.

Obiectivul proiectului: „Îmbunătățirea calității serviciilor medicale primare în Centrul de Sănătate Anenii Noi”. Suma proiectului: 148.000 Euro, dintre care 50.000 Euro din partea CJ Arad și 98.000 Euro cofinanțare din partea Consiliului raional Anenii Noi.

Consiliul raional Anenii Noi este membru al Euroregiunii Siret-Prut-Nistru, formată din județele din zona de frontieră a României și practic toate raioanele din Republica Moldova.

Totodată, la capitolul cooperare externă mai poate fi inclusă și cooperarea în cadrul participării la programe transfrontaliere și transnaționale, cum ar fi Interreg-urile. O altă experiență frumoasă de parteneriat și cooperare este echipa formată din instituții de învățământ, inclusiv preșcolare, din raionul Anenii Noi și România, prin care are loc schimbul de bune practici, realizări, experiențe noi și nu în ultimul rând dezvoltarea profesională a cadrelor didactice și a specialiștilor din ambele țări. Astfel, cooperarea eficientă cu regiunile învecinate și cu organizațiile internaționale va fi crucială pentru succesul acestor obiective.

Consiliul raional Anenii Noi

II. ANALIZA SWOT PE PRINCIPALELE DOMENII DE DEZVOLTARE

Secțiunea curentă are ca scop *diagnosticarea domeniilor strategice prezentate în capitolul anterior, prin identificarea punctelor forte și slabe, respectiv a oportunităților și a amenințărilor existente la nivelul raionului Anenii Noi.*

1. MEDIUL ECONOMIC	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- Conectivitatea diversificată și accesibilă cu celelalte regiuni - Infrastructura transportului diversificată și ramificată - Sistem de telecomunicații bine dezvoltat inclusiv acces la internet - Numărul în creștere al instituțiilor publice asigurate cu surse alternative de energie regenerabilă - Traversarea raionului de drumul expres M5 și republican R2 și R30 - Traversarea raionului de tronsonul de cale ferată Chișinău-Bender - Rețea de drumuri locale reabilite și modernizate/restul fiind în curs de execuție - Regionalizarea serviciilor de gestionare a deșeurilor solide la nivel raional - Infrastructura de acces favorabilă pentru dezvoltarea mediului economic - Sprijin pentru accesarea serviciilor dedicate firmelor și tinerilor antreprenori - Disponibilitatea resurselor umane - Ritmul anual de creștere a numărului de întreprinderi în ansamblu pe sectorul IMM - Asigurarea condițiilor de dezvoltare în mediul rural, prin realizarea de investiții în infrastructura locală - Dezvoltarea de activități economice alternative în mediul rural, inclusiv dezvoltarea capacității antreprenoriale a tinerilor - Existența rețelelor de electricitate și telecomunicații, precum și asigurarea cu agenți termici a edificiilor social-culturale - Existența unei game diversificate de resurse ale solului și subsolului,	- Potențialul economic al raionului este slab valorificat în comparație cu posibilitățile de dezvoltare. - Slaba valorificare a resurselor naturale și a materiilor prime din mediul rural. - Condițiile nefavorabile de creditare a întreprinderilor. - Întreprinderile mici se confruntă cu probleme de slabă capitalizare, lipsa gajului, experiența limitată în utilizarea creditelor, rate înalte ale dobânzii și accesul limitat la informația financiară de consultanță. - Lipsa capitalului străin în economia locală, - Resurse financiare la nivel local, insuficiente pentru susținerea/promovarea unor investiții, - Slaba implementare a sistemului de asigurare a calității producției agricole conform normelor europene,
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Statutul de țară candidat și accesarea fondurilor de preaderare pe varii domenii - Valorificarea potențialului legat de așezarea	- Insuficientă informare și educare a populației în legătură cu dezvoltarea durabilă a agriculturii și protecția mediului

Consiliul raional Anenii Noi

geografică - Serviciile de consultanță pentru realizarea de start-up-uri de tinerii antreprenori, persoane ce domiciliază în mediul rural, persoane dezavantajate - Servicii de consultanță pentru realizarea studiului de fezabilitate, analize economice și financiare, documentații tehnice, studii de piață, planuri de afaceri - Atragerea investițiilor externe - Stimularea producătorilor locali prin aplicarea tehnicilor și tehnologiilor modern, - Încurajarea și dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat, - Dezvoltarea sectorului de turism rural	- Lipsa capitalului uman profesionist urmare a atractivității scăzute a domeniului public - Nivelul scăzut al veniturilor populației. - Capacitatea instituțională și umană scăzută de atragere a investițiilor. - Nivelul scăzut de receptivitate a populației la programele de finanțare, - Creșterea ponderii muncii ilegale, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale, - Indiferența diasporei față de problemele cu care se confruntă comunitatea, - Rata ridicată a dobânzii la credite, - Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și co-finanțarea proiectelor
2. AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- Sprijin pentru demararea sau dezvoltarea unei afaceri ce vizează procesarea produselor agricole sau de origine animală - Terenuri agricole cu potențial existent pentru obținerea de produse agricole ecologice - Terenuri agricole preponderent consolidate - Așezarea geografică favorabilă dezvoltării agriculturii, în special a creșterii legumelor - Existența asociațiilor de utilizare a apei și a sistemelor de irigare a terenurilor - Asocierea producătorilor agricoli în domeniul legumiculturii și zootehnic - Comunitățile locale au o lungă tradiție în agricultură, ceea ce le oferă cunoștințe și experiență valoroase în cultivarea și îngrijirea plantelor - Comunitățile locale sunt adesea cunoscute pentru ospitalitatea și tradițiile lor primitoare, care pot atrage vizitatori și investitori	- Scăderea calității solului, eroziunea - Productivitatea scăzută a terenurilor, structură duală și fragmentată a exploatațiilor agricole - Poziția dominantă a culturilor cu valoare redusă în producția agricolă în detrimentul culturilor cu valoare înaltă - Nivel scăzut al eficienței energetice și al utilizării resurselor regenerabile de energie - Dependența agriculturii de condițiile climatice și riscurile naturale - Dependența de prețurile inputurilor - Declinul ratei ocupării forței de muncă în agricultură - Insuficiența acută de personal calificat în agricultură - Starea precară a sistemului de irigare și suprafețele mici de terenuri irigate - Ritmul lent de dezvoltare a sectorului zootehnic - Producție animalieră fragmentată și inefficientă, declinul continuu al șeptelului - Neglijarea sectorului acvacultură - Infrastructura fizică și de servicii precară în mediul rural - Sistem de educație – cercetare - inovare și consultanță în agricultură neadaptat realităților curente - Dificultăți în asigurarea cu forță de muncă calificată și sezonieră - Nivel scăzut de procesare al produselor alimentare - Cooperarea slabă în agricultură - Calitatea necorespunzătoare a produselor horticoale

Consiliul raional Anenii Noi

	- Lipsa unui centru de marketing la nivel național - Dificultăți privind respectarea normelor de siguranță și calitate a produselor agro-alimentare - Gradul de valorificare mic al investițiilor în agricultură - Lipsa unei coordonări sistemice a asistenței tehnice acordate domeniului agricol și rural - Nivel scăzut al investițiilor și finanțarea inadecvată a sectorului agricol - Implicare redusă a comunității locale în promovarea dezvoltării în mediul rural
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Stimularea antreprenorilor locali și potențiali prin subvenționare (sectorul agricol: frigidere industriale, linii de sortare și ambalare, prestări servicii populației, industria de producere și prelucrare). - Stimularea producătorilor locali prin aplicarea tehnicilor și tehnologiilor moderne - Posibilitățile oferite de către acordul de liber schimb aprofundat și cuprinzător din cadrul Acordului de Asociere la UE; - Relațiile de colaborare între țări/parteneriatele internaționale de colaborare, fonduri regionale și internaționale de investiții; - Acces deschis la piețele internaționale; - Gradul avansat de mobilitate și deschiderea științei; - Cererea înaltă a produselor organice; - Politici adecvate în domeniul procesării și exportului de produse.	- Exodul și îmbătrânirea forței de muncă - Concurența neloială, importul necontrolat, monopolizarea - Instabilitatea social-economică, pericolul embargourilor - Surse energetice limitate și costisitoare - Micșorarea volumului de apă potabilă - Hazardurile naturale (secete, inundații și schimbări în tiparele de precipitații) - Concurența de pe piețele internaționale, inclusiv importurile de produse agricole mai ieftine, poate pune presiune asupra prețurilor și veniturilor - Problemele legate de sănătatea plantelor și terenurilor agricole, cum ar fi boli și dăunători, pot afecta negativ producția și pot duce la pierderi economice
3. TURISMUL	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- o varietate mare a formelor de turism ce pot fi practicate la nivel raional: turismul cultural, turismul ecumenic, ecoturismul, turismul balnear, turismul de afaceri și evenimente, turismul rural și agroturismul, turismul medical - existența unui patrimoniu cultural vast, cu numeroase și variate obiective turistice, unele dintre acestea reprezentând monumente istorice clasate de către Ministerul Culturii în registrul de stat al monumentelor - un patrimoniu cultural imaterial, de asemenea, vast, cu numeroase festivaluri, spectacole de teatru, concerte, expoziții, tradiții și obiceiuri - încurajarea activităților meșteșugărești/ artizanale, inclusiv de comercializare - locuitorii locali sunt deschiși și prietenoși, ceea ce	- starea nesatisfăcătoare a drumurilor locale către importante destinații turistice și insuficiența panourilor informative și indicatoarelor, locuri de parcare amenajate și securizate - situația demografică și economică dificilă în majoritatea satelor și orașelor mici - ponderea mică a suprafețelor silvice și bazine acvatice cu potențial recreativ și turistic ce dispun de spații amenajate de agrement și cazare - gradul redus de promovare a produselor și serviciilor turistice și auxiliare locale, pe motivul capacităților antreprenoriale reduse și neglijării activităților turistice în favoarea ocupațiilor tradiționale în domeniul agriculturii, construcțiilor, comerțului tradițional - predomină fluxurile turismului neorganizat, care nu sunt monitorizate, în special în sectoarele

Consiliul raional Anenii Noi

îmbunătățește experiența turiștilor și poate contribui la dezvoltarea unui turism bazat pe ospitalitate.	forestiere adiacente șoselelor - majoritatea traseelor turistice se realizează sub formă de excursii, cu efecte nesemnificative pentru economia regională și locală
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- oportunitatea accesării finanțării nerambursabile în vederea dezvoltării/modernizării/extinderii infrastructurii turistice - valorificarea superioară a potențialului turistic existent - atragerea turiștilor prin deschiderea zonelor de agrement, agropensiune, investiții directe în târguri, festivaluri, pieți tradiționale și alte manifestări locale - studiu privind starea și valorificarea potențialului turistic ale zonelor turistice; - studiu de fundamentare a creării unor stațiuni turistice; - delimitarea și administrarea eficientă a stațiunilor turistice; - elaborarea unui program de atragere a investițiilor și încurajare a antreprenoriatului turistic; - acțiuni de informare și promovare a destinației turistice; - creșterea numărului de unități de cazare, alimentare, organizare, agrement	- schimbările climatice - impactul crizelor pandemice și energetice asupra sectorului turistic la nivel național, regional și raional - degradarea infrastructurii turistice existente pe fondul lipsei/insuficienței proiectelor de modernizare - reducerea numărului de puncte de atracție turistice naturale în contextul schimbărilor climatice și a lipsei unor măsuri concrete de protecție a mediului - problemele politice sau instabilitatea pot influența negativ percepția turiștilor și pot afecta accesibilitatea și siguranța destinației - dezastrele naturale pot avea un impact semnificativ asupra turismului, limitând capacitatea raionului de a atrage și a gestiona vizitatori.
4. AMENAJARE TERITORIU ȘI URBANISM	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- localizare geografică favorabilă - Anenii Noi se află într-o poziție strategică, situată relativ aproape de Chișinău, capitala Moldovei, - localizarea favorizează dezvoltarea infrastructurii de transport și accesibilitatea către piețe și resurse, - există inițiative și proiecte de infrastructură, cum ar fi modernizarea drumurilor și extinderea rețelelor de apă și canalizare, - dispune de peisaje naturale variate, inclusiv râuri și zone verzi, ce sunt valorificate pentru dezvoltarea de spații recreative și turistice, acest lucru poate adăuga valoare estetică și funcțională urbanismului, - resurse importante (sursele de apă și solurile fertile) care pot fi integrate în planificarea urbanistică pentru a sprijini agricultura și dezvoltarea ecologică.	- deficiențe în facilități de bază, cum ar fi rețele de apă, canalizare și drumuri, care pot afecta dezvoltarea urbană și rurală, - bugetele limitate pentru proiecte de amenajare teritorială pot restricționa capacitatea de a implementa soluții extinse și de calitate, - managementul terenurilor - fără reglementări, terenurile pot fi utilizate ineficient, conducând la dezvoltări necontrolate, - absența reglementărilor de zonare poate duce la conflicte între diferite utilizări ale terenurilor.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- investiții în Spații Publice - investițiile în modernizarea și revitalizarea spațiilor publice contribuie la creșterea calității vieții și la crearea unor medii urbane mai plăcute și funcționale, - dezvoltarea și implementarea planurilor de urbanism pot organiza și coordona mai bine	- absența Documentelor de Urbanism - fără planuri de urbanism actualizate, dezvoltarea teritorială poate deveni haotică și necontrolată, - lipsa reglementărilor clare pentru utilizarea terenurilor poate duce la conflicte între diferite utilizări ale terenurilor și poate afecta negativ

Consiliul raional Anenii Noi

dezvoltarea teritoriului, - crearea unor planuri integrate care includ aspecte de mediu și infrastructură poate sprijini dezvoltarea sustenabilă, - valorificarea resurselor naturale pentru turism și recreație poate aduce beneficii economice și sociale, - integrarea agriculturii și a spațiilor verzi în planificarea urbană poate sprijini dezvoltarea durabilă, - acces fondurile naționale și internaționale pentru proiecte de dezvoltare urbană.	calitatea vieții locuitorilor, - dificultăți în Coordonarea Proiectelor - fără un cadru de planificare bine definit, poate fi dificil să coordonezi proiectele de infrastructură și dezvoltare, ceea ce poate duce la suprapunerea inițiativelor și la utilizarea ineficientă a resurselor, - infrastructura deficitară poate afecta accesibilitatea și poate reduce calitatea serviciilor publice și poate limita dezvoltarea economică și urbană - întreținere ineficientă - lipsa resurselor sau a planurilor de întreținere a infrastructurii poate duce la deteriorarea acestora și la probleme logistice, afectând dezvoltarea urbană și confortul locuitorilor - fluctuațiile economice pot influența negativ investițiile în dezvoltarea urbană și pot reduce capacitatea autorităților locale de a susține proiectele de amenajare a teritoriului.
5. INFRASTRUCTURĂ	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- localizare strategică raionul Anenii Noi este situat relativ aproape de Chișinău, principalul centru economic și administrativ și această proximitate facilitează conexiuni de transport și acces la resurse și piețe, - drumul național R1, leagă raionul de alte regiuni importante, facilitând transportul de bunuri și persoane și sprijinind dezvoltarea economică, - peisajele naturale diverse și resursele naturale pot fi valorificate pentru dezvoltarea turismului și a spațiilor recreaționale, - conectivitate - rețelele de drumuri naționale și regionale asigură accesibilitatea bunurilor și persoanelor către și dinspre Chișinău și alte centre economice, contribuind la mobilitatea locuitorilor și la dezvoltarea afacerilor, - potențial pentru dezvoltare regională.	- unele drumuri locale și secundare sunt într-o stare nefavorabilă ceea ce poate afecta accesibilitatea, - rețele de utilități (rețelele de apă, canalizare și electrice) pot fi insuficiente în anumite zone, afectând calitatea vieții și dezvoltarea economică, - în multe localități, sistemele de canalizare sunt insuficiente sau inexistente, ceea ce poate afecta igiena și sănătatea publică, - sistemele de canalizare sunt inadecvate sau complet absente, ceea ce duce la probleme de igienă și poluare a solului și a surselor de apă,
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- colaborările între sectorul public și cel privat pot sprijini dezvoltarea infrastructurii prin investiții și management eficient, aceste parteneriate pot aduce expertiză, resurse financiare și inovație în proiectele de infrastructură, - extinderea și îmbunătățirea serviciilor de transport public, inclusiv autobuze și microbuze, pot facilita mobilitatea locuitorilor, în special în zonele rurale, aceasta va contribui la reducerea izolării și va îmbunătăți accesul la locuri de muncă și servicii,	- instabilitatea economică la nivel local sau național poate afecta bugetele pentru infrastructură și poate reduce capacitatea autorităților locale de a investi în proiecte de dezvoltare și întreținere, - condițiile meteorologice severe și schimbările climatice pot accelera degradarea infrastructurii, necesitând investiții suplimentare pentru reparații și adaptare, - accidente industriale și contaminările pot afecta infrastructura de utilități și pot duce la probleme de

Consiliul raional Anenii Noi

- investițiile în infrastructura turistică, cum ar fi centrele de informare, traseele de drumeție și facilitățile de cazare, pot atrage turiști și pot stimula economia locală, - valorificarea peisajelor naturale și a resurselor culturale poate contribui la dezvoltarea turismului, - implementarea tehnologiilor de eficiență energetică poate contribui la reducerea costurilor și la protecția mediului, - investiții adecvate, și măsuri de adaptare și prevenire pentru a asigura dezvoltarea durabilă și rezilientă a infrastructurii în raion.	mediu, care necesită soluții costisitoare și complexe, - poluare și degradare ecologică poate deteriora drumurile și structurile din cauza substanțelor chimice nocive, - presiune pe resurse, - problemele de sănătate publică, cum ar fi epidemii sau crize sanitare, pot afecta gestionarea și întreținerea infrastructurii, conducând la o utilizare mai mare a resurselor și la distrugerea infrastructurii existente.
6. SĂNĂTATE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- Instituția dispune de personal cu pregătire profesională permanentă. - Acordă servicii de prevenție. - Deservește gratuit (consultațiile, paraclinica) persoanele neasigurate - Acordă servicii la domiciliu (tratament, îngrijiri paliative). - Serviciile se acordă în proximitatea locului de trai. - Serviciile se acordă în proximitatea locului de trai. - Un medic acordă, consultații multidisciplinare (pediatrie, terapie, neurologie, boli contagioase, obstetrică, etc.). - Medicul de familie prescrie în majoritate medicamentele compensate. - Eliberarea certificatelor de concediu medical, trimitere la CDDCM. - Acordă consultații ale specialiștilor -pediatru, psihiatru, consiliere psihologi. - Dispune de servicii de diagnostic propriu. - Cheltuieli financiare eficiente la prezența serviciilor de diagnostic proprii. - Asigurarea centralizată a instituției cu medicamente, aparataj medical echipamente. - Investiții în extinderea serviciilor și dotarea cu tehnologii noi.	- Problema cadrelor: insuficiență, cenz de vârstă depășit. - Grade diferite de competențe pentru persoane cu același nivel de salarizare. - Personal insuficient motivat pentru a-și mobiliza toate resursele intelectuale în interesul instituției. - Motivarea insuficientă a lucrătorilor medicali în dependență de volumul de lucru , calitatea serviciilor acordate. - Accesibilitate redusă la servicii medicale în localitățile unde lipsesc medicii de familie. - Necesitatea deplasărilor zilnice ale medicilor de familie în localitățile rurale cu cheltuieli de transport suplimentare. - Cheltuieli financiare nerambursate la deservirea și întreținerea instituțiilor medicale. - Timp redus pentru servicii de profilaxie - Asigurarea redusă cu medicamente gratuite. - Folosirea redusă a posibilităților tehnologiilor informaționale. - Capacitate redusă de monitorizare din lipsa serviciului audit autonom. - Infrastructură inadecvată cu edificii prea mari, vechi, netipice ce solicită cheltuieli exagerate. - Activități computerizate ce solicită, timp suplimentar de la lucrătorii medicali.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Posibilitatea investițiilor în tehnologii noi pentru modernizarea instituției - Acordarea unei vaste game de servicii. - Cultură organizațională în dezvoltare, care urmează să susțină strategiile Instituției. - Prezența în instituție a ghidurilor și protocoalele clinice de conduită și tratament.	- Implicarea insuficientă a APL la rezolvarea problemelor de sănătate. - Creșterea nivelului de informare a pacienților, concomitent cu progresul și diversificarea tehnologiilor de diagnosticare și terapeutice vor duce la creșterea cererii de servicii medicale complexe în situația lipsei specialiștilor. - Oscilațiile în dezvoltarea economică din cauza

Consiliul raional Anenii Noi

- Implementarea de campanii de sănătate publică pentru promovarea prevenției și educației privind stilul de viață sănătos, - Proiecte de Prevenție - posibilitatea de a dezvolta și implementa proiecte care vizează prevenirea bolilor și promovarea sănătății în comunitate, inclusiv programe de screening și diagnostic precoce, - Crearea unor stimulente pentru a atrage și reține personal medical calificat, inclusiv salarii competitive, oportunități de dezvoltare profesională și condiții de muncă atractive.	situațiilor de urgență poate afecta finanțarea ritmică a instituției. - Creșterea continuă a numărului de sarcini și complexității acestora la echipa, medicului de familie. - Creșterea tarifelor la servicii comunale, medicamente și consumabile fără indexarea prețurilor. - Riscul emigrării personalului medical, în special a medicilor de familie. - Reducere substanțială a numărului medicilor de familie în legătură cu pensionarea și necompletarea funcțiilor libere.
7. EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- Politici educaționale orientate spre promovarea imaginii cadrului didactic și creșterii profesionale. - Instituții publice funcționale: preșcolare, primare și secundar generale. - Proportia semnificativă a personalului didactic cu studii superioare. - 85,2% din cadrele didactice din învățământul general sunt calificate. - Responsabilitate și competență a cadrelor didactice și manageriale pentru aplicarea corectă a planului cadru și curriculumului național. - Asistență metodică și metodologică calificată pentru cadrele didactice și de conducere. - Asigurarea transportului pentru elevii din localitățile arundate. - Performanțe ale IP CCE Ciocârlia și IP Școala Sportivă Anenii Noi cunoscute în țară și peste hotare. - Instituții implicate în proiecte educaționale raionale, naționale și internaționale (transfrontaliere). - Parteneriate eficiente și constructive ale instituțiilor de învățământ cu diverși actori naționali și internaționali. - Digitalizarea învățământului.	- Deficit de cadre didactice la unele discipline, precum matematică, fizică și informatică. - Prezența stereotipurilor în acceptarea inovațiilor în domeniul educației. - Fluctuația și îmbătrânirea personalului didactic din sistem. - Fonduri insuficiente pentru achiziții majore destinate consolidării infrastructurii. - Edificii ale instituțiilor de învățământ care nu sunt utilizate la capacitate deplină. - Condiții diferite asigurate elevilor în instituțiile de învățământ. - Implicarea redusă a APL I în soluționarea problemelor instituțiilor de învățământ. - Fluctuația copiilor din instituțiile din mediul rural. - Cadre didactice cu competențe digitale reduse. - Probleme în asigurarea obiectivității aprecierii rezultatelor școlare - Pondere semnificativă a cadrelor didactice cu vârsta de sub și peste 60 ani.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Politica națională de finanțare a educației prin programe și proiecte, care oferă oportunități de dezvoltare instituțională. - Suport metodologic continuu din partea MEC pentru implementarea eficientă a curriculei naționale. - Programe naționale de formare și perfecționare profesională a cadrelor didactice (<i>Investim în profesori, Investim în educatori</i>). - Posibilitatea dezvoltării de parteneriate educaționale cu instituții și organizații naționale sau transfrontaliere. - Interesul crescut al comunităților pentru acces la	- Dezinteresul tinerilor specialiști față de angajarea în instituțiile rurale, chiar și în condițiile oferirii de indemnizații. - Lipsa cadrelor calificate care împiedică predarea cursurilor opționale solicitate de elevi. - Infrastructură insuficientă pentru aplicarea tehnologiilor informaționale moderne în toate instituțiile de învățământ. - Tendința de scădere continuă a numărului de copii în raion. - Impact negativ al declinului demografic asupra rețelei instituțiilor educaționale.

Consiliul raional Anenii Noi

servicii educaționale moderne și de calitate. - Programe de mentorat oferite de Institutul Național pentru Educație și Leadership pentru cadrele didactice și manageriale. - Acces la proiecte naționale și transfrontaliere pentru modernizarea și extinderea infrastructurii educaționale.	- Lipsa unui cadru normativ clar privind incluziunea copiilor în învățământul preșcolar. - Grad redus de implicare a părinților în procesul de planificare a activităților educaționale.
8. CULTURĂ	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- Raionul Anenii Noi este cunoscut pentru păstrarea și promovarea tradițiilor locale, inclusiv obiceiuri, sărbători și festivități tradiționale care reflectă identitatea culturală a regiunii, - număr mare de operatori culturali (29 case de cultură); - diversitate de evenimente culturale care devin recunoscute la nivel național; - evenimentele contribuie la coeziunea comunității și atrag vizitatorii, - public receptiv, interesat; - deschiderea autorităților locale și raionale față de operatorii culturali; - fondul de carte variat; - servicii de bibliotecă, programe de lectură - acorduri de colaborare intercomunitare,	- dotarea slabă a instituțiilor de cultură - capacitatea scăzută de finanțare pentru domeniul cultural, ceea ce duce la restrângerea activităților acestora; - slabă comunicare inter - și intra - instituțională - lipsa de cooperare între instituții; - nivelul scăzut de educație culturală, - preferința pentru cultura de masă; - insuficiența specialiștilor în domeniu; - cultura partenerială nu se regăsește la nivel decizional, asumarea politică redusă; - o cultură participativă redusă, cultură civică, nevoia și interesul pentru implicare și contribuție socială și culturală la un stadiu incipient; - insuficiența spațiilor de depozitare și expunere în Biblioteci și Muzele locale; - Condiții igienico-sanitare nesatisfăcătoare,
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- interesul și practicile de inovație socială/creativitatea socială; - creșterea numărului de inițiative culturale; - sporirea imaginii bibliotecii în comunitate; - utilizarea bibliotecii ca spațiu de socializare; - oportunitatea de a redefini viziunea pe termen lung și rolul culturii în creșterea calității vieții și poziționării la nivel național a raionului Anenii Noi; - posibilitatea realizării de schimburi culturale prin acorduri de parteneriat și colaborare între localitățile din raionul Anenii Noi, din țară și de peste hotare; - finanțări din fonduri nerambursabile în cadrul bugetării participative și a fondurilor europene - posibilitatea participării în proiecte din fonduri naționale și internaționale, GAL „Drumul vechi moldovenesc”, GAL „Serpentina Nistrului”, GAL „Grădina bunătăților”;	- lipsa de sustenabilitate a sectorului cultural; - fluctuația personalului și absența pregătirii corespunzătoare; - migrația populației; - scăderea interesului pentru lectură în contextul existenței surselor de informare alternative; - fragilitatea sectorului în fața deciziei politice; - incoerența în implementarea politicilor culturale; - adâncirea izolării sectorului cultural față de cel politic și economic; - schimbări politice social-economice; - conturarea dificilă a unei direcții strategice
9. SPORT ȘI TINERET	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- Tineri activi și inovatori - Inspituția publică „Școala Sportivă Anenii Noi” bine dotată, modernă și accesibilă - Autorități publice locale receptive - Adulți open-minded	- Locuri de muncă pentru tineri insuficiente - Incidența de delicvență juvenilă - Insuficiența instruirilor și formărilor pentru tineri

Consiliul raional Anenii Noi

- Specialiști de tineret și cadre profesionale bine calificate - Mediul asociativ și societate civilă activă - Oportunități oferite de Fondul pentru tineri și Programul de granturi - Funcționarea Centrului de Tineret și a 3 filiale locale ale Centrului de Tineret - Mecanism de consultare a tinerilor existent și Consiliu Raional al Tinerilor lucrativ și activ - Instrumente de advocacy a tinerilor - Echipe mobile focusate pe tineri vulnerabili și cu necesități speciale - Deschidere și susținere APL II,	- număr mic de spații de recreere și divertisment - Implicarea tinerilor insuficient valorificată - Colaborare dintre sectoarele de educație formală și non-formală nu este strategic-definită - Nu există o rețea a persoanelor resursă din sectorul de tineret pe raion - Resurse umane insuficiente ca număr în sectorul non formal - Mecanism de stimulare-remunerare nevalorificate pentru voluntari - Cooperare redusă din partea stakeholderi-ilor pe componenta sectorului de tineret - Nu sunt dezvoltate platforme de calificarea continuă a lucrătorilor de tineret - Cunoștințe slabe despre programe internaționale pentru dezvoltare a tinerilor - Abilități de utilizare a tehnologiilor informaționale slab dezvoltate - Lipsa instrumentelor de evaluare a calității din partea tinerilor referitor la servicii, programe, proiecte,
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Amplasarea geografică a raionului; - Dezvoltarea de proiecte educaționale pentru a-i învăța pe părinți cum să-și optimizeze timpul petrecut cu copiii. - Consiliul Național al Tinerilor existent - Suport financiar din partea donatorilor - Posibilități de participarea la proiecte externe care ar servi drept bună practică pentru motivarea tinerilor - Colaborarea la nivel național - Existența politicilor de tineret la nivel național-SNT 2030 - Programul de Învățământ dual existent pentru o perioadă de 3 ani; - Parteneriate cu alte raioane, rețele naționale,	- Războiul din regiune - Tinerii activi migrează spre alte orașe/țări unde au mai multe oportunități - Tinerii sunt limitați în posibilitățile de continuare a studiilor în raion - Dependența programelor de tineret de granturile internaționale - Instabilitate politică și economică - Lipsa continuității proiectelor și programelor desfășurate;
10. MEDIU ȘI PROTECȚIA MEDIULUI	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- Resurse naturale diverse - raionul dispune de râuri, pajiști fertile și păduri, care contribuie la diversitatea ecologică și susțin activitățile economice locale, precum agricultura și viticultura. - Inițiative Locale de Mediu - există campanii de plantare de arbori, curățare a zonelor verzi și proiecte de educație ecologică, care ajută la protejarea și îmbunătățirea mediului local. - Programele educaționale și campaniile de informare contribuie la creșterea nivelului de	- Infrastructura pentru gestionarea deșeurilor și reciclare este insuficient dezvoltată, ceea ce poate duce la probleme de poluare și gestionare ineficientă a deșeurilor, - Resursele financiare și tehnice pentru implementarea și întreținerea proiectelor de mediu pot fi limitate, afectând eficiența și amploarea acestora, - Activitățile industriale și agricole pot contribui la poluarea aerului și apei, având un impact negativ

Consiliul raional Anenii Noi

conștientizare a locuitorilor privind importanța protecției mediului, - Reglementările locale pentru gestionarea deșeurilor și protejarea resurselor naturale contribuie la menținerea unui mediu curat și sănătos.	asupra mediului și sănătății locuitorilor, - Monitorizarea și analiza detaliată a calității mediului și a resurselor naturale sunt insuficiente, limitând capacitatea de a lua măsuri bazate pe date precise.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Dezvoltarea turismului ecologic în zonele cu peisaje naturale frumoase și zone de recreere poate aduce beneficii economice și poate spori conștientizarea asupra importanței protecției mediului, - Accesarea fondurilor și granturilor europene pentru proiecte de mediu și dezvoltare durabilă poate sprijini inițiativele locale și îmbunătăți infrastructura de mediu. - Adoptarea de tehnologii ecologice și soluții inovatoare pentru gestionarea resurselor și reducerea poluării poate îmbunătăți sustenabilitatea și eficiența proceselor economice. - Parteneriatele cu organizații non-guvernamentale pot aduce expertiză suplimentară și sprijin pentru proiectele de mediu și conștientizare comunitară.	- Schimbările climatice pot afecta resursele naturale, inclusiv cantitatea și calitatea apei, solurilor și biodiversității, având un impact negativ asupra mediului și economiei locale, - Creșterea cantității de deșeuri și poluarea industrială pot deteriora calitatea mediului și a resurselor de apă, punând presiune asupra ecosistemelor locale, - Expansiunea urbană și dezvoltarea infrastructurii pot duce la distrugerea habitatelor naturale și la pierderea de spații verzi, afectând biodiversitatea și calitatea vieții. - Reglementările slabe sau ineficace pot duce la neconformare și la gestionarea inadecvată a resurselor naturale și a deșeurilor.
11. CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ	
PUNCTE FORTE	PUNCTE SLABE
- bună pregătire a personalului administrativ, cu bune competențe profesionale, inclusiv cu o capacitate administrativă dezvoltată prin realizarea și implementarea de planuri și strategii de dezvoltare; - experiența dobândită în cadrul proiectelor cu diferite surse de finanțare externe; - sprijin important din partea autorităților publice și a partenerilor de finanțare în dezvoltarea capacităților profesionale,	- sistem birocratic excesiv; - absența unei abordări integrate și pe termen lung pentru un management coerent și unitar al resurselor umane din administrația publică; - subdezvoltarea sistemelor de e-guvernare și utilizarea insuficientă a instrumentelor TIC, concomitent cu slaba digitalizare a instituțiilor publice; - decalaje/disparități în dezvoltarea socio-economică de la nivelul unităților administrativ-teritoriale; - capacitate administrativă redusă a autorităților administrației publice locale de la nivelul comunelor sau orașelor mici de a gestiona propriul buget, serviciile publice de interes local și de utilități publice, de a genera venituri proprii și de a absorbi fonduri nerambursabile.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- accesul la programele de finanțare ce sprijină dezvoltarea capacității administrative, perfecționarea personalului administrativ etc. - creșterea calității serviciilor oferite cetățenilor, prin: reducerea duratei de așteptare, transparență, implementarea de sisteme de management al calității, diversificarea modalităților de prestare a serviciilor publice în funcție de nevoile cetățenilor, inclusiv prin extinderea serviciilor publice furnizate online, - ofertă de programe de perfecționare continuă diversificată adresată angajaților din administrația	- accentuarea disparităților și asigurarea deficitară a accesului cetățenilor în mod echitabil la servicii de bază (educație, sănătate, utilități publice), - gradul ridicat al birocrăției, cadrul legislativ instabil contextul economic profund afectat de crize, - scăderea productivității pe fondul stresului și a volumului mare de muncă, - participarea insuficientă a comunității locale la procesul de adoptare a deciziilor, o bugetare

Consiliul raional Anenii Noi

publică, precum și realizarea de parteneriate cu autorități din alte țări în vederea valorificării transferului de bune practice.	participativă insuficient conturată.
---	--------------------------------------

Consiliul raional Anenii Noi

III. PLANIFICARE STRATEGICĂ ÎN PERIOADA 2025-2030

III.1. Stabilirea viziunii asupra dezvoltării strategice a raionului Anenii Noi

Analiza efectuată asupra stadiului actual de dezvoltare a raionului Anenii Noi, alături de analiza SWOT și a potențialului de dezvoltare, au reprezentat elementele care au fundamentat Strategia de dezvoltare a raionului Anenii Noi pentru perioada 2025-2030. Viziunea și obiectivul strategic major al strategiei sunt centrate pe calitatea vieții. Pentru o viziune comprehensivă a cadrului de dezvoltare planificat, descrierea strategiei cuprinde atât prezentarea descriptivă a conceptului de dezvoltare, a obiectivelor și priorităților propuse, cât și o serie de propuneri de proiecte incluse în cadrul unui portofoliu.

Analiza socio-economică și analiza SWOT au subliniat importanța planificării unor acțiuni care să răspundă nevoilor de dezvoltare ale comunității, inclusiv celor aferente infrastructurii de bază și serviciilor tehnico-edilitare. În acest sens, se impune considerarea mai multor domenii de interes, precum: educație (modernizarea infrastructurii educaționale și îmbunătățirea actului educațional), infrastructură (reabilitarea și întreținerea infrastructurii rutiere), servicii tehnico-edilitare (modernizarea și dezvoltarea multilaterală a domeniului AAC), sănătate (modernizarea infrastructurii de sănătate), cultură (dezvoltarea și diversificarea activităților culturale la nivelul raionului etc.) și protecția mediului (măsuri pentru reducerea emisiilor cu efect de seră și a poluării în general).

Viziunea de dezvoltare a raionului Anenii Noi în perioada 2025 - 2030 a fost construită atât pe baza analizei socio-economice a situației curente, cât și ținând cont de planurile și strategiile deja elaborate pentru teritoriul raionului.

Misiunea autorităților publice raionale este de a programa și planifica inițiativele propuse în cadrul acestei strategii, utilizând o abordare integrată și participativă, astfel încât să existe un cadru prielnic pentru a genera efectele și rezultatele așteptate, în termeni cantitativi și calitativi, asupra mediului economic și social la nivel local/raional.

Implementarea strategiei se va baza pe respectarea unor valori și principii universale valabile și aplicabile în cazul proceselor publice de planificare și programare, precum:

- transparența procesului decizional și implicarea comunității locale în etapele intermediare ale acestui proces;
- utilizarea eficientă a resurselor financiare publice prin asigurarea unui raport adecvat calitate-preț;
- egalitatea de șanse și nediscriminarea;
- abordarea integrată a inițiativelor planificate;

Consiliul raional Anenii Noi

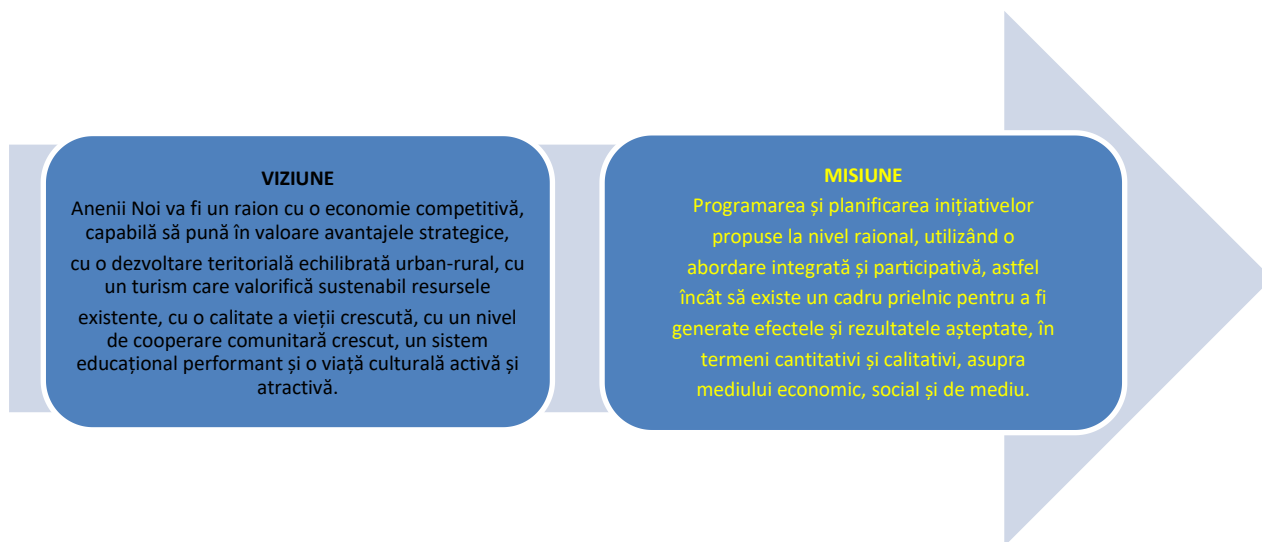
– sprijinirea și promovarea parteneriatelor locale și a cooperării între actorii implicați în procesele decizionale;

– protecția mediului înconjurător.

Dezvoltarea infrastructurii de transport, creșterea mobilității populației, corelată cu creșterea rapidă a unor poli de dezvoltare și a unor comunități urbane, accesul la resurse și fonduri europene, oportunitățile de relaționare directă a orașelor și comunităților locale, toate acestea duc la apariția unor oportunități noi la nivel local. Pe de altă parte, competiția între comunitățile locale devine tot mai puternică, în special în ceea ce privește atragerea celui mai important tip de resursă: resursa umană. Acest fapt este foarte important la stabilirea obiectivelor viitoare.

Conceptul strategic pentru raionul Anenii Noi include 2 dimensiuni: **conectivitate** și **accesibilitate**, înțelese în sens larg. Acest document de viziune strategică reprezintă baza pe care administrația și comunitatea pot construi un model de dezvoltare inteligentă, care valorizează rolul raionului Anenii Noi într-o rețea națională și internațională interconectată. La nivel strategic, este importantă cooperarea teritorială, consolidarea capacităților instituționale ale autorităților publice și ale unor actori economici și sociali pentru a-și utiliza potențialul de dezvoltare neexploatat și pentru a aborda provocările existente pe mai multe niveluri: intraraional, intraregional și interregional, inclusiv transfrontalier.

Figura nr.15 Viziunea și misiunea de dezvoltare strategică a raionului Anenii Noi

Sursa: elaborată de autor

III.2. Stabilirea obiectivelor strategice de dezvoltare și obiectivele specifice

Într-o strategie de dezvoltare, obiectivul general reprezintă ținta globală pe care un actor politic dorește să o atingă, prin punerea în aplicare a unei serii combinate și coerente de politici/acțiuni/intervenții, pe baza analizei contextului, care reprezintă situația inițială.

Consiliul raional Anenii Noi

Pentru prezenta strategie, după ce s-au luat în considerare caracteristicile teritoriului raionului Anenii Noi în diversele sale aspecte, cât și concluziile analizei SWOT, **obiectivul general** este definit ca fiind:

Creșterea calității vieții cetățenilor din raionul Anenii Noi, obiectiv care este fundamentat pe mai mulți piloni - obiective strategice de dezvoltare.

Obiectivele strategice de dezvoltare pe care le propune strategia raionului pentru orizontul anului 2030 reflectă aspirațiile de creștere a bunăstării oamenilor din raionul Anenii Noi și de îmbunătățire a vieții cetățenilor, reflectată prin următoarele priorități:

Prioritatea 1 – Dezvoltarea unei economii competitive

Prioritatea 2 – Dezvoltarea capitalului uman

Prioritatea 3 – Protejarea mediului și optimizarea utilizării resurselor

Prioritatea 4 – Dezvoltarea unei infrastructuri moderne, inteligente, reziliente și durabile

Prioritatea 5 – Dezvoltarea capacității administrative

Consiliul raional Anenii Noi

OBIECTIVE SPECIFICE DE DEZVOLTARE A RAIONULUI ANENII NOI

În vederea atingerii obiectivului general, acesta este transpus în obiective specifice, iar pentru fiecare dintre acestea este stabilită o prioritate de acțiune corespunzătoare. Atingerea tuturor obiectivelor specifice, prin implementarea priorităților, va contribui la atingerea obiectivului general. Tabelul de mai jos prezintă transpunerea obiectivului general în obiective specifice și priorități corespunzătoare.

Prioritate	Obiectiv specific (OS)
Prioritatea 1 – Dezvoltarea unei economii competitive	OS1.1. Dezvoltarea economică bazată pe cunoaștere și pe stimularea antreprenoriatului la nivel local și regional
	OS1.2 Creșterea competitivității economice în mediul rural prin promovarea oportunităților de finanțare (industrie-agricultură-dezvoltare rurală, industrii culturale, creative și turistice)
Prioritatea 2 - Dezvoltarea capitalului uman	OS2.1. Dezvoltarea turismului sustenabil, al sectorului cultural și industriilor creative în conexiune cu valorificarea patrimoniului cultural
	OS2.2. Creșterea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii
	OS2.3. Creșterea accesului la un act și sistem medical de calitate eficient, modern
	OS2.4. Sport pentru sănătate și performanță
Prioritatea 3 – Protejarea mediului și optimizarea utilizării resurselor	OS3.1. Sprijinirea și promovarea eficienței energetice
	OS3.2. Promovarea managementului durabil al apei
	OS3.3. Promovarea tranziției către economia circulară
	OS3.4 Promovarea adaptării la schimbările climatice și prevenirea riscurilor
Prioritatea 4 – Dezvoltarea unei infrastructuri moderne, inteligente, reziliente și durabile	OS4.1. Asigurarea condițiilor de dezvoltare prin realizarea de investiții în infrastructura rutieră locală și raională
	OS4.2. Asigurarea condițiilor de dezvoltare în mediul urban și rural, prin realizarea de investiții în infrastructura locală și raională
Prioritatea 5 – Dezvoltarea capacității administrative	OS5.1. Îmbunătățirea calității și vitezei timpului de prestare a serviciilor publice pentru cetățeni
	OS5.2. Implementarea conceptului de regionalizare a serviciilor publice
	OS5.3. Formare profesională continuă pentru personalul din instituțiile publice locale

Consiliul raional Anenii Noi

III.3. Planul de acțiuni

Plan de acțiuni

Acțiuni/proiecte	Indicatori	Perioada de implementare	Valoare estimativă, lei	Sursa potențială de finanțare	Parteneri	Responsabili
Prioritatea 1 – Dezvoltarea unei economii competitive						
OS1.1. Dezvoltarea economică bazată pe cunoaștere și pe stimularea antreprenoriatului la nivel local și regional						
1. Consultanță și informare pentru antreprenorii locali privind accesarea fondurilor naționale și europene pentru digitalizare și tehnologii inovatoare	2 sesiuni de instruire/informare anual	2025-2030	100 mii	surse externe/bugetul de stat	ADR, AIPA, ODA, ONG	APL de nivel I și II, DEDRAI, SAA, SCTS
2. Suport și mentorat pentru start-up-uri	2 sesiuni de informare/anual 2 afaceri ghidate în procesul de accesare a fondurilor/anual	2025-2030	20 mii	bugetul raional, surse externe, bugetul de stat	AIPA, ODA	APL de nivel I și II,
3. Dezvoltarea culturii antreprenoriale în rândul tinerilor	1 program extracurricular 5 ședințe de mentorat/anual	2025-2030	25 mii	bugetul raional, surse externe, bugetul de stat	ONG, MEC	APL de nivel I și II, Centru Tineret, DEDRAI, DGE, SCTS
4. Promovarea agriculturii durabile prin instruirea și pregătirea fermierilor din raion privind tehnologiile sustenabile și reziliente	2 sesiuni de informare/anual 2 afaceri ghidate în procesul de accesare a fondurilor/anual	2025-2030	25 mii	bugetul raional, surse externe, bugetul de stat	ONG, MAIA, AIPA, ODA, IFAD	APL de nivel I și II, Centru Tineret, DEDRAI, SCTS
5. Dezvoltarea abilităților agricultorilor privind utilizarea materialului semincier rezistent la schimbările climatice	2 ședințe de prezentare a loturilor experimentale	2025-2030	25 mii	bugetul raional, surse externe, bugetul de stat	ONG, MAIA, AIPA, ODA, IFAD	APL de nivel I și II, Centru Tineret, DEDRAI, SCTS
6. Implementarea tehnologiilor în pomicultură și horticultură	2 seminare de instruire privind instrumentele inovative	2025-2030	25 mii	bugetul raional, surse externe, bugetul de stat	ONG, MAIA, AIPA, ODA, IFAD, Institut experimental	APL de nivel I și II, Centru Tineret, DEDRAI, SCTS
7. Valorificarea instrumentelor financiare de stat prin suport tehnic și logistic	5 fermieri ghidați în obținerea subvențiilor AIPA și ODA	2025-2030	100 mii	bugetul raional/local, bugetul de stat	APC	APL de nivel I și II
8. Reducerea riscurilor în afacerile agricole prin constatarea în termeni	100% acte de constatare realizate la solicitare	2025-2030	-	bugetul raional, surse externe, bugetul de	ONG, MAIA, AIPA, ODA,	APL de nivel I și II, Centru Tineret,

Consiliul raional Anenii Noi

rapizi a pagubelor				stat	IFAD, Institut experimental	DEDRAI, SCTS
9. Creșterea atractivității investiționale a raionului prin valorificarea activelor neutilizate	1 registru al patrimoniului creat; 2 bunuri imobile documentate anual	2025-2030	500 mii	bugetul raional	Departamentul cadastru, agenți economici	APL de nivel I și II, SAA, SRFC
<i>OS1.2. Creșterea competitivității economice în mediul rural prin promovarea oportunităților de finanțare (industrie-agricultură-dezvoltare rurală, industrii culturale, creative și turistice)</i>						
1. Facilitarea accesării de fonduri pentru renovarea și modernizarea instituțiilor culturale (muzee, case de cultură), prin sprijin informațional și sprijin în parteneriat	5 instituții de cultură reabilite și modernizate	2025-2030	25 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, parteneri externi, MC, ONDRL	APL de nivel I și II, DEDRAI, SCTTS,
2. Crearea unui apel anual de proiecte pentru susținerea inițiativelor culturale inovatoare, inclusiv artă digitală, storytelling local cu mijloace moderne, expoziții virtuale	1 apel – 5 proiecte	2026-2030	400 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC	APL de nivel I și II, SCTTS, DEDRAI, DGE
3. Organizarea instruirilor tematice pentru APL și antreprenori locali cu tematicile: scriere de proiecte, agroturism, tranziție verde, adaptare la schimbări climatice.	2 instruiți anual	2025-2030	200 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, CCI, ONG-uri specializate, SSE, HUB-urile de Reziliență, MM, MIDR, ONDRL	APL de nivel I și II, DEDRAI, SAA, SCTS
4. Cartografierea oportunităților de investiții rurale și promovarea acestora în vederea identificării oportunităților de finanțare	1 portofoliu regional al ideilor de proiecte	2026-2030	-	-	APL I	APL de nivel I și II, DEDRAI
5. Promovarea produselor locale și a economiei circulare prin încurajarea și sprijinirea inițiativelor de producție și reciclare locală.	2 proiecte de promovare a economiei circulare susținute anual	2026-2030	-	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, CCI, artiști locali, asociații și instituții culturale	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții culturale
6. Colaborarea cu parteneri externi pentru promovarea produselor și serviciilor din mediul rural, inclusiv participarea la târguri și expoziții	2 parteneriate încheiate anual 10 participanți la evenimente naționale și internaționale	2025-2030	-	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, CCI, artiști locali, asociații și	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții culturale

Consiliul raional Anenii Noi

(Direcția facilitează participarea, nu o finanțează).					instituții culturale	
7. Valorificarea potențialului turistic al raionului Anenii Noi prin aplicarea la proiecte regionale/naționale/internaționale	2 proiecte depus anual 100% din proiectele castigate-realizat	2025-2030	-	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, CCI, ONG-uri specializate, SSE, HUB-urile de Reziliență, MM, MIDR, ONDRL	APL de nivel I și II, DEDRAI, SAA, SCTS
8. Facilitarea accesului turiștilor la obiectivele turistice prin creșterea accesului și modernizarea facilităților	1 parcare amenajată anual 1 bloc sanitar amenajat anual	2026-2030	500 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, CCI, ONG-uri specializate, SSE, HUB-urile de Reziliență, MM, MIDR, ONDRL	APL de nivel I și II, DEDRAI, SAA, SCTS
9. Consolidarea relației de urbanizare și dezvoltare rurală prin investiții în infrastructura urbană și rurală	1 proiect (urban) susținut 1 proiect (rural) susținut anual	2025-2030	500 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, CCI, ONG-uri specializate, SSE, HUB-urile de Reziliență, MM, MIDR, ONDRL	APL de nivel I și II, DEDRAI, SAA, SCTS
10. Promovarea patrimoniului cultural imaterial specific regiunii Centru	2 festivaluri realizate anual 5 activități realizate anual	2025-2030	2 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, CCI, artiști locali, asociații și instituții culturale	APL de nivel I și II, IP Palatul de cultură, SCTS
Prioritatea 2 – Dezvoltarea capitalului uman						
OS2.1. Dezvoltarea turismului sustenabil, al sectorului cultural și industriilor creative în conexiune cu valorificarea patrimoniului cultural						
1. Crearea unui centru meșteșugăresc	1 centru creat 50 participanți anual	2026-2030	200 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	GAL, AO, ONG, parteneri externi, MC, MEC	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS
2. Documentarea și digitalizarea artei meșteșugărești autentice	1 bază de date cu 20 meșteșuguri (ex. Broderie, olărit), 2 filme despre meșteri locali	2026-2030	200 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	GAL, AO, ONG, parteneri externi, MC, MEC	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS
3. Organizarea evenimentelor culturale pentru promovarea meșteșugurilor și a tradițiilor locale	2 evenimente culturale tematice (festivaluri, târguri, expoziții) dedicate meșteșugurilor	2025-2030	1 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS

Consiliul raional Anenii Noi

	tradiționale și industriilor creative, în parteneriat cu instituții de cultură și APL					
4. Susținerea inițiativelor care combină cultura locală cu tehnologiile moderne prin lansarea unui program/concurs de mentorat pentru tineri creativi (ex. artă digitală, realitate virtuală, design grafic, film scurt)	1 program/concurs lansat 1 ediție culturală/an 10 participanți	2026-2030	100 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, artiști locali, asociații și instituții culturale	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții culturale
5. Promovarea turismului cultural prin dezvoltarea unor trasee tematice culturale care să includă obiectivele istorice și tradițiile locale	1 traseu turistic creat și înregistrat	2026-2030	100 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, artiști locali, asociații și instituții culturale	APL de nivel I și II, SCTTS, instituții culturale
6. Promovarea autenticității raionului Anenii Noi prin dezvoltarea unui brand cultural al raionului cu includerea în toate activitățile culturale și turistice organizate	1 brand cultural creat și promovat 1 logo al raionului creat 10 elemente de identitate vizuală: broșuri, website, video promoționale.	2026-2030	100 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, artiști locali, asociații și instituții culturale	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții culturale
7. Promovarea interactivă a raionului Anenii Noi prin utilizarea instrumentelor digitale	1 platformă online de promovare turistică a raionului, care să includă: • Hărți interactive • Cazare și restaurante • Evenimente și trasee • Pachet media (foto-video) • Informații pentru turiști și operatori	2026-2030	100 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, artiști locali, asociații și instituții culturale	APL de nivel I și II, SCTTS, instituții culturale
8. Promovarea turismului vitivinicol, ecologic și de aventură, prin crearea traseelor tematice (la nivel de promovare și coordonare) a unor inițiative de drumeție, cicloturism sau pescuit sportiv în zone precum lunca Nistrului, pădurea Speia, traseul Troițelor, etc	1 traseu tematic creat anual 2 campanii de promovare online anual 2 campanii de educare și conștientizare în școli realizate anual	2026-2030	100 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, artiști locali, asociații și instituții culturale	APL de nivel I și II, SCTTS, instituții culturale
9. Planificarea ținută a activităților culturale	1 calendar cultural realizat și promovat - anual	2026-2030	20 mii	bugetul local/raional/național,	parteneri externi, MC, MEC, artiști	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS,

Consiliul raional Anenii Noi

				surse externe	locali, asociații și instituții culturale	instituții culturale
10. Cartografierea resurselor culturale	1 registru cu resurse (culturale, istorice, gastronomice, naturale, de biodiversitate etc) creat	2026-2030	20 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, artiști locali, asociații și instituții culturale	APL de nivel I și II, SCTTS, instituții culturale
11. Eficientizarea comunicării cu turiștii și potențialii beneficiari de servicii culturale	2 centre de informare create 2 centre dotate cu hărți, pliante, coduri QR și echipamente multimedia	2026-2030	200 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, artiști locali, asociații și instituții culturale	APL de nivel I și II, SCTTS, instituții culturale
12. Elaborarea documentelor de politici privind dezvoltarea turismului în raionul Anenii Noi	1 strategie creată, consultată și aprobată 90% obiective realizate	2025-2030	-	-	parteneri externi, MC, MEC, artiști locali, asociații și instituții culturale, ONG din domeniu	APL de nivel I și II, SCTTS, instituții culturale
OS2.2. Creșterea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii						
1. Identificarea și promovarea „polilor educaționali” în zonele rurale, pentru a atrage investiții în modernizarea infrastructurii, echipamente IT și conectivitate	5 instituții modernizate prin accesarea de fonduri	2026-2030	5 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	parteneri externi, MC, MEC, ADR, ONDRL	SCTS, DEDRAI, DGE
2. Creșterea competențelor digitale a elevilor prin dotarea școlilor cu echipament IT	2 săli digitale dotate anual 5 săli de clasă dotate cu table interactive	2026-2030	2,0 mln	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației și parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ și culturale
3. Creșterea nivelului de conștientizare în rândul părinților privind importanța educației timpurii	1 campanie per localitate anual	2026-2030	-		Ministerul Educației și parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ și culturale
4. Abilitarea corpului profesoral privind utilizarea instrumentelor	10 instruirii anual	2026-2030	500 mii	bugetul raional/național, surse	Ministerul Educației și	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS,

Consiliul raional Anenii Noi

digitale/de inteligență artificială/resurse de bibliotecă electronică/aplicații moderne				externe	parteneri internaționali.	instituții de învățământ și culturale
5. Educarea și conștientizarea elevilor privind importanța valorilor și patrimoniului cultural	2 sesiuni de ore de educație pentru societate cu tematica culturală anual realizate (cu prezentare de film, istorii locale, tradiții autentice, valori și tradiții specifice raionului Anenii Noi, prezentarea traseelor tematice, etc)	2026-2030	-	-	Ministerul Educației	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ și culturale
6. Asigurarea unui act educațional calitativ la toate etapele pentru toți, egal și indiferent de gen, rasă, religie și etnie în procesul educational la toate etapele	80% de copii de vârstă 2-6 ani să participe la educația timpurie 20-30% de copii de la 1-2 ani să participe la educația antepreșcolară 100% să participe la învățământul primar; reducerea abandonului școlar la 1%; 98% să participe la învățământul secundar gratuit.	2025-2030	-	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației și parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, instituții de învățământ și culturale
7. Consolidarea coeziunii socioeducaționale pentru educație de calitate prin conjugarea eforturilor tuturor actorilor procesului educațional	80% părinți și membri ai familiei implicați în activități comune cu instituția	2025-2030	-	-	Ministerul Educației și parteneri internaționali.	DGE, APL, instituții de învățământ și culturale
8. Promovarea parteneriatelor între instituțiile de învățământ și centrele de sănătate prietenoase tinerilor, centrele de tineret și centrele de cultură	5 parteneriate realizate anual	2025-2030	-	-	Ministerul Educației și parteneri internaționali.	DGE, CS, APL, instituții de învățământ și culturale
9. Creșterea abilităților tinerilor pentru artă, cultură, dezvoltare profesională, orientare în carieră, etc	2 evenimente de prezentare a oportunităților de învățare pentru treptele următoare de învățământ 2 cluburi extracuriculare (comunicare publică/protocol/juridică /economie/logică/psihologie/advo	2025-2030	1 mln	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației și parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ și culturale

Consiliul raional Anenii Noi

	cacy/lobby/teatru/leadership etc) realizate anual 2 concursuri specifice realizate anual					
10. Promovarea culturii și educației prin digitalizare - Digitalizarea arhivelor și resurselor educaționale pentru a le face accesibile tuturor celor interesați de învățământul cultural și artistic	20% din resursele existente digitalizate	2026-2030	1 mln	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației, și Culturii și parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ și culturale
11. Culturizarea prin participare și voluntariat (stimularea elevilor pentru participare și voluntariat la evenimente locale și raionale)	100 elevi promovați pentru participare și voluntariat la evenimente – anual	2026-2030	-	-	Ministerul Educației, Culturii, Centrul de Tineret, parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ și culturale
12. Învățarea prin odihnă – diversificarea activităților în cadrul taberei de odihnă raionale	1 concurs per tură realizat anual 1 deplasare per tură realizată anual 5 activități interactive per tură realizate anual	2025-2030	500 mii	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației, și parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ și culturale
13. Consolidarea capacităților tinerilor din localitățile raionului prin extinderea rețelei consiliilor locale de tineret	2 consilii de tineret create anual 10 activități ale consiliilor realizate anual 10 propuneri de proiecte depuse anual	2026-2030	-	-	Ministerul Educației, Centrul de Tineret, parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ și culturale
14. Modernizarea Centrului raional de tineret prin dotare (tehnic, digital, informațional)	1 centru dotat	2026-2030	1 mln	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației și parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, Centrul de Tineret
15. Extinderea financiară a Programului de Granturi pentru Tineret	+ 50% resurse financiare - anual	2026-2030	5 mln	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației, ONG, Centrul de Tineret, parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ
16. Lansarea Programului „Aici creștem viitorul” prin dialog cu actorii	2 evenimente de informare – Ziua ușilor deschise la Consiliul	2026-2030	200 mii	bugetul raional/național, surse	Ministerul Educației, ONG,	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS,

Consiliul raional Anenii Noi

societății	raional Anenii Noi -realizate anual 5 ședințe de comunicare cu APL, realizate anual 2 sesiuni de discuții cu centrele de tineret și instituțiile publice (medicale/culturale/sănătate publică/ecologie/electoral, etc)			externe	parteneri internaționali.	instituții de învățământ
17. Asigurarea înființării unui Centru de Excelență pentru elevii care prezintă excelență în educație și pregătirea acestora pentru participarea la concursurile naționale și internaționale	1 centru creat și dotat 100 participanți anual	2026-2030	2 mln	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației și parteneri internaționali.	DGE, DEDRAI
18. Mobilitate „academică” pentru elevii din raionul Anenii Noi prin deplasări și schimburi de experiență în străinătate	50 participanți anual	2026-2030	10 mln	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației, și parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ
19. Educația incluzivă pentru copii cu necesități speciale	1 instituție dotată cu acces și infrastructură pentru copii cu necesități speciale - anual	2026-2030	10 mln	bugetul raional/național, surse externe	Ministerul Educației, și parteneri internaționali.	APL de nivel I și II, DGE, SCTTS, instituții de învățământ
20.Promovarea învățământului dual prin campanii de informare	1 campanie anual	2025-2030	-	-	ANOFM, MEC	APL II, AOFM
OS2.3. Creșterea accesului la un act și sistem medical de calitate, eficient și modern						
1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii unităților medicale din mediul rural	1 instituție reabilitată anual: - finisarea reparației OMF Puhăceni; - schimbarea acoperișului CS Mereni - schimbarea acoperișului OMF Botnărești	2025-2030	20 mln	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II
2. Sporirea calității actului medical și creșterea condițiilor de confort prin aplicarea măsurilor de eficiență energetică	1 instituție eficientizată anual: - termoizolarea CS Speia; - termoizolarea OMF Puhăceni; - termoizolarea OMF Chirca; - termoizolarea OMF	2026-2030	30 mln	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II

Consiliul raional Anenii Noi

	Todirești; - termoizolarea OMF Botnărești; - termoizolarea CS Mereni. - 1 instituție dotată cu acces pentru persoanele cu dizabilități/anual					
3. Dotarea instituțiilor medicale de familie cu echipamente medicale moderne pentru diagnostic și tratament.	1 instituție dotată anual	2025-2030	10 mln	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II
4. Asigurarea unei act medical continuu prin dotarea instituțiilor medicale cu generatoare	2 instituții dotate anual	2025-2030	10 mln	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II
5. Asigurarea condițiilor optime de lucru pentru angajații instituțiilor medicale prin dotarea cu echipament IT și aparate de aer condiționat	2 instituții dotate anual	2025-2030	20 mln	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II
6. Modernizarea centrului de sănătate raional Anenii Noi prin reparații capitale, renovare și dotare	1 centru reparat și dotat/până în 2030	2025-2030	40 mln	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II
7. Creșterea accesibilității la serviciile medicale primare în Ciobanovca și Chetrosu prin identificarea spațiului pentru activitate conform cerințelor sanitare	2 locații identificate și dotate	2025-2030	2 mln	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II
8. Implementarea programelor naționale privind sănătatea publică cu realizarea măsurilor de protocol stabilite de minister	100% realizare a indicatorilor stabiliți pentru fiecare program	2025-2030	5 mln	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II
9. Realizarea programelor de vaccinare a copiilor și adulților în conformitate cu calendarul individual	100% realizare a indicatorilor stabiliți pentru fiecare program	2025-2030	5 mln	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II
10. Informarea și educarea populației privind prevenirea bolilor și importanța controalelor medicale regulate	5 campanii realizate anual	2025-2030	-	bugetul raional/național, surse externe, CNAS	CNAM, MS, ODA, BPR, parteneri externi	CS, APL I și II
11. Creșterea nivelului de acces la Centrul de sănătate mintală pentru toți	2 campanii de informare realizate anual	2025-2030	-	bugetul raional/național, surse	CNAM, MS, ODA, BPR,	CS, APL I și II,

Consiliul raional Anenii Noi

cetățenii	+50% numărul de ședințe de consiliere și suport psihologic pentru grupurile vulnerabile (tinerii, persoanele vârstnice și persoanele care au suferit traume)			externe, CNAS	parteneri externi	
12. Crearea centrului de intervenție timpurie pentru copii cu vârsta de 0-3 ani	1 centru creat	2025-2030	1 mln	buget național, fonduri de asigurări în sănătate	MS, CS, CNAS	CS Anenii Noi
OS2.4. Sport pentru sănătate și performanță						
1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii sportive, a stadioanelor, terenurilor de sport și a altor facilități destinate activităților fizice din localitățile raionului	1 stadion raional modernizat 1 teren de sport renovat/construit-anual	2026-2030	50 mln 3 mln	bugetul raional/național, surse externe,	parteneri externi, MEC, ADR, ONDRL, Federații de profil, Cluburi sportive	APL I și II, ȘSp, SCTS, DEDRAI
2. Crearea unui Complex sportiv multifuncțional pentru diverse discipline sportive (inclusiv cu bazin de natație)	1 complex sportiv, 1 bazin de natație	2026-2030	50 mln	bugetul raional/național, surse externe,	parteneri externi, MEC, ADR, ONDRL, Federații de profil, Cluburi sportive	APL I și II, ȘSp, SCTS, DEDRAI
3. Susținerea sportului de performanță prin majorarea cuantumului premiilor acordate pentru performanțele sportive	30 de sportivi cu performanțe sportive susținuți la competițiile internaționale	2026-2030	3 mln	bugetul raional/național, surse externe,	parteneri externi, MEC, ADR, ONDRL, Federații de profil, Cluburi sportive	APL I și II, ȘSp, SCTS, DGE, DEDRAI
4. Crearea și desfășurarea unui curs de formare continuă, pentru cadrele didactice din domeniul educației fizice, în activitatea cu persoanele cu nevoi speciale/ copii cu nevoi speciale (deficiențe fizice/mentale);	1 curs specializat realizat anual	2025-2030	200 mii	bugetul raional/național, surse externe,	parteneri externi, MEC, ADR, ONDRL, Federații de profil, Cluburi sportive	APL I și II, ȘSp, SCTS, DGE, DEDRAI
5. Diversificarea disciplinelor sportive prin formarea/recalificarea specialiștilor din domeniul sportului	baschet, volei, atletism, etc	2025-2030	100 mii	bugetul raional/național, surse externe,	parteneri externi, MEC, ADR, ONDRL, Federații de	APL I și II, ȘSp, SCTS, DGE, DEDRAI

Consiliul raional Anenii Noi

					profil, Cluburi sportive	
6. Promovarea sportului pentru toți prin extinderea de acțiuni sportive la toate nivelurile și pentru toate categoriile de vârstă	2 săli de fitness/ shaping	2025-2030	100 mii	bugetul raional/național, surse externe,	parteneri externi, MEC, ADR, ONDRL, Federații de profil, Cluburi sportive	APL I și II, ȘSp, SCTS, DGE, DEDRAI
Prioritatea 3 – Protejarea mediului și optimizarea utilizării resurselor						
OS3.1. Sprijinirea și promovarea eficienței energetice						
1. Reabilitarea energetică a clădirilor publice de interes raional (intervenții la anvelopa clădirii)	2 instituții termoizolate anual	2025-2030	50 mln	bugetul raional/național, surse externe,	APL I și II	APL II
2. Reabilitarea energetică a clădirilor publice de educație (instituții școlare și preșcolare din localități)	2 școli termoizolate anual	2025-2030	50 mln	bugetul local/raional/național, surse externe,	ADR, parteneri externi, ONDRL, MIDR, MM, CNED	APL I și II
3. Promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă prin construcția miniparcurilor fotovoltaice	2 parcuri fotovoltaice instalate anual	2025-2030	4,5 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, parteneri externi, ONDRL, MIDR, MM, CNED	APL I și II DEDRAI,
4. Implementarea conceptului privind managementul energetic în clădirile publice	1 unitate de personal instituită 1 specialist angajat	2025-2030	500 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED	APL I și II
5. Realizarea auditului energetic pentru instituțiile publice	2 rapoarte de audit energetic realizate anual	2025-2030	250 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MS, MM, CNED	IP aplicante
6. Promovarea utilizării surselor alternative de energie în instituțiile publice prin instalarea cazangeriilor pe biomasă sau alte surse regenerabile (panouri solare, pompe de căldură, biogaz)	1 instituție publică dotată	2025-2030	250 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MS, MM, CNED	APL I și II, IP aplicante
7. Promovarea utilizării resurselor de energie regenerabilă în sectorul privat și rezidențial	diseminarea apelurilor naționale (Casa Verde, ODA, AIPA)	2025-2030	5 mln	buget național/privat	CNED, ODA, MED, MAIA, MM	APL I și II

Consiliul raional Anenii Noi

OS3.2. Promovarea managementului durabil al apei

1. Crearea proiectului de cooperare intercomunitară cu crearea unei Asociații de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) pentru regionalizarea serviciilor de apă și canalizare	1 ADI create pentru apă și canalizare 1 operator regional creat	2025-2030	200 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	APL I, MIDR, MM, ANRE	CR, APL I
2. Sprijinirea proiectelor de tehnologii inovatoare pentru apă, inclusiv în infrastructura sistemelor moderne de irigații eficiente	2 proiecte de reciclare și tratare a apei uzate realizate	2026-2030	120 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, MIDR, ONDRL, APL I	APL I și II
3. Cartografierea sistemului raional de aprovizionare cu apă și canalizare	1 studiu de fezabilitate realizat 2 localități evaluate, inventariate și sistem de apeduct și canalizare înregistrat-anual	2025-2030	5 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED, parteneri externi	CR, DEDRAI, APL I
4. Realizarea investițiilor în infrastructura de aprovizionare cu apă	2 proiecte implementate anual	2025-2030	20 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED, parteneri externi	APL I și II
5. Protejarea și conservarea surselor de apă prin activități de împădurire și creare de zone verzi, inclusiv în apropierea surselor de apă	2 proiecte realizate anual	2025-2030	10 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED, parteneri externi	APL I și II
6. Educație și conștientizare privind economisirea apei prin campanii de educare în școli și comunități despre importanța utilizării responsabile a apei	2 campanii realizate anual în școli 2 campanii realizate anual în HUB-uri	2025-2030	25 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED, HUB-uri, parteneri externi	APL I și II

OS3.3. Promovarea tranziției către economia circulară

1. Crearea proiectului de cooperare intercomunitară cu crearea unei Asociații de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) pentru regionalizarea serviciilor pentru salubritate și colectarea deșeurilor	1 ADI create pentru salubritate și colectarea deșeurilor 1 operator regional creat	2026-2029	200 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	APL I, MIDR, MM, ANRE	APL I și II
2. Dezvoltarea unui program de „Zero	1 sistem digitalizat de cancelarie	2026-2028	100 mii	bugetul	ONG-uri	APL I și II

Consiliul raional Anenii Noi

Deșeuri” în instituțiile publice:	anual pentru instituții publice			local/raional/național, surse externe	specializate, ME, MM, CNED, parteneri externi	
3. Educație și conștientizare în școli, instituții și comunități despre beneficiile economiei circulare și reciclării	2 campanii realizate anual	2026-2030	25 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED, parteneri externi	APL I și II
4. Realizarea investițiilor în infrastructura de colectare, inclusiv selectivă a deșeurilor	1 localitate dotată cu platforme și pubele anual	2025-2030	5 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED, parteneri externi	APL I și II
<i>OS3.4 Promovarea adaptării la schimbările climatice și prevenirea riscurilor</i>						
1. Îmbunătățirea răspunsului la riscuri prin îmbunătățirea capacității de reacție	2 simulări de intervenție pentru situații de urgență anual 27 planuri privind SE actualizate	2025-2030	200 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, SSE, IGSU, APL I, parteneri externi	IP raionale și APL I și II
2. Promovarea agriculturii reziliente la schimbările climatice	2 sesiuni de instruire pentru agricultori și producători anual	2025-2030	5 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, SSE, IGSU, APL I, parteneri externi, AE, HUB	IP raionale și APL I și II, AE, HUB
3. Consolidarea infrastructurii publice prin intervenții structurale și dotări	10 școli dotate cu generatoare 10 instituții reabilitate (lucrări de consolidare structurală și termoizolație)	2025-2030	20 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, MIDR, ONDRL, APL I, parteneri externi	IP raionale și APL I și II
4. Educație și conștientizare privind schimbările climatice	2 campanii de informare în comunități privind adaptarea la schimbările climatice, protejarea mediului și reducerea riscurilor climatice. 10 lecții tematice sau prezentări în HUB-uri de reziliență	2025-2030		bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, SSE, IGSU, APL I, parteneri externi, AE, HUB	IP raionale și APL I și II, AE, HUB
5. Crearea planurilor locale de adaptare climatică	26 planuri locale de adaptare climatică –elaborate	2026-2030			APL I, SSE, IGSU, parteneri externi, MM, ME	APL I și II
6. Îmbunătățirea capacității de răspuns la situații excepționale prin dotări	CSER dotată cu generator 2 CSEL dotate anual	2025-2030	500 mii	bugetul local/raional/național,	APL I, SSE, IGSU, parteneri	APL I și II

Consiliul raional Anenii Noi

				surse externe	externi, MM, ME	
7. Facilitarea inițiativelor locale de mediu prin parteneriate strategice și acces la finanțări externe.	nr.de initiative ghidate în implementare nr.de initiative susținute	2025-2030	2 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED	APL I și II
8. Dezvoltarea unor parteneriate pentru energie verde - Colaborarea cu companii specializate pentru implementarea proiectelor de energie regenerabilă și eficiență energetică la nivel local.	1 parteneriat realizat anual	2025-2030	-	-	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED	APL I și II
9. Implementarea conceptului de management energetic pentru clădirile publice din raionul Anenii Noi	5 rapoarte de monitorizare energetică realizate anual	2025-2030	100 mii	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, ME, MM, CNED	APL I și II
10. Atenuarea riscurilor climaterice și antropogene prin monitorizarea și evaluarea strategiei de reducere a riscului de dezastre pentru raionul Anenii Noi	1 raport de monitorizare și evaluare realizat anual 50% indicatori ai strategiei realizați anual	2025-2030	-	-	IGSU, SSE, CSE, MAI, MM, MEC, IPM	APL I și II
Prioritatea 4 – Dezvoltarea unei infrastructuri moderne, inteligente, reziliente și durabile						
OS4.1. Asigurarea condițiilor de dezvoltare prin realizarea de investiții în infrastructura rutieră locală și raională						
1. Reabilitarea și modernizarea drumurilor raionale existente, cu prioritate pentru drumurile intens circulate sau deteriorate	L 478 Bulboaca-Chirca-Merenii Noi-Floreni	2025-2030	30 mil	bugetul raional/național, surse externe	APL I, parteneri externi, MIDR, ADR	APL II
	L 475 Varnița-Gura Bîcului		16 mil			
	L 486 R30-drumul de acces spre s.Mirnoe		10 mil			
	L 487 R30-drumul de acces s.Balmaz		9 mil			
	L 489 Zolotievca-Larga		42 mil			
	L 480 Drumul de acces spre s.Humulesti		30 mil			
	L 491 R2-drum de acces spre s.Varnița		10 mil			
	L 491 R2-drum de acces spre s.Varnița		25 mil			
	L 491 R2-drum de acces spre s.VarnițaL 477 R2-Calfa-Roșcani		15 mil			

Consiliul raional Anenii Noi

2. Asigurarea durabilității investițiilor în infrastructura rutieră prin întreținere periodică (plombări, curățare șanțuri, reparații minore).	1 contract încheiat anual 100% întreținute curent în perioada verii și a iernii	2025-2030	15 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	APL I, parteneri externi, MIDR, ADR	APL I și II
3. Îmbunătățirea semnalizării rutiere și siguranței circulației prin instalarea de indicatoare rutiere noi și marcaje pentru drumurile modernizate	2 drumuri raionale semnalizate anual	2025-2030	15 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	APL I, parteneri externi, MIDR, ADR	APL I și II
4. Pregătirea documentației tehnice prin realizarea și actualizarea proiectelor tehnice, devizelor și verificărilor drumurilor locale și raionale	2 proiecte realizate anual/raional 1 proiect actualizat anual/raional 2 proiecte realizate anual/local 1 proiect actualizat anual/local	2025-2030	10 mln 10 mln	bugetul local/național, surse externe	APL I, parteneri externi, MIDR, ADR	APL I și II
5. Realizarea intervențiilor capitale și de întreținere curentă, inclusiv semnalizare și marcaj în drumurile locale din raionul Anenii Noi	100% din resursele alocate valorificate 80% din drumurile raionale întreținute curent 5 proiecte cu finanțare din alte fonduri, altele decât buget local implementate anual	2025-2030	200 mln 100 mln	bugetul local/național, surse externe	APL I, parteneri externi, MIDR, ADR, ONDRL	APL I
6. Creșterea accesibilității rutiere prin reavilitarea drumurilor și străzilor locale	1 drum/stradă reabilitată anual/localitate	2025-2030	100 mln	bugetul local/național, surse externe	APL I, parteneri externi, MIDR, ADR, ONDRL	APL I
OS4.2. Asigurarea condițiilor de dezvoltare în mediul urban și rural, prin realizarea de investiții în infrastructura locală și raională						
1. Dezvoltarea infrastructurii educaționale prin intervenții în infrastructură și dotări	5 instituții renovate și/sau dotate	2025-2030	30 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, MIDR, ONDRL, APL I, MEC, parteneri externi	APL I și II
2. Dezvoltarea infrastructurii de sănătate prin intervenții în infrastructură și dotări (infrastructură de nivel local și raional)	2 instituții reabilitate și/sau dotate	2025-2030	15 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, MIDR, ONDRL, APL I, MS, CNAS, parteneri externi	APL I și II
3. Dezvoltarea infrastructurii culturale prin intervenții în infrastructură și dotări (infrastructură de nivel local și raional)	1 palat raional reparat (acoperiș) și amenajat (teren aferent) 2 instituții/case de cultură, muzee/renovate și/sau dotate	2025-2030	15 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, MIDR, ONDRL, APL I, MC, ONG specializate, parteneri externi	APL I și II

Consiliul raional Anenii Noi

4. Dezvoltarea infrastructurii sportive prin intervenții în infrastructură și dotări (infrastructură de nivel local și raional)	1 stadion raional modernizat 1 instituție de sport raională dotată 1 teren de sport construit anual 1 teren de sport modernizat anual	2025-2030	60 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	ADR, MIDR, ONDRL, APL I, parteneri externi	APL I și II
5. Dezvoltarea infrastructurii de asistență socială prin intervenții în infrastructură și dotări	1 instituție renovată și/sau dotată	2025-2030	20 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	MPSF, ADR, MIDR, parteneri externi	STAS, ATAS, APL I și II
6. Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement în perioada estivală pentru copii	1 instituție renovate, modernizată și dotată anual	2025-2030	10 mln	bugetul raional/național, surse externe	ADR, MIDR, MEC parteneri externi	APL II
7. Delimitarea regimului juridic al patrimoniului prin inventarierea curentă și evidența patrimonială.	100% din imobile proprietate publică raională înregistrate, inventariate și incluse în registrul patrimonial 80% din imobile proprietate publică locală înregistrate, inventariate și incluse în registrul patrimonial 5 localități înregistrate masiv (Speia, Șerpeni, Hirbovăț, Maximovca, Botnărești)	2025-2030	2,5 mln	bugetul raional	Departamentul cadastru, specialiști atestați, parteneri externi, APP	APL I și II, SAA
8. Incluziunea persoanelor cu necesități speciale prin creșterea accesibilității în instituțiile publice raionale și locale	2 clădiri dotate cu acces pentru persoanele cu dizabilități	2025-2030	4 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	MPSF, ADR, MIDR, MMPF, MEC, MC, parteneri externi	APL I și II
Prioritatea 5 – Dezvoltarea capacității administrative						
OS5.1. Îmbunătățirea calității și vitezei timpului de prestare a serviciilor publice pentru cetățeni						
1. Creșterea capacității administrative prin îmbunătățirea infrastructurii și dotarea sălilor de ședințe	1 sală de ședințe renovate 2 săli de ședințe dotate cu echipament IT 50 % dintre ședințe/instruiri/conferințe realizate „fără hârtie” în format digital 2 proiecte de dotare a sălilor de ședințe implementate local	2025-2030	1,5 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	APL I, ONG, GAL, AO, parteneri externi	APL I și II

Consiliul raional Anenii Noi

2. Creșterea nivelului de transparență și a calității actului decizional prin digitalizarea parțială a procesului de vot	1 sală de ședințe raională dotată cu sistem electronic de vot, sistem digital de transmisiune online și înregistrare video a ședințelor	2025-2030	1 mln		APL I, ONG, GAL, AO, parteneri externi	APL I și II
3. Utilizarea eficientă și integrată în circuitul economic și funcțional urbanistic a patrimoniului imobiliar public	1 sistem de evidență creat și dezvoltat privind patrimoniul 100% patrimoniu proprietate raională inclusă 2 localități cartografiate patrimonial și înregistrate în sistemul de evidență/registru - anual	2026-2030	50 mii	buget raional/surse externe	APL I, ONG, GAL, AO, parteneri externi	APL I și II
4. Sporirea eficienței, performanței și transparenței finanțelor publice prin conlucrarea cu instituțiile raionale și dezvoltarea abilităților prin aplicarea la instruiți/cursuri	2 sesiuni de instruire externe realizate anual 10 sesiuni de instruire internă realizate anual	2025-2030	-	-	APL I, ONG, MF, Agenția achiziții publice, parteneri externi	APL I și II, DF
5. Consolidarea procesului de planificare, execuție și raportare a finanțelor publice și îmbunătățirea controlului intern prin creșterea transparenței și a responsabilității	100% solicitări de suport tehnic/apel telefonic/aplicație la distanță „ANYDESK” realizate.	2025-2030	-	-	APL I și II	DF
6. Îmbunătățirea managementului finanțelor publice prin dezvoltarea digital a sistemului de management al finanțelor publice.	implementarea sisteme noi cum ar fi: - SI „Raportare Financiară”, - SI „Trezorerie”, - SI „Planificare Bugetară la nivel de GFD, Org1”.	2025-2030	-	-	APL I și II	DF
7. Monitorizarea implementării politicii bugetar-fiscale a statului în raionul Anenii Noi	3 rapoarte privind executarea bugetului realizate	2025-2030	-	-	APL I și II	DF
8. Realizarea conformă a procesului de privatizare a fondului de locuințe	100% solicitări soluționate suport tehnic și juridic în soluționarea litigiilor privind procesul de privatizare asigurat	2025-2030	-	-	APL I, APP	SAA
9. Creșterea capacității administrative	1 parteneriat stabilit anual,	2025-2030	-	-	parteneri externi	APL I și II

Consiliul raional Anenii Noi

prin realizarea unei cooperări externe echilibrate	inclusiv cu administrații din Ucraina					
10. Deschiderea spre angajare incluzivă în sectorul public prin angajarea inclusive a persoanelor cu dizabilități, indiferent de religie, gen, etnie, vârstă	5 persoane angajate în APL II 5 persoane angajate în APL I	2025-2030	-	-	AOFM	
OS5.2. Implementarea conceptului de regionalizare a serviciilor publice						
1. Consolidarea și centralizarea serviciilor pentru mai multe localități cu scopul reducerii costurilor operaționale și creșterii eficienței livrării serviciilor.	2 clustere cu servicii regionalizate	2025-2030	200 000	bugetul local/raional/național, surse externe	APL I, parteneri externi	APL I și II
2. Regionalizarea serviciilor publice prin elaborarea analizelor fundamentale privind eficiența și eficacitatea serviciilor publice regionale	4 studii de fezabilitate pentru regionalizarea serviciilor publice esențiale (salubritate, apă, canalizare) elaborate	2025-2030	2 mln	bugetul local/raional/național, surse externe	APL I, parteneri externi	APL I și II
3. Promovarea colaborării inter-instituționale și inter-comunitare pentru regionalizarea serviciilor publice	2 ADI-uri pentru regionalizarea serviciilor de apă și canalizare și managementul deșeurilor create	2025-2030	400 000	bugetul local/raional/național, surse externe	APL I, parteneri externi	APL I și II
OS5.3. Formare profesională continuă pentru personalul din instituțiile publice locale						
1. Crearea unui plan de formare continuă pentru funcționarii publici	1 plan de dezvoltare profesională cu obiective clare de învățare stabilite pentru fiecare unitate, monitorizate și evaluate semestrial - creat	2025	-	-	IP și APL	APL I și II
2. Dezvoltarea abilităților funcționarilor publici în operarea instrumentelor electronice: inteligență artificială, utilizarea platformelor europene, operarea cu date, inclusiv date personale și securității cibernetice	2 sesiuni de instruire pentru fiecare domeniu - anual	2025-2030	200 000	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, IAP, APC, Oficii naționale, autorități de management, parteneri externi, GAL, APL I	APL I și II
3. Dezvoltarea abilităților de	2 cursuri privind comunicarea și	2025-2030	300 000	bugetul	ONG-uri	APL I și II

Consiliul raional Anenii Noi

comunicare și relaționare cu cetățenii și partenerii de dezvoltare	managementul stresului și al conflictelor 2 cursuri privind normele de protocol și etică în instituțiile publice 2 cursuri pentru minim 10 funcționari de învățare a limbii engleze - anual			local/raional/național, surse externe	specializate, IAP, APC, Oficii naționale, autorități de management, parteneri externi, GAL, APL I	
4. Creșterea abilităților de management al proiectelor publice pentru atragerea fondurilor naționale și internaționale	2 instruiți privind scrierea proiectelor pentru minim 5 funcționari – anual 1 sesiune de instruire privind managementul resurselor financiare în gestionarea fondurilor europene (participare) 10 sesiuni de informare privind oportunitățile de finanțare și/sau lansare a apelurilor de finanțare – participare anual 1 sesiune de instruire organizată anual	2025-2030	300 00	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, IAP, APC, Oficii naționale, autorități de management, parteneri externi, GAL, APL I	APL I și II
5. Promovarea schimburilor de experiență și bune practice la nivel național și internațional cu scopul dezvoltării capacităților profesionale	1 instruire privind economia circulară	2025-2030	300 000	bugetul local/raional/național, surse externe	ONG-uri specializate, IAP, APC, Oficii naționale, autorități de management, parteneri externi, GAL, APL I	APL I și II
6. Creșterea competențelor tehnice și juridice a specialiștilor APL în domeniul funciar	2 sesiuni de instruire privind utilizarea instrumentelor informaționale tehnice (MapInfo, CADFUNC, SI „Cadastru Funciar” raportarea statistică, etc) 2 sesiuni de informare/instruire privind modificările legislative, norme de elaborare a actelor și	2025-2030	-	-	APL I	APL II

Consiliul raional Anenii Noi

	realizarea a activităților funciare 70% proceduri de vânzare-cumpărare prin licitație analizate cu participare					
7. Consolidarea capacităților profesionale a angajaților publici din raionul Anenii Noi	1 sesiune per domeniu realizată anual (anticorupție, operarea datelor cu caracter personal, etica și integritatea profesională, securitate cibernetică)					
8. Capacități și abilități privind domeniile cultură, turism și tineret	2 specialiști instruiți în managementul cultural 2 specialiști de tineret pregătiți 2 specialiști din domeniul turismului și dezvoltării rurale pregătiți 1 sesiune per domeniu realizată anual pentru specialiștii și angajașii instituțiilor publice					

Consiliul raional Anenii Noi

III.4. Coerența cu politicile naționale și regionale

Strategia de dezvoltare a raionului Anenii Noi este elaborată pentru a se alinia riguros cu politicile regionale și obiectivele stabilite de **Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova**. Aceasta vizează realizarea unui echilibru între dezvoltarea economică durabilă – care include stimularea investițiilor și crearea de locuri de muncă –, modernizarea infrastructurii prin îmbunătățirea rețelilor de transport, a utilităților publice și a altor servicii esențiale, precum și consolidarea coeziunii sociale prin promovarea incluziunii, accesibilității și echității în educație și sănătate. Prin această abordare integrată, strategia contribuie la obiectivele naționale de dezvoltare, asigurând o implementare coerentă și eficientă a planurilor la nivel local și regional.

De asemenea, strategia locală se coordonează cu planurile regionale pentru a asigura că proiectele și inițiativele raionale contribuie la obiectivele stabilite la nivel regional. În același timp, ea respectă reglementările și planurile de amenajare a teritoriului, care stabilesc utilizarea optimă a resurselor și zonarea terenurilor.

Pentru a accesa finanțări, strategia identifică sursele de finanțare naționale și internaționale disponibile și se aliniază cu regulile de accesare a acestor fonduri. În plus, inițiativele locale sunt coordonate cu proiectele naționale relevante, evitând suprapunerile și maximizând impactul resurselor disponibile.

În contextul cooperării internaționale, strategia raională se conformează standardelor și cerințelor impuse de **Uniunea Europeană** și alte organizații internaționale. Proiectele locale sunt aliniate cu prioritățile Uniunii Europene, axându-se pe dezvoltare regională, inovare și sustenabilitate.

În procesul de implementare, se pune un accent deosebit pe consultarea comunității locale și implicarea părților interesate. Strategia include feedback-ul comunității și este adaptabilă la schimbările din contextul național și regional, asigurându-se astfel că este bine fundamentată și acceptată.

Strategia de Dezvoltare a raionului Anenii Noi reprezintă un instrument esențial pentru transformarea și progresul durabil al regiunii. Printr-o abordare integrată și strategică, aceasta urmărește îmbunătățirea calității vieții locuitorilor prin stimularea dezvoltării economice, modernizarea infrastructurii și întărirea coeziunii sociale. Strategia îmbină eficient obiectivele locale cu politicile regionale și naționale, inclusiv prin valorificarea fondurilor disponibile și implementarea de proiecte în domeniul protecției mediului și utilizării sustenabile a resurselor.

Consiliul raional Anenii Noi

Prin angajamentul său față de reducerea emisiilor, gestionarea eficientă a deșeurilor și promovarea energiei verzi, strategia nu doar răspunde provocărilor actuale, ci contribuie activ la atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale țării.

IV. EVALUAREA ȘI MONITORIZAREA STRATEGIEI

Evaluarea și monitorizarea Strategiei constituie procese intercorelate care se derulează periodic pe durata implementării proiectelor prevăzute în cadrul Strategiei.

Pentru o acuratețe cât mai ridicată a calității procesului de planificare strategică, Consiliul raional Anenii Noi a elaborat două instrumente de evaluare și monitorizare a Strategiei, care vor fi direct conectate cu prezentul document, respectiv:

- **Planul de Măsuri/Acțiuni pentru Aplicarea Strategiei de Dezvoltare a raionului Anenii Noi;**
- **Metodologia de Monitorizare și Evaluare a Stadiului de Implementare a Strategiei de Dezvoltare a raionului Anenii Noi.**

Primul dintre cele două documente identifică acțiunile concrete pe care trebuie să le întreprindă factorii decizionali la nivel raional pentru a se asigura în permanență că sunt aplicate principiile din Strategia de dezvoltare a raionului Anenii Noi 2025-2030, că proiectele implementate în teritoriu răspund nevoilor identificate în cadrul Strategiei și că impactul preconizat al proiectelor este cel așteptat asupra comunității locale.

Planul de măsuri/acțiuni stabilește termene pentru realizarea proiectelor strategice incluse în cadrul Strategiei, precum și puncte intermediare.

Cel de-al doilea document stabilește etapele procesului de monitorizare a stadiului de implementare, persoanele responsabile cu desfășurarea procesului de monitorizare, indicatorii cheie care vor fi monitorizați și modul de calcul al gradului de implementare a Strategiei, inclusiv frecvența acțiunilor de monitorizare.

Astfel, metodologia de monitorizare a implementării documentului va cuprinde un raport centralizat pentru întreg raionul pentru fiecare prioritate. Datele reflectate în raport vor conține indicatori de produs și de rezultat ale APL de nivelul I, comasați cu indicatori ai APL de nivelul II. Rapoartele vor fi realizate anual cu publicarea acestora pe pagina web a instituției.

Ambele documente sunt circumscrise ciclului general al managementului de proiect, constituind instrumente de management public care conferă decidenților raionali o imagine asupra eficienței și eficacității măsurilor propuse, dar și asupra posibilităților reale ale raionului de a susține din punct de vedere logistic și financiar proiectele de dezvoltare incluse în cadrul Strategiei,

Consiliul raional Anenii Noi

cu un accent major acordat proiectelor identificate ca fiind strategice și proiectelor incluse în cadrul portofoliilor de proiecte prevăzute în documentele programatice la nivel regional.

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.1

Fişa cadastrulă centralizatoare la data de 01 ianuarie 2023 în hotarele administrativ-teritoriale ale raionului Anenii Noi

	Categoriile și deținătorii de terenuri	Suprafața totală	Arabil	Pârloagă	Plantații multianuale totale	Din care		Pășuni	Total terenuri agricole	Plantații forestiere	Ape totale	Inclusiv iazuri	Alte terenuri
						livezi	vii						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
I	Terenuri cu destinație agricolă- total	62884,47	43350,91	2166,55	7904,67	3050,03	3120,24	5803,48	59230,61	768,79	85,94	21,29	1094,05
	Terenuri proprietate publică a statului	3474,04	2804,62		299,51	103,13	192,6	16,82	3120,95	95,2	51,89	6,9	93,00
	Terenuri proprietate publică a UAT	9958,76	572,99	408,40	426,2	212,98	6,32	5663,45	7076,04	612,26	28,27	11,58	910,83
	Teren proprietate privată	49451,67	39973,3	1758,15	7178,96	2737,92	2921,32	123,21	49033,62	1,33	5,78	2,81	90,22
II	Terenurile satelor, orașelor, destinate construcțiilor caselor de locuit, clădirilor de menire social-culturală și altor construcții și amenajări	8687,18	3519,53		847,45	204,16	643,29	99,15	4466,13	70,57	18,88	1,12	651,77
III	Terenuri destinate industriei, transportului telecomunicațiilor și cu alte destinații special.	2542,7	378,03	98,35				508,39	984,77	187,56	5,33		755,66
IV	Terenuri destinate protecției naturii, ocrotirii sănătății etc.	89,01						46,25	46,25				1,3
V	Terenurile fondului silvic	11345,15	25,69		27,7			18,1	71,49	11221,37	10,7		36,3
VI	Terenurile fondului apelor	3201,37	5,6	27,06				563,94	596,6	74,01	2305,24	302,22	15,87
VI I	Terenurile fondului de rezerva	11,98		11,98					11,98				
VI II	Total terenuri în hotarele raionului	88761,86	47279,76	2303,94	8779,82	3258,19	3763,53	7039,31	65407,83	12262,3	2426,09	324,63	2196,92

Sursa: Elaborat de Serviciul relaţii funciare şi cadastru a Consiliului raional Anenii Noi în baza datelor extrase din CADFUNC 5.0

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.2 Numărul populației cu reședință obișnuită, pe sexe, la nivel de unitate administrativ teritorială de nivelul întâi (sat/comună, oraș/municipiu), la începutul anului 2014-2023

UAT	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
							Total	bărbați	femei
Raionul Anenii Noi	72472	67999	66390	64508	63551	61748	60348	28695	31663
Anenii Noi	10068	9654	9575	9471	9441	9267	9113	4150	4963
Botnărești	931	936	913	875	861	826	807	420	387
Bulboaca	4474	4403	4404	4244	4159	4052	3961	1802	2159
Calfa	1370	1190	1134	1103	1081	1056	1032	486	546
Chetrosu	3622	3402	3358	3303	3220	3150	3070	1483	1587
Chirca	1644	1553	1543	1481	1455	1440	1396	669	727
Ciobanovca	1538	1533	1516	1487	1436	1382	1338	617	721
Cobusca Nouă	1307	1242	1191	1130	1101	1073	1038	474	564
Cobusca Veche	2074	1871	1800	1700	1662	1595	1555	728	827
Delacău	1786	1562	1472	1391	1370	1282	1250	585	665
Floreni	3682	3388	3265	3180	3134	3013	2944	1379	1565
Geamăna	2899	3021	2945	2903	2867	2799	2733	1318	1415
Gura Bâcului	3109	3052	2943	2812	2785	2669	2606	1310	1296
Hîrbovăț	4875	4483	4321	4155	4079	3926	3829	1745	2084
Maximovca	1752	1687	1659	1641	1622	1589	1548	782	766
Mereni	4998	4513	4386	4280	4184	4030	3948	1907	2041
Merenii Noi	1370	1249	1194	1157	1142	1108	1083	558	525
Ochiul Roș	328	322	333	322	319	291	280	129	151
Puhăceni	3170	2848	2732	2627	2540	2469	2415	1153	1262
Roșcani	2332	2213	2143	2102	2087	2017	1964	955	1009
Speia	2473	2158	2115	2031	2018	1986	1949	941	1008
Șerpeni	3110	2688	2548	2422	2368	2283	2228	1091	1137
Telița	1078	983	981	962	937	904	887	429	458
Țânțăreni	3039	2896	2809	2700	2691	2645	2573	1197	1376
Varnița	4622	4365	4340	4270	4232	4157	4091	2013	2078
Zolotievca	821	787	770	759	760	739	720	374	346

Sursa: Biroul Național de Statistică, link:

https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Moldova_in_cifre/2023/Moldova_cifre_rom_2023.pdf

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.3. Numărul populației prezente, la nivel de unitate administrativ teritorială de nivelul întâi (sat/comună, oraș/municipiu), la începutul anului 2014-2023

UAT	2014	2018	2019	2020	2021	2022
Raionul Anenii Noi	82131	81158	80844	80076	80076	79638
Anenii Noi	11492	11334	11374	11233	11233	11178
Botnărești	1072	1036	1032	1010	1010	1003
Bulboaca	5405	5277	5235	5200	5200	5180
Calfa	1735	1637	1623	1599	1599	1585
Chetrosu	3878	3883	3875	3850	3850	3832
Chirca	1783	1840	1831	1802	1802	1787
Ciobanovca	1876	1747	1735	1697	1697	1670
Cobusca Nouă	1660	1524	1511	1504	1504	1500
Cobusca Veche	2278	2316	2308	2264	2264	2245
Delacău	2195	2086	2068	2048	2048	2034
Floreni	3780	4005	4001	3971	3971	3960
Geamăna	3392	3192	3173	3156	3156	3135
Gura Bâcului	3355	3468	3439	3415	3415	3389
Hîrbovăț	5457	5291	5264	5234	5234	5202
Maximovca	1798	1881	1873	1848	1848	1831
Mereni	6043	6004	5970	5934	5934	5897
Merenii Noi	1545	1506	1502	1487	1487	1479
Ochiul Roș	399	350	347	343	343	340
Puhăcenii	3731	3511	3503	3469	3469	3435
Roșcani	2377	2585	2581	2559	2559	2553
Speia	2840	2892	2872	2847	2847	2827
Șerpeni	3558	3478	3457	3424	3424	3393
Telița	1187	1129	1119	1106	1106	1103
Țânțăreni	3348	3243	3228	3204	3204	3208
Varnița	5010	5110	5103	5069	5069	5076
Zolotievca	937	833	820	803	803	796

Sursa: Biroul Național de Statistică, Direcția statistică Anenii Noi

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa. 4 – Rețeaua de localități (structura administrativ-teritorială) a raionului Anenii Noi

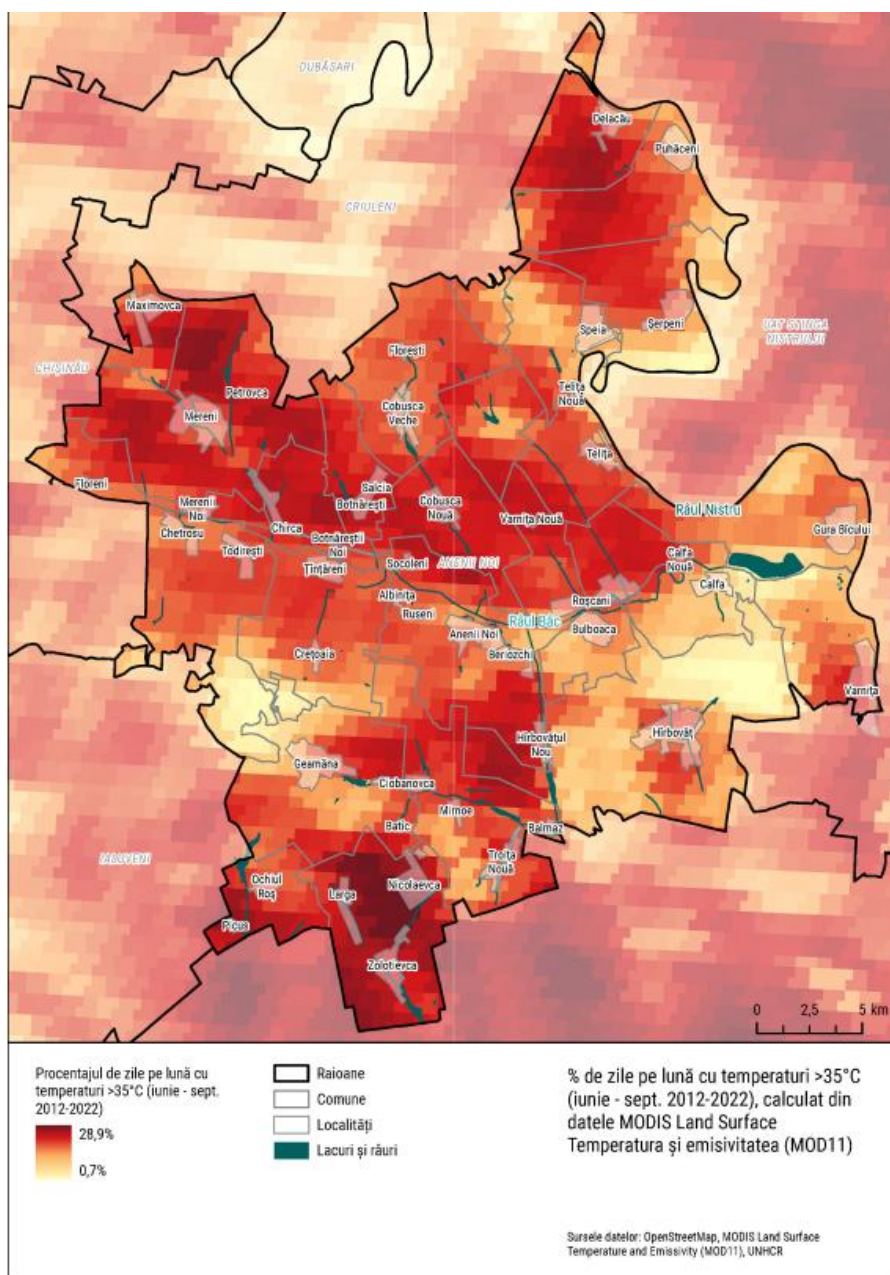
Raionul Anenii Noi	
Total localități	45
Inclusiv:	
orașe	1
localități din componența orașelor	5
sate (comune)	25
localități din componența satelor comunelor	39
Orașe	Localitățile din componența lor
Anenii Noi	Albinița Beriozchi Hîrbovățul Nou Ruseni Socoleni
Sate (comune)	Localitățile din componența lor
Botnărești	Botnărești Salcia
Bulboaca	Bulboaca
Calfa	Calfa Calfa Nouă
Chetrosu	Chetrosu Todirești
Chirca	Chirca Botnăreștii Noi
Ciobanovca	Ciobanovca Balmaș Mirnoe Troita Nouă
Cobusca Nouă	Cobusca Nouă
Cobusca Veche	Cobusca Veche Florești
Delacău	Delacău
Floreni	Floreni
Geamăna	Geamăna Batic
Gura Bicului	Gura Bicului
Hîrbovăț	Hîrbovăț
Maximovca	Maximovca
Mereni	Mereni
Merenii Noi	Merenii Noi
Ochiul Roș	Ochiul Roș Picus
Puhăceni	Puhăceni
Roșcani	Roșcani
Speia	Speia
Șerpeni	Șerpeni
Telița	Telița Telița Nouă
Țintăreni	Țintăreni Crețoaia
Varnița	Varnița
Zolotievca	Zolotievca Larga Nicolaevca

Sursa: Anexa 4 a Legii nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa 5. Procentul de zile cu temperaturi $\geq 35^{\circ}\text{C}$ în raionul Anenii Noi

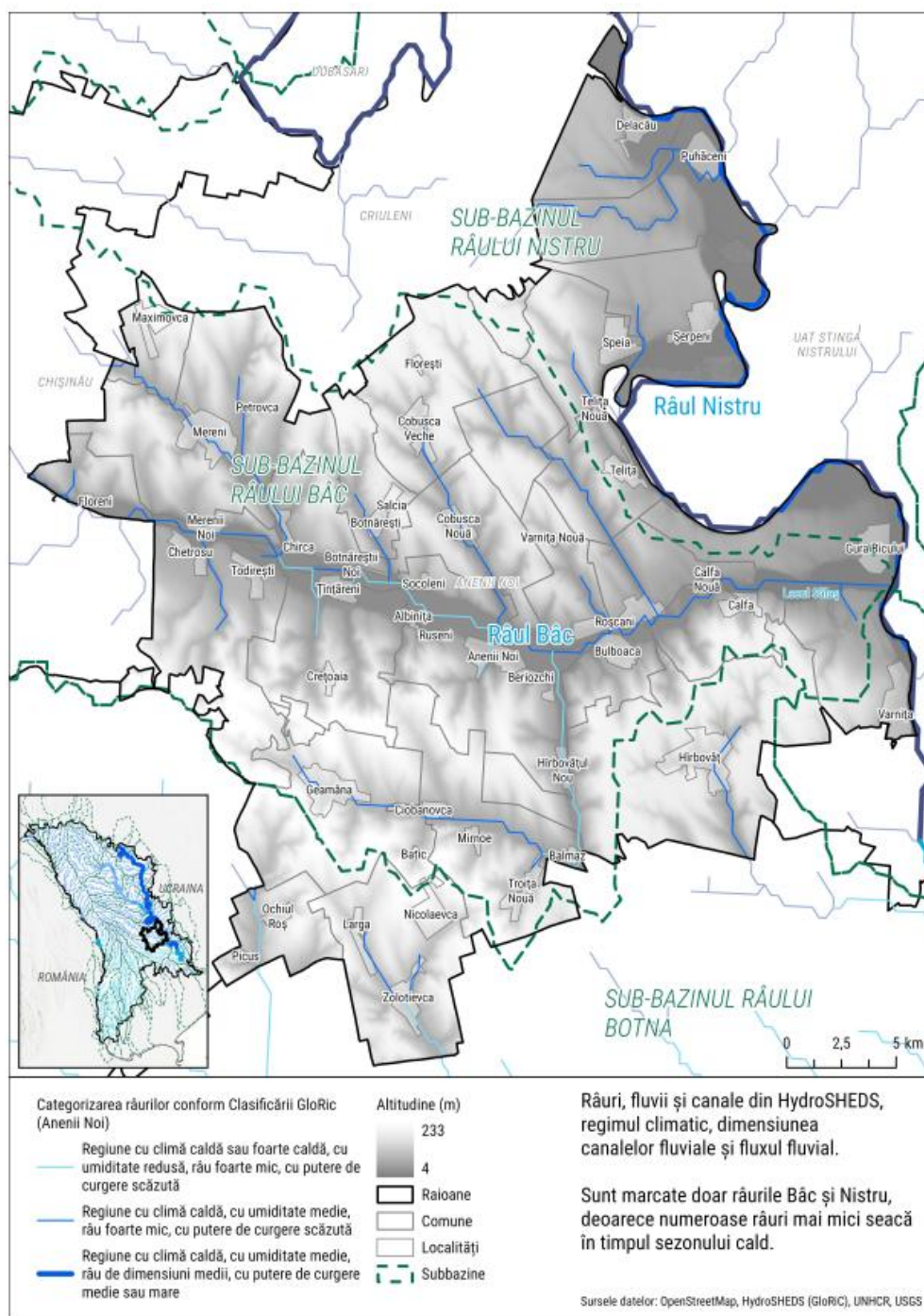

Sursa: Evaluarea teritorială a riscurilor/Area Based Risk Assessment ABRA efectuat septembrie 2023 în cadrul proiectului STRIVE

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.6. Bazine hidrografice, râuri și pâraie primare în raionul Anenii Noi

Sursa: Evaluarea teritorială a riscurilor/Area Based Risk Assessment ABRA efectuat septembrie 2023 în cadrul proiectului STRIVE

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.7 Suprafața însămânțată, roada medie și producția globală pe culturi agricole în întreprinderi agricole și gospodării țărănești (de fermier) în raionul Anenii Noi, 2021-2022

	2021			2022		
	Suprafața însămânțată, hectare	Roda medie la 1 hectar, chintale	Producția globală, chintale	Suprafața însămânțată, hectare	Roda medie la 1 hectar, chintale	Producția globală, chintale
Grâu - total (de toamnă și de primăvară)	7 999	44,4	355 018	7 126	24,5	174 397
Orz - total (de toamnă și de primăvară)	2 124	29,6	62 472	1 285	23,5	29 925
Ovăz	-	-	-	-	-	-
Porumb boabe	7 052	85,9	599 311	8 843	22,9	177 827
Hrișca	-	-	-	-	-	-
Culturi leguminoase - total	165	30,6	5 021	181	15,4	2 789
Sfecla de zahăr	-	-	-	-	-	-
Tutun	-	-	-	-	-	-
Floarea soarelui	9 253	27,6	254 607	10 270	13,4	135 796
Soia	40	24,9	746	84	16,0	1 346
Rapiță total (de toamnă și de primăvară)	748	18,2	13 588	507	23,7	12 039
Cartofi	97	230,0	22 128	99	179,8	17 635
Legume de câmp	208	261,5	47 158	197	348,9	68 038
Varză diferită	25	254,8	6 121	24	372,5	8 828
Castraveți	0	323,3	97	2	81,5	163
Tomate	1	550,0	385	35	482,1	16 922
Sfecla de masă	21	328,5	6 799	28	312,1	8 863
Morcovi	40	480,8	18 992	38	498,5	19 092
Ceapă uscată	33	350,7	11 574	20	501,3	10 026
Usturoi	3	11,4	33	6	23,9	153
Mazăre verde	65	28,2	1 128	21	19,6	412
Bostani	3	227,0	681	3	28,3	85
Dovlecei	-	-	-	2	574,0	861
Ardei dulce	3	97,1	233	3	266,4	293
Vinete	-	-	-	4	308,9	1 359
Gogoșari	-	-	-	-	-	-
Verzaveturi	7	79,6	557	6	77,0	462
Culturi bostănoase alimentare	24	69,3	1 247	5	136,5	273
Rădăcinoase pentru nutreț	-	-	-	-	-	-

Sursa: elaborate de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa 8. Efectivul animalelor în gospodăriile populației, la 1 ianuarie pe localități, specii de animale în raionul Anenii Noi, 2022-2023

	Bovine		Porcine		Ovine		Caprine	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Or. Anenii Noi	267	232	441	280	612	590	650	580
Com. Botnărești	183	66	346	5	600	47	620	50
Com. Bulboaca (r-l Anenii Noi)	73	145	54	305	9	397	172	393
Com. Calfa	205	55	1 020	180	45	250	510	220
Com. Chetrosu (r-l Anenii Noi)	16	32	5	48	30	-	58	73
Com. Chirca	170	83	536	90	350	-	340	171
Com. Ciobanovca (r-l Anenii Noi)	28	126	20	20	0	497	12	1 030
Com. Cobusca Nouă	55	112	80	48	30	490	75	110
Com. Cobusca Veche	49	106	50	30	8	18	45	55
Com. Delacău (r-l Anenii Noi)	90	74	60	42	65	22	370	26
Com. Floreni (r-l Anenii Noi)	55	142	39	400	70	54	57	50
Com. Geamăna	93	150	439	385	226	710	80	650
Com. Gura Bâcului	109	52	58	54	159	9	241	121
Com. Hîrbovăț (r-l Anenii Noi)	83	165	48	190	83	-	221	320
Com. Maximovca	50	14	40	9	48	39	240	61
Com. Mereni (r-l Anenii Noi)	135	227	121	350	100	302	313	172
Com. Merenii Noi	959	5	4 444	55	2 860	-	2 535	12
Com. Ochiul Roș	32	50	150	40	100	20	150	65
Com. Puhăcenii	19	43	40	25	0	17	10	64
Com. Roșcani (r-l Anenii Noi)	93	85	80	50	220	45	170	325
Com. Speia (r-l Anenii Noi)	23	46	178	40	0	65	28	30
Com. Șerpeni	6	80	47	530	0	185	30	80
Com. Telița	13	109	286	66	130	159	80	91
Com. Tintareni (r-l Anenii Noi)	10	71	50	22	33	82	40	269
Com. Varnita	42	45	47	25	46	25	68	230
Com. Zolotievca	55	121	135	86	74	133	182	343

Sursa: elaborată de autor în urma analizei datelor Biroului Național de Statistică

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.9. Consumul de gaze naturale în raionul Anenii Noi pentru anii 2020-2022, sector rezidențial

N r	Sector	2020		2021		2022		2020		2021		2022		2020		2021		2022	
		T o t a l l o c a t a r i b l o c	Con sum	T o t a l l o c a t a r i b l o c	Con sum	T o t a l l o c a t a r i b l o c	Co n s u m	T o t a l l o c a t a r i c a s e p e p a m â n t	Cons um	Total locat ari case pe pamâ nt	Consu m	Total locat ari case pe pamâ nt	Consu m	Tot al con su ma tori	Cons um	Tot al con su ma tori	Cons um	Tot al con su ma tori	Con sum
1	Anenii Noi	1316	778,18	1325	907,32	1326	691,62	2188	2027,91	2201	2459,14	2203	1624,45	3504	2806,09	3526	3366,46	3529	2316,06
2	Albinița		0		0		0	121	68,88	121	81,44	121	54,15	121	68,88	121	81,45	121	54,16
3	Balmaz		0		0		0	35	6,845	35	9,84	37	9,67	35	6,84	35	9,84	37	9,68
4	Bereozchi	90	44,79	90	56,52	90	43,36	247	207,69	248	258,84	248	165,69	337	252,49	338	315,36	338	209,06
5	Botnărești		0		0		0	193	70,47	194	98,49	194	67,92	193	70,47	194	98,49	194	67,92
6	Botnăreștii Noi		0		0		0	50	12,61	50	13,10	51	8,74	50	12,61	50	13,10	51	8,75
7	Bulboaca	443	218,95	444	255,06	444	197,94	1213	778,24	1220	928,83	1225	613,8	1656	997,19	1664	1183,89	1669	811,74
8	Calfa		0		0		0	315	146,72	321	181,07	327	136,63	315	146,72	321	181,08	327	136,64
9	Chetrosu	105	51,95	105	61,16	105	42,46	592	455,43	615	576,26	622	387,98	697	507,38	720	637,42	727	430,44
10	Chirca		0		0		0	490	299,67	496	381,03	496	255,01	490	299,67	496	381,04	496	255,01
11	Ciobanovca	10	5,71	12	7,45	13	5,69	205	73,34	207	91,13	207	63,48	215	79,05	219	98,55	220	69,17
12	Cobusca Nouă	25	9,72	25	12,8	25	9,53	408	230,6	412	283,39	412	183,60	433	240,31	437	296,19	437	193,13
13	Cobusca Veche		0		0		0	584	336,45	586	423,97	586	273,73	584	336,44	586	423,97	586	273,73
14	Crețoaia		0		0		0	114	38,62	114	42,86	115	29,29	114	38,62	114	42,86	115	29,29
15	Delacău		0		0		0	638	242,71	639	324,53	642	251,92	638	242,71	639	324,53	642	251,92
16	Floreni	568	317,56	569	375,29	572	290,05	681	594,21	705	744,97	710	500,19	1249	911,77	1274	1120,26	1282	790,24
17	Florești		0		0		0	49	13,34	50	20,32	50	14,89	49	13,34	50	20,32	50	14,89
18	Geamăna		0		0	2	0,214	462	158,69	468	209,91	484	136,88	462	158,69	468	209,91	486	137,10

Consiliul raional Anenii Noi

19	Gura Bicului		0		0		0	1204	587,16	1207	758,78	1208	572,97	1204	587,16	1207	758,78	1208	572,97
20	Hîrbovăț		0		0		0	1561	609,38	1576	936,27	1584	794,18	1561	609,38	1576	936,27	1584	794,18
21	Hîrbovățul Nou		0		0		0	121	41,58	122	55,67	122	35,03	121	41,58	122	55,67	122	35,03
22	Larga		0		0		0	2	2,92	2	2,73	2	1,41	2	2,92	2	2,73	2	1,41
23	Maximovca	215	122,82	215	140,92	215	116,44	436	321,98	441	377,06	442	248,88	651	444,81	656	517,98	657	365,32
24	Mereni	1	0,207	1	0,47	1	0,745	1891	1700,4	1902	2040,63	1911	1362,51	1892	1700,61	1903	2041,1	1912	1363,25
25	Merenii Noi	233	127,48	233	153,49	233	120,84	266	210,70	269	262,24	272	171,16	499	338,19	502	415,74	505	292,01
26	Mirnoe		0		0		0	42	18,49	42	19,61	42	12,56	42	18,50	42	19,61	42	12,56
27	Puhăceni		0		0		0	1287	608,41	1288	767,90	1289	522,99	1287	608,41	1288	767,90	1289	522,99
28	Roșcani	178	86,49	179	104,64	179	83,887	635	403,75	638	496,00	638	361,95	813	490,24	817	600,64	817	445,83
29	Ruseni	230	111,37	232	131,10	232	100,97	222	204,44	222	250,85	223	166,24	452	315,81	454	381,95	455	267,20
30	Salcia		0		0		0	39	13,36	39	14,45	39	10,58	39	13,36	39	14,45	39	10,58
31	Șerpeni		0		0		0	831	277,11	849	361,17	852	247,90	831	277,11	849	361,17	852	247,90
32	Socoleni	22	10,88	22	10,71	22	8,512	114	53,63	115	69,07	116	45,22	136	64,51	137	79,78	138	53,73
33	Speia	266	82,87	266	113,07	266	95,64	652	262,81	654	347,70	657	266,9	918	345,67	920	460,77	923	362,54
34	Telița		0		0		0	307	122,65	313	160,33	313	128,15	307	122,65	313	160,33	313	128,15
35	Țințăreni		0		0		0	840	548,39	847	707,85	858	442,68	840	548,40	847	707,85	858	442,68
36	Todirești		0		0		0	384	262,76	395	339,39	404	236,99	384	262,76	395	339,39	404	236,98
37	Troița Nouă		0		0		0	153	34,24	153	42,84	153	34,99	153	34,24	153	42,84	153	34,99
38	Zolotievca		0		0		0	57	13,78	66	19,31	73	14,03	57	13,78	66	19,31	73	14,03
	Total	3702	1969	3718	2329,99	3725	1807,9	19629	12060,38	19822	15159,01	19928	10455,4	23331	14029,37	23540	17489	23653	12263,28

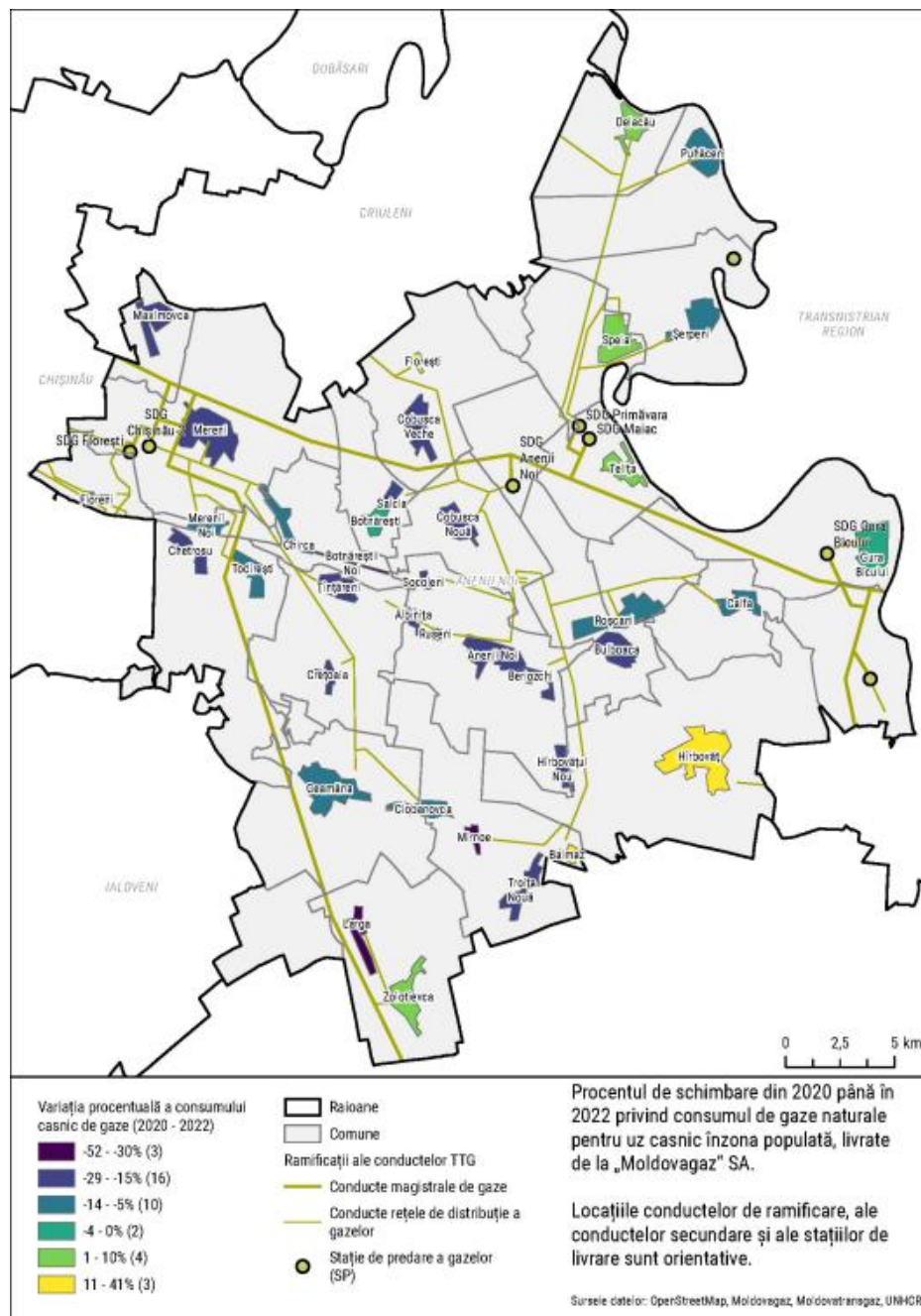
Consum-mii metri cubi

[Sursa: SA „MOLDOVAGAZ”]

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.10 Rețeaua de gazoduct pentru raionul Anenii Noi, anii 2020-2022

Sursa: Evaluarea teritorială a riscurilor/area based risk assessment ABRA efectuat septembrie 2023 în cadrul proiectului STRIVE

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.11 Consumul de gaze naturale în raionul Anenii Noi pentru anii 2020-2022, sector nerezidențial

Sector	Consum gaze naturale la încălzirea clădirilor publice						Consum gaze naturale la prestarea serviciilor publice						Consum gaze naturale total nerezidențial, exclusiv public					
	2020		2021		2022		2020		2021		2022		2020		2021		2022	
	consum	nr.cosu m	consum	nr.cons	consum	nr.cons	consu m	nr.cons	consu m	nr.cons	consu m	nr.cons	consum	nr.cons	consum	nr.cons	consum	nr.cons
Anenii Noi	442,85	22	524,36	22	389,37	22	79,00	1	80,4	1	76,36	1	777,98	85	588,73	85	910,71	101
Albinița	0	0	0	0	0	0							0,49	1	0,84	1	0,90	1
Balmaz	0	0	0	0	0	0							0		0		0	
Bereozchi	0,37	1	0,49	1	0,51	1							6,42	2	6,36	2	4,76	2
Botnărești	22,71	3	32,01	3	21,75	3							0,48	1	0,67	1	0,85	1
Bulboaca	95,67	5	129,04	5	94,22	5							988,76	15	1574,14	15	2434,57	15
Calfa	29,07	3	34,42	3	22,11	3							0		0		0	
Chetrosu	40,24	3	50,91	3	37,64	3							601,34	3	351,95	5	434,71	6
Chirca	28,73	4	35,85	4	26,23	4							590,69	2	1086,56	3	1151,18	3
Ciobanovca	24,10	3	33,19	3	20,80	3							0		0		0	
Cobusca Nouă	49,77	3	61,17	3	42,37	3							1,35	3	40,14	3	0,90	3
Cobusca Veche	34,68	3	43,92	3	30,10	3							2,89	2	4,63	2	3,57	2
Crețoaia	0	0	0		0	0							39,02	2	42,05	2	32,93	2
Delacău	59,60	3	79,27	3	57,90	3							0,08	2	0,41	2	1,28	2
Floreni	47,22	3	65,56	3	49,52	3							1818,26	8	826,99	8	1095,15	8
Geamăna	62,34	3	79,58	3	53,50	3							5,50	7	30,69	7	11,42	7
Gura Bîcului	59,84	3	76,21	3	57,62	3							5,18	6	5,95	6	3,236	7
Hîrbovăț	71,77	4	96,44	4	61,66	4							804,86	7	697,62	6	1057,36	9
Hîrbovățul Nou	4,10	1	5,70	1	4,37	1							0		0		0	
Larga	0	0	0	0	0	0							0,45	1	0,65	1	0,172	1
Maximovca	54,56	3	67,44	3	40,17	3							32,25	6	48,98	6	34,194	7
Mereni	109,86	5	130,09	5	93,14	5							501,99	20	474,444 4	22	643,59	22

Consiliul raional Anenii Noi

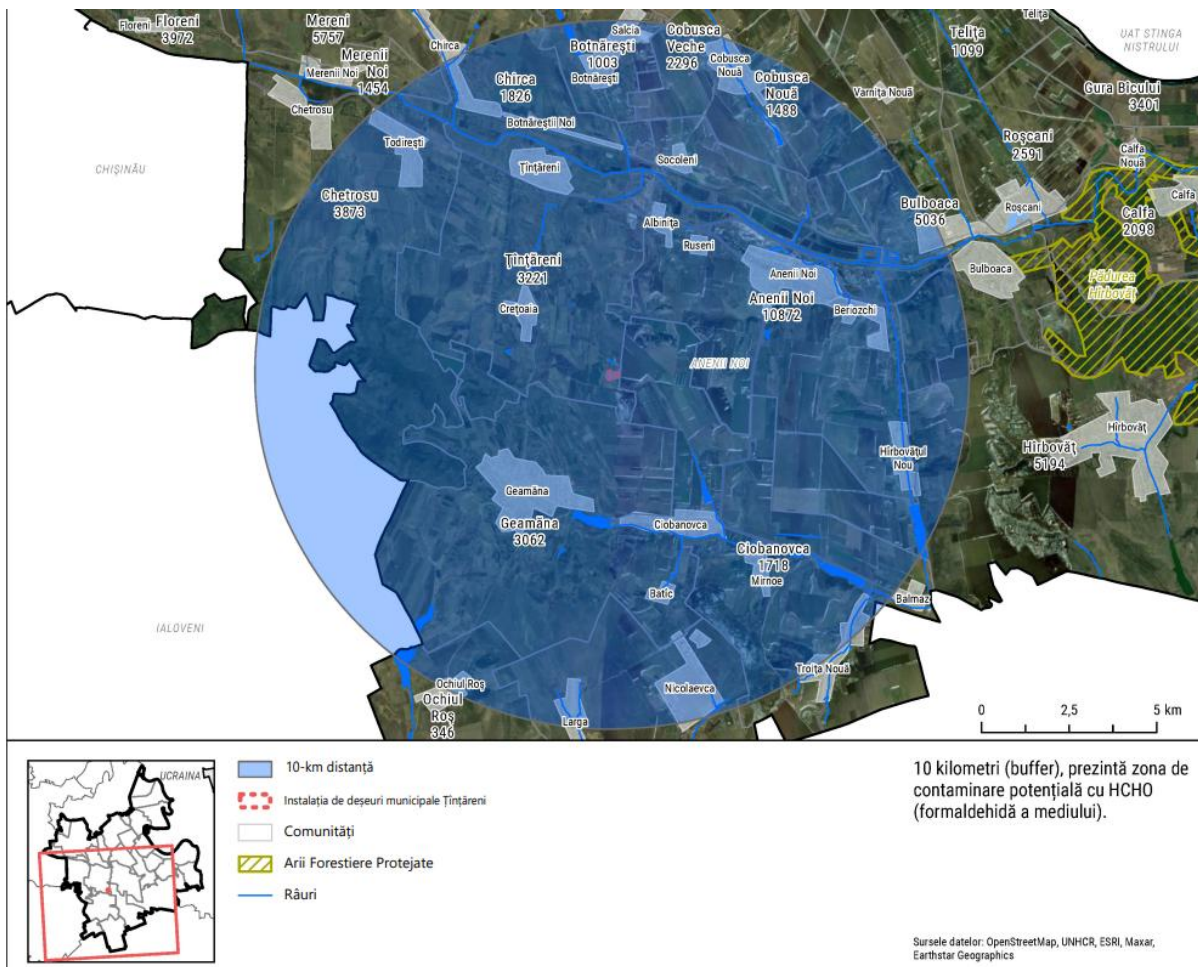
Merenii Noi	14,44	3	19,41	3	15,61	3							18,28	8	22,44	8	14,59	9
Mîrnoe	0	0	0	0	0	0							0		0		0	
Puhăceni	57,796	5	68,909	5	46,993	5							10,802	9	10,327	9	5,772	11
Roșcani	61,291	3	69,53	3	44,894	3							142,266	7	135,682	7	104,436	7
Ruseni	0	0	0	0	0	0							74,528	12	138,254	12	98,878	12
Salcia	0	0	0	0	0	0							380,923	1	245,408	1	355,187	1
Șerpeni	49,334	3	58,906	3	42,414	3							5,632	3	7,791	3	5,109	7
Socoleni	1,004	1	1,01	1	0,674	1							124,015	2	98,566	2	74,488	2
Speia	42,059	4	55,19	4	35,6	4							57,288	6	82,511	6	51,256	6
Telița	21,037	3	26,094	3	18,033	3							1,22	2	0,454	2	0	2
Țințăreni	63,222	3	79,536	3	52,239	3							443,989	7	285,828	7	442,398	7
Todirești	37,003	3	45,708	3	33,174	3							20,488	3	26,266	3	12,986	3
Troița Nouă	8,297	2	10,083	2	8,13	2							0	1	0	1	2,907	1
Zolotievca	0	0	0	0	0	0							0	0	0	0	0	0
Total	1592,95	105	1980,02	105	1400,74	105	79,003	1	80,4	1	76,36	1	7457,41	234	6835,33	238	8989,49	267

[Sursa: SA „MOLDOVAGAZ”]

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.12 Zona de poluare și contaminare potențială a mediului de la punctul poluant – Gunoîștea Țințăreni, raionul Anenii Noi

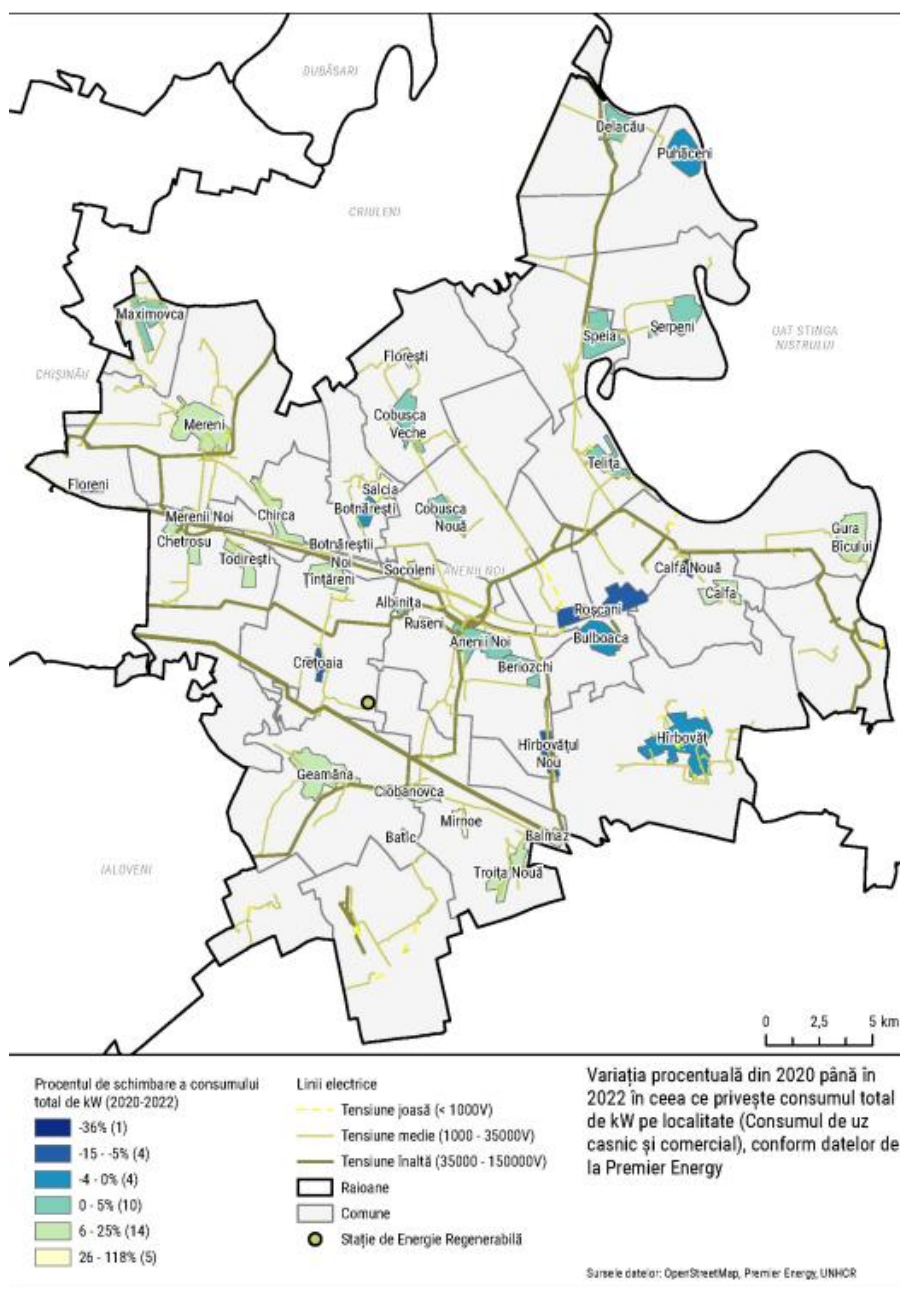

Sursa: Evaluarea teritorială a riscurilor/area based risk assessment ABRA efectuat septembrie 2023 în cadrul proiectului STRIVE

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.13 Rețeaua electrică de tensiune joasă și înaltă în raionul Anenii Noi

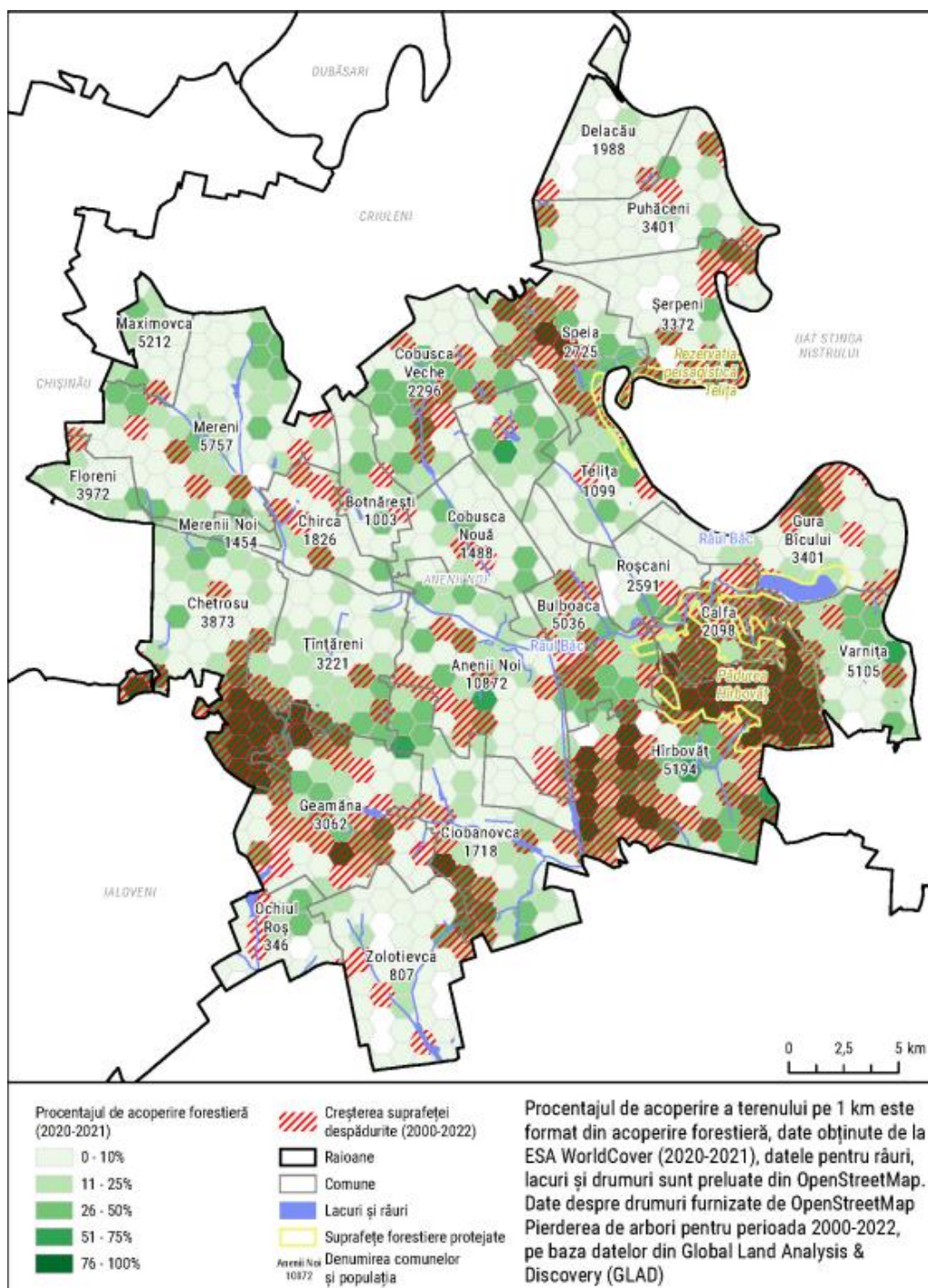

Sursa: Evaluarea teritorială a riscurilor/area based risk assessment ABRA efectuat septembrie 2023 în cadrul proiectului STRIVE

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.14 Procentajul de acoperire forestieră în raionul Anenii Noi, anii 2020-2021

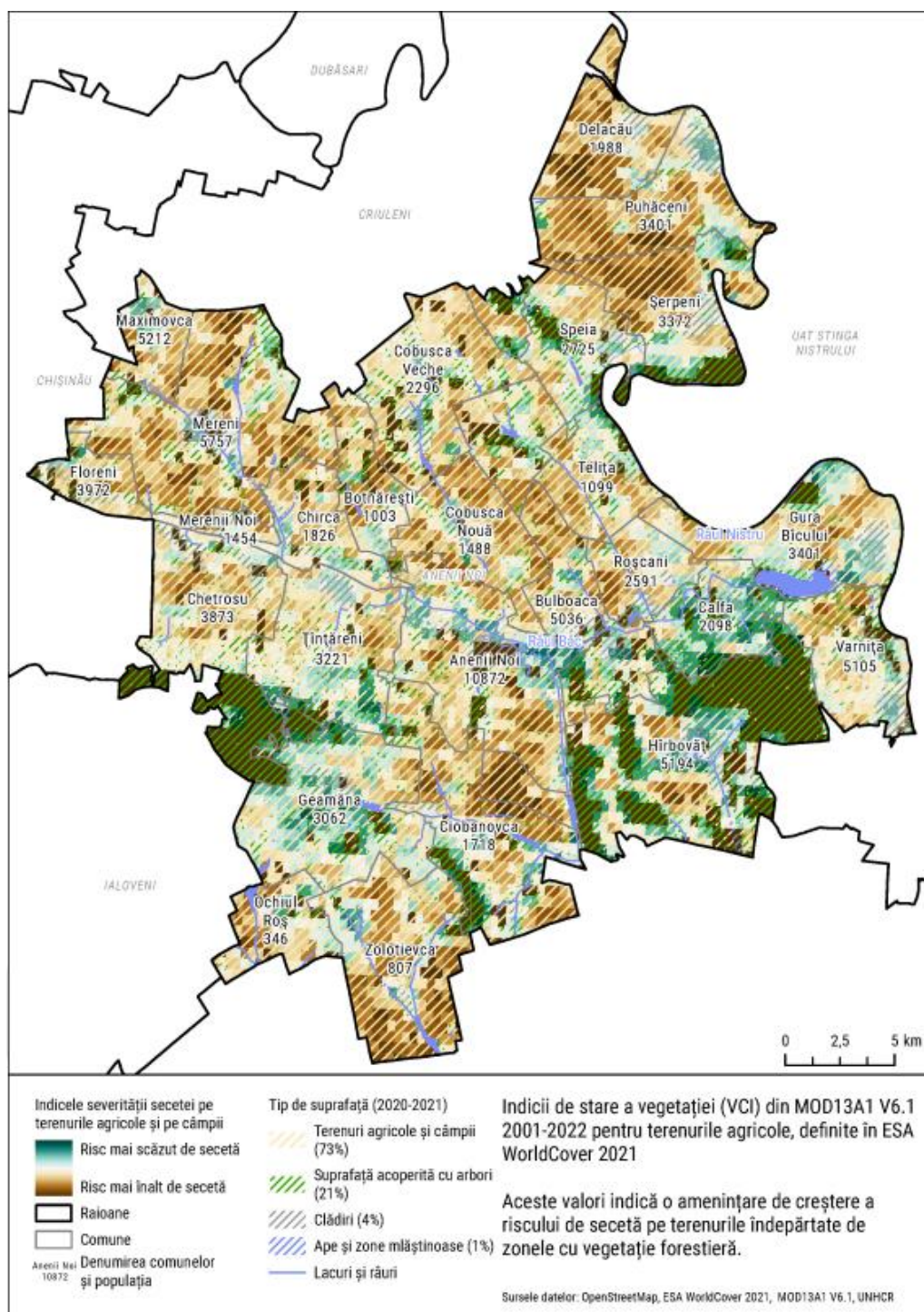

Sursa: Evaluarea teritorială a riscurilor/area based risk assessment ABRA efectuat septembrie 2023 în cadrul proiectului STRIVE

Consiliul raional Anenii Noi

Anexa nr.15 Indicile severității secetei pe terenurile Agricole și pe câmpii în raionul Anenii Noi, anii 2020-2022

Sursa: Evaluarea Teritorială a Riscurilor/Area Based Risk Assessment ABRA efectuat septembrie 2023 în cadrul proiectului STRIVE

Consiliul raional Anenii Noi

Președintele ședinței

Eugeniu SALCUTĂN

Contrasemnează:

Secretară a Consiliului raional

Ina JALBĂ